

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1953

27621

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1953

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

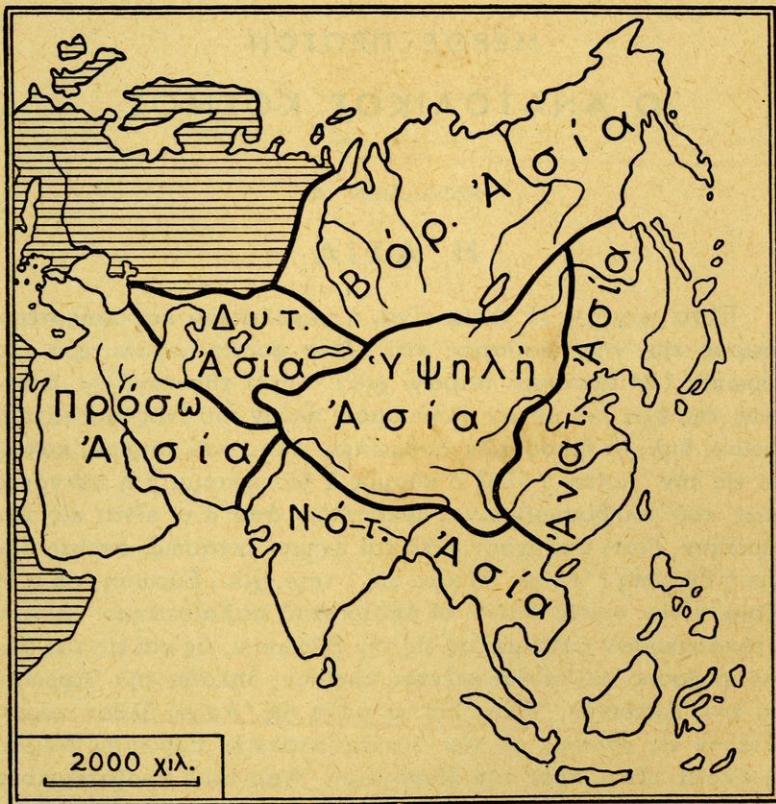
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

Εἰσαγωγή.—'Η 'Ασία είναι ή μεγαλυτέρα καὶ ύψηλοτέρα ἥπειρος τῆς γῆς, τέσσαρας καὶ πλέον φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εύρωπης (44 ἑκατομμ. τετραγ. χιλ.). Λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της ἔχει καὶ μέγαν πληθυσμόν· πλέον τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἥμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν 'Ασίαν (ὅλος δὲ κόσμος 2 δισεκατομμ.). ή πυκνότης δόμως τοῦ πληθυσμοῦ είναι μικροτέρα ἀπὸ ὅ, τι είναι εἰς τὴν Εύρωπην, διότι ὑπάρχουν ἔκει καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, ὅποιας δὲν ἔχει ἡ Εύρωπη ('Ασία: 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εύρωπη: 46). 'Η 'Ασία είναι κοιτίς λαῶν, οἱ δόποιοι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων μετηνάστευσαν κατὰ μάζας εἰς τὴν Εύρωπην, ώς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἥπειρους, αἱ δόποιαι κείνται πλησίον, δηλαδὴ τὴν 'Αφρικὴν καὶ τὴν 'Αμερικήν. 'Απὸ δλα τὰ μέρη τῆς 'Ασίας ἥλθον περισσότερον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εύρωπην ἔκεινα, τὰ δόποια είναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. 'Απὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἥδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ "Ἐλληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς 'Ασίας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν δόποιον ἀνέπτυξαν. 'Η δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς 'Ασίας, ή Μικρὰ 'Ασία, ἥτο ή ἀρχαιοτάτη κοιτίς τοῦ 'Ελληνικοῦ πολιτισμοῦ.

'Ερωτήσεις. — 1. Νὰ εῦρῃς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Λογδίνου ενρίσκεται τὸ ἀντικρὺ τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς 'Ασίας Λεκτόν.— 2. 'Απὸ ποίας νήσους

τῆς Ἀσίας διέρχεται δὲ Ἰσημερινός; — 3. Ποῖον εἶναι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας, τὸ δόποιον πλησιάζει τὸν Ἰσημερινόν? — 4. Δεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικὸν ἀπέναντι τῆς Ἀμερι-

1. Φυσικὴ διαιρεσις τῆς Ἀσίας.

κῆς ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ; — 5. Δεῖξε τὸ βορειότατον Τσελγιοῦ σκιν. — 6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30° β. γ. π.) καὶ δινόμασε τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ δύοπα διέρχεται.

“Ορια. — Τὰ ὄρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β. εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Ειρηνικὸν ὥκεανόν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν. Πρὸς Δ.

δημως εἶνα ἀκαθόριστα, διότ ή Εύρωπη φαίνεται ως προέκτασις τῆς μεγαλης ταύτης ἡπείρου. Τὰ δὴ Οὐράλια, τὰ δόποια λαμβάνονται ως δρια, δὲν εἶναι ύψηλά καὶ διὰ τῶν αὐχένων των εἶναι εὔκολος ή συγκοινωνία πρὸς τὴν Εύρωπην· εύκολωτέρα εἶναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ή δόποια κεῖται μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. 'Ωσαύτως ή Μικρὰ Ἀσία ἥτο ποτὲ ἡνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς δόποιας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αἴγαλον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλαδὴ τῆς Αἴγαλος, εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νήσων τοῦ Αἴγαλον πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εύρωπην ως ἔξαρτημα τῆς Ἀσίας.

Διαίρεσις.— Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ύψιπεδον μὲν ύψηλότατα δὴ, τὸ δόποιον λέγεται 'Υψηλὴ Ἀσία. Περὶ αὐτὴν ἐκτείνονται ή Νοτιοδυτικὴ ή Πρόσω Ασία, ή Νότιος Ἀσία, ή Ἀνατολικὴ Ἀσία, ή Βόρειος Ἀσία καὶ ή Δυτικὴ Ἀσία (σχ. 1).

1. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

(^{τὸ} Η ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ)

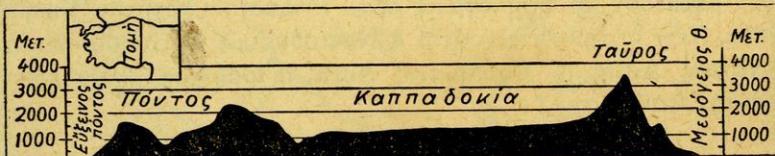
Α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

Εἰσαγωγή.— 'Η Μικρὰ Ἀσία εἶναι ή δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ή δόποια πλησιάζει τὴν Εύρωπην. Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἥτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ή γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην. 'Απὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατώκουν ἐκεῖ ἑκατομμύρια Έλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Σχῆμα καὶ δρια.— 'Η Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου ὁρθογωνίου τετραπλεύρου, τοῦ δόποιου αἱ δύο μικρότεραι πλευραὶ, βόρειος καὶ νότιος, ή μέν βρέχεται ύπο τοῦ Εὖξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ή δὲ ύπο τῆς Μεσογείου θαλάσσης. 'Η δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ύπο τοῦ Αἴγαλον πελάγους, δπου πρὸ

αύτης ύψοιονται αἱ πολυάριθμοι Ἐλληνικαὶ νῆσοι· πρὸς Α. τὰ δριαὶ τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὁροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἔξακολουθοῦν ὅμοιομόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Η Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ ὅποια ἔπαθον πολλὰς διαταράξεις καὶ ἐπὶ τῶν ὅποιων ἐπεκάθησαν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ύψιπεδον (μέσου ὕψους 1000 μ.), τὸ ὅποιον περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὁροσειρῶν, νεωτέρων πτυχώσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὔξείνου αἱ Ποντικαὶ Ἀλπεις (ὕψος 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ ὄρος Ἀντίταυρος ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτία ὁροσειρά φέρει τὸ ὄνομα Ταῦρος (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου,

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνῆκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἴγαίον ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῆλος, Σίπυλος, "Ιδη, Μυσικός" Ολυμπίος κ.ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ύψιπέδου ύψοιονται τὸ ἡφαίστειον Ἀργαῖος (σχεδὸν 4.000 μ. ὕψ.), τὸ ὑψιστὸν τῆς Ἀσίας.

"Ολαι αἱ ὁροσειραι αὖται, μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς, δτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἴγαίον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς Θράκης. Τὸν σύνδεσμὸν τούτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὔρους 550 μ.) καὶ Ἐλλήσποντος (κοινῶς Δαρδανέλλια, εὔρ. 1.200 μ.), οἱ δόποι οἱ ἄλλοτε ἥσαν κοιλάδες.

"Ο πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἴγαίου ἔχηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν, αἱ δόποιαι χωροῦν ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ τὰς κατακρημνίσεις δηλαδή, αὖται

ζεμειναν ύπεράνω τής θαλάσσης, ἐνῷ ή θάλασσα κατέλαβε τὰ μεταξὺ τῶν ὄρέων χαμηλά μέρη. Οἱ ἐνῷ σχηματιζόμενοι κόλποι καὶ λιμένες εἶναι μέγα πλεονέκτημα, ὡς καὶ αἱ κοιλάδες, αἱ δοποῖαι ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἑσωτερικὸν καὶ εὔκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτάς, κατὰ τὰς δοποῖας τὰ ὅρη διατάσσονται παραλλήλως, ή συγκοινωνία εύφορη δυσκολίας.

Ποταμοί.— Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὅρη καὶ οἱ ὕδρατμοι ἀφήνουν ἐνῷ ἀρκετάς βροχάς, ἐνῷ εἰς τὸ ἑσωτερικὸν ύψιπεδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχάς τοῦ ἔτους ἔχουν ὀλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρέει ὁρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὅχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολάς. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ρέει διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ ὁ ροῦς του καθίσταται ἥρεμος. Τὸ χῶμα κατακάθηται, καὶ εἰς τὰς ἐκβολάς ἡ πρόσχωσις σύν τῷ χρόνῳ αὐξάνει. "Ἀλλοτε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς δόποιους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ Μαίανδρος, Ἐρμός καὶ Κάνυστρος, ἥσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολὺ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ὡς ὁ Εὐρυμέδων, ὁ Κύδνος καὶ ὁ Πύραμος· ὁ μεγαλύτερος δύμας τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ "Αλυς (Κιζίλ Ἰρμάκ), ὁ δόποιος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ύψιπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὅρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὔξεινον· εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ ὁ Σαγγάριος, παρὰ τὸν δόποιον ὁ Ἑλληνικὸς στρατός τῷ 1922 ἡγωνίσθη ἡρωικῶς.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλῖμα ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἴγαίον παραλίους χώρας. Ὁ χειμῶν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲν μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμόν. Τὰ δάση, τὰ δόποια εἶναι πτωχά καὶ ὀλίγα, ἀντικαθιστᾶ ἡ λόχμη.

Αἱ Ποντιακαὶ "Αλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς

ύγροις ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὔξείνου Πόντου, δέχονται πολλάς βροχάς καὶ τὸ κλῖμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ ὅποιον εἶναι ύγρὸν καὶ ψυχρόν, δνομάζεται πόντιον. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ ὅποια σχηματίζουν δασικήν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση δημιουργοῦνται ἔχουν πάθει πολλάς καταστροφάς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορά τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλαδὴ τὸ κλῖμα ἐκεῖ εἶναι ἡπειρωτικόν. Λόγῳ τῶν δλίγων βροχῶν ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης, ἡ ἐλλείπει τελείως, καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὄρη τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδὸν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ "Αλυς καὶ αἱ λίμναι ἔχουν ἀρκετὸν ὄδωρο. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ύγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ύψηλοτέρα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν, πευκῶν).

Ιστορικὴ ἀποψίς. Κάτοικοι.— Ἡ Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ὡς γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατείχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικὰ κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατώκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχάς διάφορα μικρά ἔθνη, ἔκαστον τῶν δποίων ἔχει ἴδιαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ἴδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἔθνοτήτων λόγῳ τοῦ ὀρεινοῦ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ "Αλυս ποταμοῦ, καὶ οἱ "Ἐλληνες (ἀπὸ τοῦ 19ου π. Χ. αἰῶνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἔνωρις ἔξηφανίσθησαν· τουναντίον δὲ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἤκμασε καὶ ἴδιας ἀφ' ὅτου ἰδρύθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν εύρωπαϊκὴν Ἑλλάδα· τότε ἀνεφάνησαν ἐδῶ ἔξιχοι "Ἐλληνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι ("Ομηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας,

ήκμασεν ώς κυρία χώρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀντεπεξῆλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις δτου κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τούρκοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἥλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ’ ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα δμως πολλοὶ ἀπ’ αὐτοὺς ἔγιναν καὶ γεωργοὶ καὶ ἴδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος των εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προύσσα. Ἐπειτα κατέκτησαν ὅλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν (Ὀθωμανικὸν κράτος), μὲ ἐπίσημον θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμὸν (ἢ Ἰσλαμισμόν). Ἐπειδὴ ἥρκοῦντο νὰ ζοῦν εἰς τὰ μεσόγεια δπως ἦσαν μαθημένοι, ὅφεναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ Ἑλληνες, οἱ ὁποῖοι πλὴν τῆς καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους ἥσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατώκουν ἐπίσης καὶ ἄποικοι Ἀρμένιοι ἀνταγωνιζόμενοι τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι Ἑλληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὸ ἔθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922), δοὺο περίπου ἑκατομμ., ἡναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, δπως εὗρον νέαν κατοικίαν. Ο πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Μὲ τὰς τελευταῖας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῆ τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια δπως εἰς τὸ παρελθόν.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

α’) Βόρειος Μικρὰ Ἀσία (Πόντος καὶ Παφλαγονία).

Ἡ Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ πόντιον κλῖμα τῆς. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλῖμα ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ χλωρίς διακρίνεται ἀπὸ τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ δμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, μὲ ἵδιον θάμνον, τὸ ροδόδενδρον. Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται

ώς πατρίς τής κερασέας. Δασική ζώνη πυκνή ἀποτελεῖται ἀπό δρῦς, δένδρους, λεπτοκαρυάς καὶ καστανέας.

Τὰ ἀσβεστολιθικὰ Ποντικὰ ὅρη ἔχουν πάθει πολλάς μετακινήσεις καὶ διαρρήξεις, οἵ δὲ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὁροσειράς δι' ἔγκαρσιων φαράγγων. Εἰς τὰ ὅρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ἰδίως χαλκοῦ καὶ ἀργυρούχου μολύβδου, τῶν ὅποιων ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιωρισμένη λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας. Τούς παλαιοὺς ὄμως καιροὺς ἔξεμεταλλεύοντο αὐτὰ περισσότερον οἱ Ἑλληνες μὲ τὰς ἀποικίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Ἑλληνες Πόντιοι, οἵ ὅποιοι εἶναι μακράν ἀπὸ τὴν ἀγαπητήν των πατρίδα, διακρίνονται ὡς καλοὶ χαλκουργοί. Εἰς μικρὰ δροπέδια εὔφορα καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνὸς καὶ ἄμπελοι, ἀφθονοὶ δὲ εἶναι καὶ οἱ ἐκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ὡς καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἢ ποντικὰ κάρυα, κοινῶς φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἔξαγεται καὶ ξυλεία.

Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ Ἀλυος χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρὰ παράλια πεδία εὔφορα καὶ λιμένες. Ἀπ' ἐδῶ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐνηργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὅποιαι ἔφθανον εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, δπως καὶ σήμερον, ἡ Τραπεζοῦς (40)*, δπου ἀνέκαθεν ὑπῆρχον Ἑλληνες ἔμποροι. Ἐχει προσέτι καὶ μικρὰν βιομηχανίαν ὑφασμάτων. Ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ἡ Ἀμισδὲς ἢ Σαμψοῦς καὶ ἡ Κερασοῦς. Ἐκ τῆς Κερασοῦντος ἔξαγονται ἔξαίρετα λεπτοκάρυα.

Παφλαγονία λέγεται ἡ πρὸς Δ. τοῦ Ἀλυος χώρα. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία εἶναι δλίγα, στενὰ καὶ ἀλίμενα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν εἶναι ἡ Σινώπη (15), παλαιὰ ἐμπορικὴ πόλις. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ Ποντοηράκλεια (κ. Ἐρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἔξαγονται ξυλεία καὶ λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ δροπέδια, δπου οἱ κάτοικοι ἀσχο-

* Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας ἢ τὸ ὅψιος ὀρέων εἰς μέτρα.

λοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις Κασταμονὴ (28) καὶ Σαφράμπολις. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φύεται κρόκος αὐτοφυής (ὁ κρόκος τουρκιστὶ λέγεται ζαφράν).

β') Βορειοδυτικὴ Μικρὰ Ἀσία.

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον δὲ ἡ Τρωική. "Οπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειοι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας, εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ. ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι χαμηλή. Βροχαὶ πίπτουν εἰς δλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ποντία βλάστησις ἐναλλάσσεται μὲν τὴν μεσογειακήν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χώρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὗται μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τοῦ Αἴγαλου καὶ τοῦ Εὔξεινου πόντου.

Βιθυνία.—'Η Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειόν της Χρυσόπολις (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, συνέχεια τῆς εύρωπαϊκῆς γραμμῆς, ἡ ὁποίᾳ τελειώνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. 'Ολίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιοτάτη ἀλλοτε πόλις Χαλκηδὼν (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). 'Ο νοτίως τῆς χερσονήσου Ἀστακηνὸς κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ Νικομήδεια (τουρκ. 'Ισμίτ, 20). Ἐδῶ ἔβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς Κίουν (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλάς, ἡ ὁποίᾳ προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης Ἀσκανίας, εἰς τὰς ὅχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ Νίκαια. Σήμερον αὔτη εἶναι μικρὰ κωμόπολις (τουρκ. 'Ισνίκ). "Αλλοτε δύμως ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αύτοκρατορίας. 'Ενταῦθα συνήλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αύτοκρατορίας (1204 - 1261).

Νοτιώτερον ύψωνεται ό Μυσικός "Ολυμπος" (2.550), είς τούς πρόποδας τοῦ δποίου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως, κεῖται ἡ πόλις Προῦσα (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλάς μορέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπινείου τῆς Μουδανιά.

Μυσία.— Πρὸς Δ. τοῦ 'Ολύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ δποίον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος· είς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Ρύνδακος καὶ Μάκεστος, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ἡ Μανυάς καὶ ἡ τῆς Ἀπολλωνίας. Τὸ ἔδαφος ἔχει πολλὰ δάση, είς δὲ τὰ γυμνὰ μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρά. Μεσόγειος πόλις εἶναι ἡ Μπαλικεσέρ, παράλιος δὲ ἡ Πάνορμος (κοινῶς Πάντερμα, 15), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

Τρωάς.— Ὡς χερσόνησος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ἡ Τρωάς, είς τὴν βάσιν τῆς δποίας ρέει ὁ ποταμὸς Γρανικός, γνωστὸς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦνται τὸ ὄρος Ἱδη (τουρκ. Κάκς Δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ δποίον πηγάζει ὁ ποταμὸς Σκάμανδρος. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ἡ ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἐλλησπόντου, ὁ δποίος σχηματίζεται μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· διὰ τοῦτος, διὰ τοῦ δποίου γίνεται ἡ θαλασσία συγκοινωνία ἐκ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὔξεινον, λέγεται κοινῶς Δαρδανέλλια ἀπὸ τὴν μικρὰν πόλιν Δαρδανέλλια (8). Εύρισκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶναι τὸ στενώτερον μέρος τοῦ Ἐλλησπόντου (1200 μ.), τὸ δποίον πάλαι εἶχε γεφυρώσει δέρένης. Στρατηγικὴν σημασίαν ἔχει ἡ εἰσόδος τοῦ Ἐλλησπόντου, παρὰ τὴν δποίαν πάλαι εἴκειτο ἡ Τροία ἡ τὸ Ιλιον.

γ) Δυτικὴ Μικρὰ Ασία.

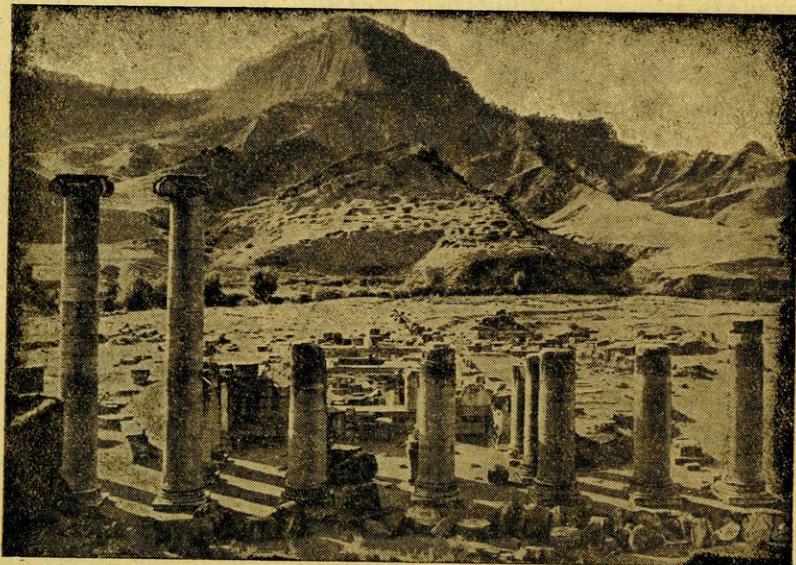
'Ἐνῷ είς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικρὰν Ασίαν τὰ ὄρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτήν, είς τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον Μικρὰν Ασίαν τὰ ὄρη διατείνονται ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλα-

γος τοῦτο. Αἱ ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως, συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθίζησις χωροῦν ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Μ. Ἀσία ἀνο γεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευράν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμῆμα, τὴν Ἰωνίαν.

Ἡ περιοχὴ τῆς Περγάμου.— Ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυττηνὸς κόλπος, ὃπου αἱ πολίχναι Ἀδραμύττιον καὶ Κυδωνίαι (κ. Ἀϊβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μυτιλήνης, ἥσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καΐκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον Πέργαμος, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμώνυμον πόλιν, ἡ ὅποια εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἔχρημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλῶν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καΐκου μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ "Ἐρμου ποταμοῦ" κατὰ τὴν δόδον ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου - Σμύρνης.

Λυδία καὶ Ἰωνία.— Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἐρμου, Καῦστρου καὶ Μαιάνδρου, αἱ δύοιαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὔκολον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὡστε εὐκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικώτερον δμῶς παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ὑψηλὰ ὅρη, ὡς ὁ Τμῆλος (2.130) καὶ ἡ Μεσωγίς (1.100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ παρὰ τὸν Ἐρμον λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιοχὴ «Κατακεκαυμένη». Ωσαύτως κατὰ τὸν "Ανω Μαιάνδρον" εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εὐφορώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς δμαλάδας πεδιάδας, ὅπου εύδοκιμοῦν τὰ σιτηρά, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ μορέα, ἡ πορτοκαλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπωρείας καὶ κλιτῦς τῶν ὁρέων, ὅπου εἶναι εὔκολον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση δλόκληρα ἀπὸ διπωροφόρα δένδρα. Πλὴν

τῶν πολλῶν χωρίων ὑπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν δύποιων διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαῖ. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐρμου ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτεύουσα τῆς Λυδίας Σάρδεις. Σήμερον δὲ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις **Φιλαδέλφειαν** ('Αλά Σεχίρ), **Κασαμπᾶν**, **Μαγνησίαν** (Μάνησα) καὶ **Μαινεμένην**. Παρὰ δὲ τὸν Μαίανδρον κείνται ἡ **Λαοδίκεια** (Δενισλί) καὶ τὸ **Άιδι-**

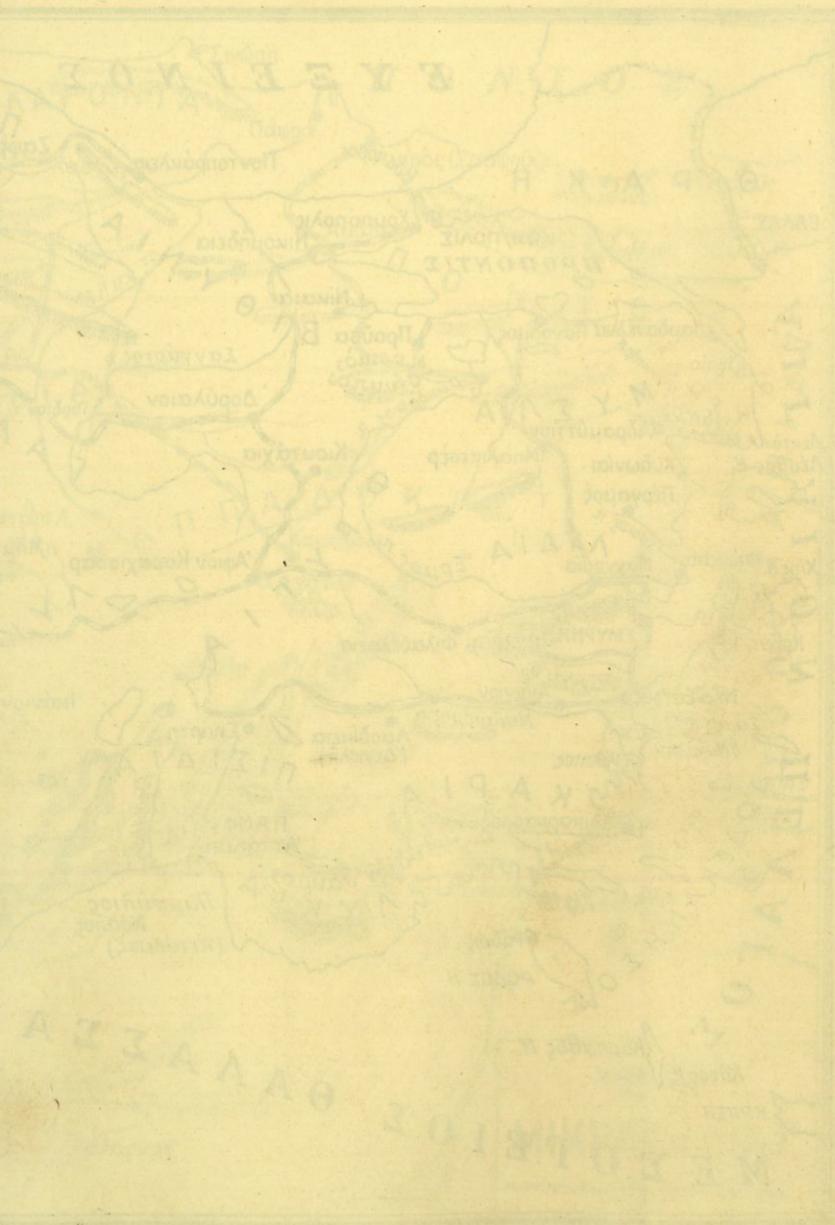

3. Ἐρείπια τῶν Σάρδεων.

νιον (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), ἵσχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας.

Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο εἰς τὸ παρελθόν «Ιωνία», λόγῳ τῶν 12 μεγάλων πόλεων τῶν Ιωνικῶν ἀποκιδῶν. Τότε οἱ κόλποι εἰς τοὺς δύποιους ἔξεβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάυστρος καὶ Μαίανδρος εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν Εηράν, καὶ λιμένες καταλληλότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. Ἀλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερε τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. Ὁ ἄλλοτε Λατμικὸς κόλπος, εἰς τὸν δύποιον ἔξεβαλλεν δὲ Μαίανδρος, εἶναι σήμερον

έλωδης πεδινή ἔκτασις, ἐστία πυρετῶν, τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Μιλήτου κεῖνται 10 χιλιόμ. μακράν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ὡσαύτως, κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Καῦστρου, ἡ κυρία ἀφετηρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ "Ἐφεσος, εὐρίσκεται εἰς ἐρείπια σήμερον μακράν τῆς θαλάσσης, δύον καὶ ἡ Μίλητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα διάδοχος τούτων, ἡ Σμύρνη, εἰς τὸν μυχόν τοῦ Ἐρμαίου κόλπου, ἥθελεν ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ "Ἐρμου ποταμοῦ, ἀν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰώνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τε-

4. Ὁ λιμήν τῆς Σμύρνης.

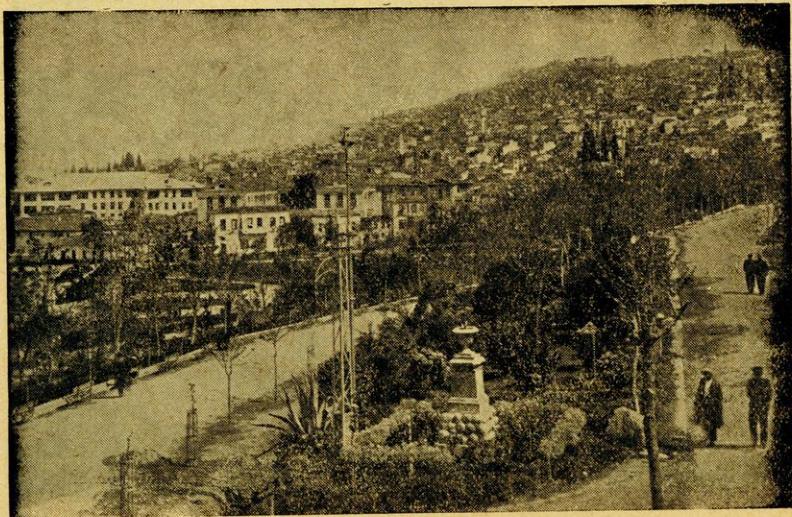
χνικά ἔργα πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἐκβολαὶ του ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Οὕτως ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἥτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἐλλήνων, ἡ Σμύρνη δὲν ἔχει πλέον τὸν ἄλλοτε πλοῦτον τῆς (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἐρμαίου κόλπου κεῖνται ἡ Παλαιὰ καὶ

Νέα Φώκαια. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Ἐρυθραία, δπου ἡ πόλις Κρήνη (κ. Τσεσμές, 15).

Ἡ Σμύρνη. — Ἡ κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων τῶν ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρὰ αὔτη κατὰ τὸ παρελθόν πόλις ἥρχισε νά προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἔξαίρετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αιγαίου ὁ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας. Ἡ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου κειμένη πόλις προστατεύεται ἐκ τῶν

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἀποψις.

προσχώσεων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἐρμου διὰ τοῦ ὅρους Σιπύλου (1500 μ. ὅψ.). Ὁδὸς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὅρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμου, διὰ τῆς ὅποιας αἱ ὁδοὶ διακλαδίζονται εὐκόλως, ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ωσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν δρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ διὰ τὴν Κρήνην τὴν ΝΔ. Ασίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν δροπέδιον. Εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην ἐνδιοχώραν ὀφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ

πληθυσμού τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτινοειδῶς συνενοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ ἡμίσιο τοῦ ἐμπορίου τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐπισκιάζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ αὕτη σημασία κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνῆ πληθυσμὸν της. Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμὸς της — “Ελληνες (50 %), Ἀρμένιοι (6 %), Ἐβραῖοι (10 %), Λεβαντῖνοι (7,5 %), ἀπέναντι τῶν δοπιών ἡ ἀναλογία τῶν Τούρκων ἥτο 30 % — ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου καὶ εἰς τὰς τέρψεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι εἶχον καὶ οἱ “Ελληνες” οἱ τελευταῖοι σῦντοι ἐφρόντιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτήρα, οἱ Τούρκοι ὀνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκιασούρ ’Ισμιρ (ἀπιστον Σμύρνην). Παρ’ δὴν δύμως τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κάτοικοι ἔχουν χωρισθῆ εἰς συνοικίας κατ’ ἔθνοτητας. Οὕτω, πρὸς τὴν Βορείαν κλιτὺν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὑψη οἱ ἡσυχοὶ δρόμοι τῆς τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκίαι παρατάσσονται μὲν περιτοιχισμένας αὐλάς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπὸ κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικά καὶ ἔβραϊκά κοιμητήρια δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ἰδιαίτερον τοπικὸν χαρακτήρα. Κάτωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἡ μὲν δρόμους στενοὺς καὶ ἀνωμάλους ἔβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εὑρίσκεται τὸ «παζάρι», μὲν πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωηρὰν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν δόδων τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλως τῆς προκυμαίας δόδούς, δπου τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἔκει καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκυμαίαν, βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ἡ συνοικία τῶν Γάλλων, μετ’ αὐτῆς δὲ συνείχοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς μικρασιατικῆς ἀτυχίας τῶν ἐλληνικῶν ὅπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἑλλήνων, ὅταν ἀναλογίζωνται τὴν φοβεράν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ’ αὐτὴν τῶν κατοίκων, οἱ δόποιοι κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἐλλάδα...

(Κατὰ τὸν Otto Maul)

Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία.—Καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, δπου αἱ πάλαι χῶραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, στερεῖται δύμως βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὑψηλοῦ δρους Λυκίου Ταύρου (3.100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικάς χώρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς καταπίπτει διὰ τοξοειδῶν βαθμίδων. Ὁρειναὶ καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μετὰ τῆς ἔηρᾶς δι’

ἰσθμῶν, πολλαὶ δὲ νῆσοι, ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγμένων κόλπων. "Οχι δὲ μόνον τὸ ἔδαφος εἶναι ὁρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς ὀλίγαι. Διὰ τοῦτο ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία εἶναι εἰς προϊόντα πτωχή, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ὅμως, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρὰ αὕτη εἶχεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, ὅπως καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

δ') Νότιος Μικρὰ Ἀσία.

(Παμφυλία, Πισιδία, Ἰσαυρία καὶ Κιλικία).

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰσσικόν, ὁ ὥποιος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χῶραι αὗται προφυλάσσονται ύπο τοῦ ὅρους Ταύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλῖμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὅμοιάζουν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν· τοιουτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερμῶν μερῶν, ὡς ὁ φοῖνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρός. Εἰς εὐφόρους ἀγροὺς οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικά, σιτηρά καὶ βάμβακα, ἀσχολοῦνται ὅμως καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις Ἀττάλεια (20) εἶχε κτισθῆ ύπο τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἐμπορικὴ πόλις, ὅπως εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἦσαν "Ἐλληνες").

Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι Πισιδία καὶ Ἰσαυρία εἶναι ὁρειναὶ χῶραι μὲν ὡραῖαι δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέρει λεκάνας καὶ λίμνας μὲ κάρστεια φαινόμενα (ὡς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερδίρ καὶ ἡ Κάραλις. Οἱ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εύρυμέδων εἶναι ὀνομαστὸς εἰς τὴν ἴστοριαν διὰ τὴν παρὰ τοῦτον νίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ Σπάρτη, ἡ ὥποια ἔχει ἀρίστην ταπητουργίαν.

‘Η Κιλικία δμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὔρὺ αὐτῆς βαθύπεδον, ἀν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεπ-πώδεις, ἔνεκα τῶν δλίγων βροχῶν. Πολλὰ χωρία κεῖνται ἐν μέ-σῳ ἑσπεριδοειδῶν, ἔλαιινων, μορεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγ-κομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ **Άδανα** (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ δόποιος ἔως ἔδω εἶναι πλωτὸς εἰς φορτηγά πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις **Ταρσός**, ἡ πα-τρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. ‘Η παράλιος **Μερσίνα** (50) εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

‘Η Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λε-γόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ δόποιος κατεβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ «τῶν Κιλικίων πυ-λῶν» τοῦ ὅρους Ταύρου.

ε') Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι.

(Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Λυκαονία).

Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλῖμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερεια-κὴν διάταξιν τῶν ὁρέων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, τὸν δὲ χειμῶνα δλόκληρος ἡ ἔκτασις σκεπάζεται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὴν Λυκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ὑψιπέδου, πίπτει τό-σον δλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ δόποιον πε-ριέχει καὶ ἄλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι, ὡς ἡ Ἀλμυρά, ἡ καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ὡς ἡ Τάττα. ‘Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λιβαδία. “Ἄλλοτε ὑπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστράφησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ὄλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἴγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῆ εἰς στέππας, τὰς δόποιας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τοῦρκοι. Αἱ στέππαι αὐταὶ μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλ-λιέργειαν.

Περισσότερον εύφορος είναι ή μὲ τὰς μεσογειακάς χώρας συνορεύουσα **Φρυγία**, ή δποία παλαιά ἡτο ύπο ίδιαίτερον βασιλέα. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αιγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι ἀρκεταὶ δι’ ἀναπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ή κτηνοτροφία εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ δπωροφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς κατάληλα μέρη ἔχουν ἀναπτυχθῆ πόλεις. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν

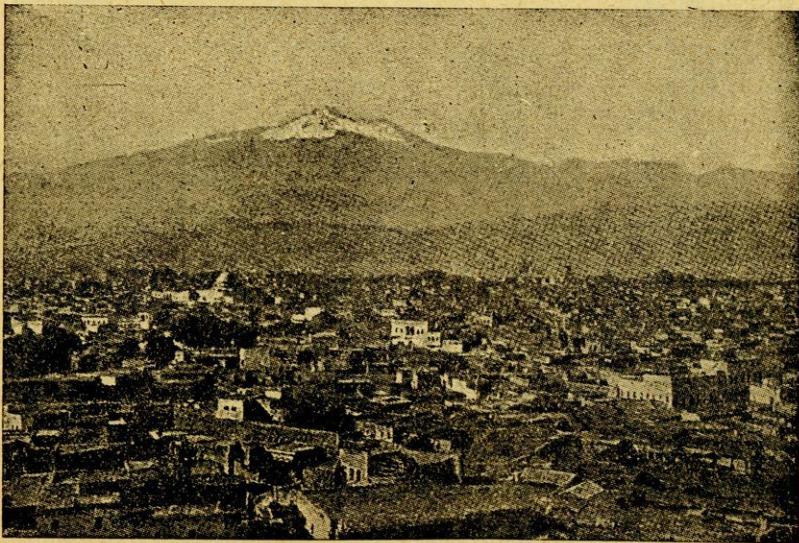

6. "Αγκυρα. Ἡ νέα πόλις.

διευθύνεται πρὸς Β. ἡ κοιλάς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κεῖται τὸ Δορύλαιον ('Εσκὶ Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἔδω διακλαδίζεται εἰς δύο, καὶ μία μὲν κατευθύνεται εἰς τὴν "Αγκυραν, ἄλλη δὲ διὰ τῆς Κιουτάχειας φθάνει εἰς τὸ Ἀφιὸν Καρά - Χισσάρ (δηλ. Ὁπίου Μαδρού Κάστρο). Ἡ πόλις αὐτὴ λέγεται οὕτω ἀπὸ τὸ δπιον, τὸ δποῖον καλλιεργεῖται ἔδω. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην ἐνοῦνται αἱ γραμμαί, αἱ δποῖαι ἀρχή-

ζουν ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν (Κωνσταντινουπόλεως) καὶ ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

Ἡ πρὸς Α. χώρα Γαλατία λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλάτας (κελτικῆς καταγωγῆς), οἱ δόποιοι εἶχον ἐγκατασταθῆ ἔδω περὶ τὸ 280 π. Χ. Ὁνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, τὸ δόποιον εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔξαγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις Ἀγκυρα (100) εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Παγκοσμίου πολέμου (πρὸ τοῦ πολέμου πρωτεύουσα

7. Καισάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὅρος Ἀργαῖος.

ἥτο ἡ Κωνσταντινούπολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπέλων καὶ διπλοφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὐτὴ ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτεύουσῆς, ἀπ' ἐκεῖ δὲ διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοηράκλειαν, ἡ ἄλλη δὲ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καισάρειαν.

Ἡ Καππαδοκία, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ "Αλυος ποταμοῦ,

είναι ή χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὔφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ ὅρος Ἀργαῖος περιοχή. Ἐδῶ είναι ἡ πόλις **Καισάρεια** (40), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ὑφαντουργίαν ἀπὸ παλαιοτάτης ἐποχῆς. Τὸ ΒΑ. τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν δρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ "Αλυος. Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν είναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις **Σεβάστεια** (40), ἡ

8. Ἰκόνιον. Πλατεῖα μετὰ τζαμιοῦ.

ὅποια στέλλει τὰ προϊόντα τῆς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμψοῦντος) διὰ σιδηροδρόμου.

Ἡ Λυκαονία εύρισκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας (μέσ. ὕψ. 1000 μ.). Είναι ἄδενδρος μὲ στέππας ἀλμυράς. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (Τούζ Γκιδλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὕδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας είναι τὸ **Ίκόνιον** (70), τοῦ δόποιου αἱ παλαιαὶ οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ἀγατολικούς ρυθμούς, οἱ

δόποιοι προέρχονται άπό τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμόν. ΝΑ., εἰς τοὺς προβούνους τοῦ Ταύρου, κατώκουν πρὸ τοῦ πολέμου πολλοὶ Ἐλληνες εἰς ὁραῖα χωρία μὲ πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει ὁ σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ Ἀφιόν Καρά-Χισσάρ διέρχεται τὸ Ἰκόνιον, διασχίζει τὸν Ταύρον μὲ σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ κατεβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

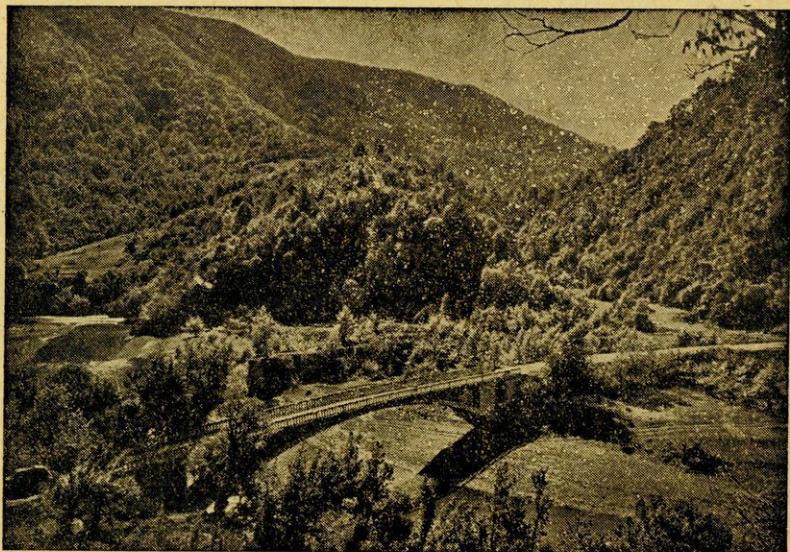
9. "Αγκυρα. Τὸ μέγαρον τῆς Τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γενικά.— Η Μικρά Ασία μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ μέρους τῆς Ἀρμενίας ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. Ἐχει ἐπιφάνειαν ἔξαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, πληθυσμὸν δύμας μόνον ὑπερδιπλάσιον (16 ἑκατ.). Τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία μὲ ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτᾶνον ὁ δόποιος εἶχεν δλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἔξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τὸ 1923 ὀνεκηρύχθη δημοκρατία,

Πλήν τῶν Τούρκων τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κατοίκους καὶ ἄλλων ἔθνοτήτων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀραβεῖς καὶ Ἐβραῖοι.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία ὁδὸς διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χῶραι αὗται εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προϊ-

10. Τοπίον παρὰ τὸ Ζουγγουλδάκ, ὅπου τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ποντοηρακλείας.

όντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εύρωπην διὰ ξηρᾶς. Ἀλλ’ ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, ὅπότε εἶχεν ἥδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατάκτησις, ἥρχισε καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμή. Σήμερον τολμηρὰ καὶ δραστηρία κυβέρνησις δίδει ζωὴν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἔξυψωσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ φυσικοὶ ὅμως ὅροι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εύνοϊκοί ἡ διάπλασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα περιορίζουν τὰς εὐφόρους περιοχάς.

‘Η προσπάθεια αὕτη τῆς Τουρκίας συμπίπτει πρὸς ὁμοίαν προσπάθειαν τῆς Ἐλλάδος, μετὰ τῆς ὁποίας συνεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.—Τὰ εἰδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἔξαρτῶνται κατ’ ἐξοχὴν ἐκ τοῦ κλιματος, τὸ διοῖον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαί.

α) Δυτικαὶ περιοχαί. Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετά ἐκτεταμέναι, ἡ ἀρδευσίς αὐτῶν εἶναι εὔκολος καὶ οἱ ύγροι ἄνεμοι φθάνουν μέχρι τῶν ὀρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θερίζεται σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ κριθή, εἰς δὲ τὰς κλιτῆς τῶν ὀρέων συλλέγονται δύπλα (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαί, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἔξαγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα σταφίς τῆς Σμύρνης.

β) Βόρειοι περιοχαί. Εἰς τὰς βορείους περιοχὰς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατὰ τὰς ὀρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυαὶ περὶ τὴν Τραπεζούντα καὶ Κερασούντα), ἐνῷ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιεργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνὸς καὶ ἡ μορέα.

γ) Νότιοι περιοχαί. Αἱ μεσημβριναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλιγώτερον πλούσιαι· τὰ ύψηλὰ μέρη παράγουν ἐσπεριδοειδῆ καὶ πρέπει νὰ καταβῇ τις εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας διὰ νὰ ἰδῃ φυτείας βάμβακος καὶ σίτου.

δ) Τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὰς ἀγόνους ἐσωτερικὰς περιοχὰς ἔπικρατεῖ ἡ κτηνοτροφία. Μεγάλα ποίμνια προβάτων καὶ αἴγαδων νομαδικῶς τρεφόμενα, εἶναι ὁ κύριος πλούτος τῶν ἐδῶ ύψιπέδων· ἴδιαιτέρου εἰδους εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἵξ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν ἔξαιρετικὴν ποιότητα τοῦ ἔριου της. ‘Η καλλιέργεια περιορίζεται εἰς διεσπαρμένας ὁάσεις, κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων· γίνονται δ’ ἐνταῦθα ἀρδευτικὰ ἔργα διὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις.

‘Ο φυσικὸς πλοῦτος καὶ ἡ βιομηχανία.—‘Ο φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συγκοινωνία εἰ-

ναι ἐλλιπής, ἐλλείπουν καὶ τὰ χρηματικά κεφάλαια, τὰ δποῖα χρειάζονται διὰ ταῦτα. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ξυλείας τῶν δασῶν εἶναι μικρά. Ὁρυκτά (χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σμύρις) ἔξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

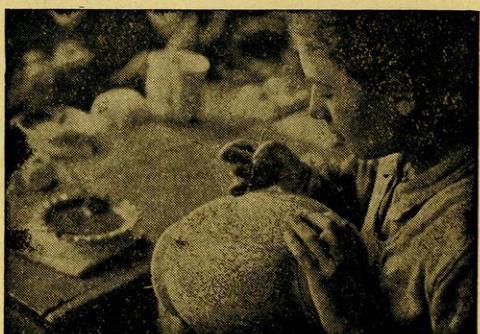
Σπουδαιότητα ἔχει ὁ γαιάννθραξ τῆς Ποντοηρακλείας (ἔως 2 ἑκατομ. τόννους ἔτησίως), ἐνῷ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει εἰμὴ λιγνίτην.

Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη καὶ περιορίζεται εἰς τὰς οἰκογενείας ἢ εἰς μικρὰ ἔργαστηρια· τὰ προϊόντα δμως

11. Χωρικοί τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

αὐτῆς εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν· τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ τάπτητες τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας, τὰ κεραμευτικὰ καὶ τὰ κεντημένα δέρματα. Νεώτερα νηματουργεῖσα βάμβακος καὶ μετάξης ὡς καὶ ύφαντήρια ἔχουν δρυθῆ εἰς τὴν Προδσσαν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Τραπεζούντα.

12. Διακόσμησις ἀγγείων Κιουτάχειας.

Τὸ ἐμπόριον καὶ οἱ λιμένες.—Τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον πρὸ τοῦ πολέμου εύρισκετο ὅλον σχεδὸν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Τουρκίας εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ ἐλληνικοῦ, ἡ δὲ ἔξωτε-

ρική συγκοινωνία γίνεται κατά τὸ πλεῖστον μὲν ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγὴ ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ἰδίως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἔξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων. Οἱ λιμένες τοῦ Εύξείνου Πόντου Τραπεζοῦς καὶ Σινάπης ἔξαγουν ξυλείαν, δόπωρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἀκτὴν ἡ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. Ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγονται ζῷα (ἰδίως αἴγοπρόβατα), ἵχθυες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σῖτος, αὔγα, ὅσπρια καὶ γαιάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικὰ λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερά νήματα καὶ σιδηρικά.

Προπαρασκευαὶ ἀναχωρήσεως ἑνὸς καραβανίου ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.—Τὸ καραβάνιον, κατὰ τὸ σύνηθες, εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πόλεως πρὸ δύο ἡμερῶν καὶ εἶχε κατασκηνώσει εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. Ἡτο σημαντικόν. Ὅποδε τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο τὰ μεταγωγικά ζῶα, ἡμίονοι καὶ ἵπποι, οἱ ὅποιοι, προσδεδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωΐνην τροφήν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ὀνταχωρήσουν. Ἐδῶ καὶ ἔκει ἦσαν ἀναμένεινα φῶτα· τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ὑψοῦντο ὡς τείχη καὶ ἐσκημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία· ταῦτα οἱ ἴδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλώσει ἐκ τοῦ προχείρου μὲν τάπητας καὶ σκεπάσματα, ἐπὶ τῶν δοποίων καὶ ὑπὸ τὰ δόποια εἶχον κοιμηθῆ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μεταξὺ των διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν δοποίων τὸ πλήθος ἐκυκλοφόρει πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῆ σκηναί, ἐντὸς τῶν δοποίων διεκρίνοντο ἀπ' ἔξω σκιαὶ κινούμεναι· χάρις εἰς τὰς λυχνίας τὰς δοποίας εἶχον ἀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτὸν τοῦ ὑφάσματος τῶν σκηνῶν. Ἡσαν οἱ μικροπωληταί, οἱ ὅποιοι, ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, πλησίον πυραύνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ἄρτον, σκεύη πρὸς παρασκευὴν τείου ἢ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἢ πτηνοῦ. Ἄλλοι ἐπρογευμάτιζον καὶ ἄλλοι περιεφέροντο. Οἱ ἀγωγιάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μὲ τὰ σχοινία καὶ ἥρχιζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῶα. Ἱερατικὰ πρόσωπα μὲ δυνατήν φωνὴν προσηγόριζοντο.

Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ καραβανίου οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικάς χώρας δὲν κατέχει Ἱεραρχικήν τινα τάξιν μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὕτε θεωρεῖται σπουδαῖόν τι πρόσωπον· χαίρει δμως δύο σπανίων προνομίων μεταξὺ τοῦ πλήθους· πρῶτον, διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξελέγκτως τὰ πάντα, καὶ

τὸ κῦρός του εἶναι ἀναμφισβήτητον· δεύτερον, ἡ ἀρετή του θεωρεῖται ἀδιαφιλονείκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβόλῳ.

(Κατὰ τὸν Gobineaux)

Άσκησεις.— 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀποκλεισμένας δι' ὁρέων, αἱ δοποῖαι ἔχοντα πτωχάς βροχάς;—2. Ποίαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας δμοιάζουν μὲν ἐλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα;—3. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν μέχρι τῶν Ἀδάνων.

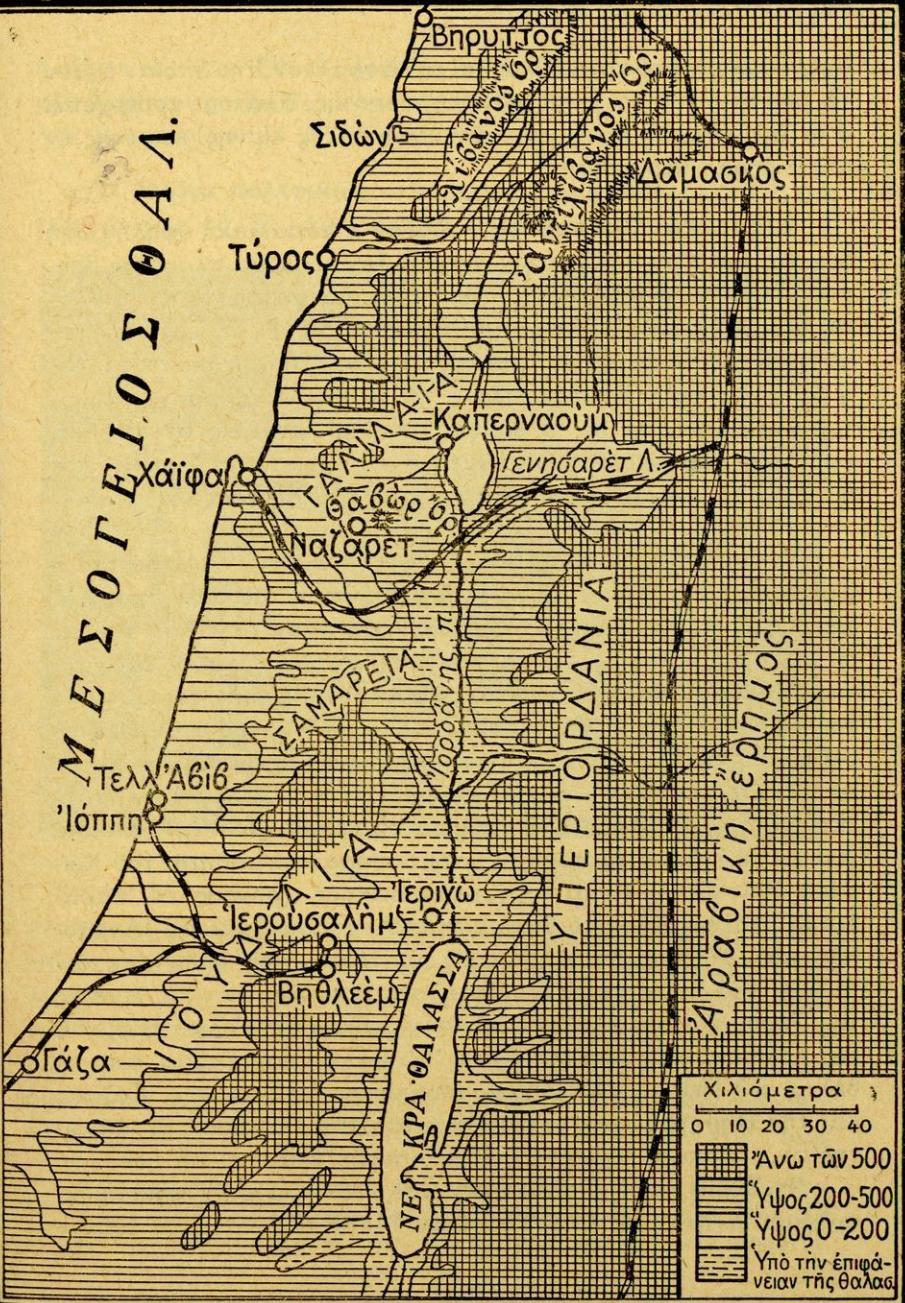
B'. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Αἱ σπουδαιόταται αὕται χῶραι ἑκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσισικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ύπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς ὁροπέδιον, τὸ δοποῖον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὁροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδῶς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους καὶ πρὸς τὰς πλευράς τῆς τάφρου ύψοῦνται τὰ ὅρη Λίβανος (3.100 μ.) καὶ Ἀντιλίβανος (2.600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἑκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Κατὰ τὰ ὅρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς Β. μὲν ἡ Συρία, πρὸς Ν. δὲ ἡ Παλαιστίνη.

Τὸ πρὸς Β. κλίνον χαμηλὸν τμῆμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ, ὃ δοποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσισικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν., καλούμενον κοιλάς Γώρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρέει ὁρμητικῶς ὁ Ἰορδάνης ποτατὸς (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῷον). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρὲτ εἰς ύψομετρον 280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γώρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκράν θάλασσαν, τῆς δοποίας ἡ ἐπιφάνεια εύρισκεται χαμηλότερα (390 μ.). Λέγεται Νεκρὰ Θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθῦς ἢ ἄλλο ὑδρόβιον ζῷον. Οἱ ἰχθύες, τοὺς δοποίους φέρουν ἔδω τὰ ὅδατα τοῦ Ἰορδάνου,

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛ.

θνήσκουν ἀπὸ τὸ πολὺ ἄλας καὶ τὴν ἄσφαλτον, τὴν δποίαν ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς ἡ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἄλατος προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴσχυράν ἔξατμισιν τῶν ὕδατων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ἔηρᾶς περιοχῆς.

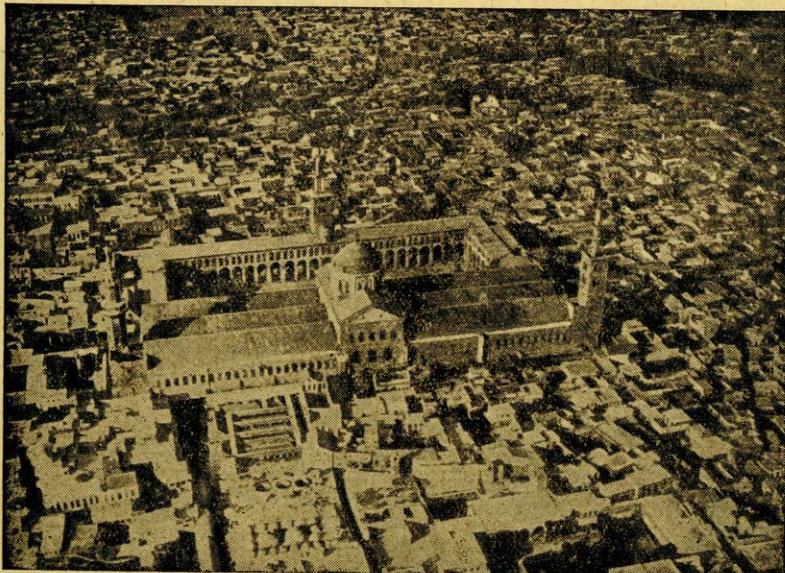
Κλῖμα καὶ βλάστησις.—Μόνον ἡ παραλιακὴ ύψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχάς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλῖμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τούς κέδρους τοῦ Λιβάνου ὀλίγοι σήμερον σώζονται ἀκόμη. Εὔδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβαξ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεππώδεις, ἔως ὅτου μεσογειότερον κατανήσει εἰς ἔρημον. Ἡ Συριακὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος δρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Ιστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποψις.—Εἰς τὴν Ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ως ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδών. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἔμποροι καὶ ναυτικοί, ὥρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατώκουν οἱ Φιλισταῖοι, ἐνῷ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν Γῆν Χαναάν) κατώκουν οἱ Ιουδαῖοι. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἐλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), ὅπότε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὁρόντην (ἀλλοτε 700 χιλ. κ.), ὅπου τὸ πρώτον ὠνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικούς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὄδων ἐκ τῶν Ἰνδιῶν τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εἰναι χωμένοι ἀπὸ σωρούς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς δποίους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς Χαϊφας καὶ τῆς Βηρυτοῦ προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις δι' ἀκρωτηρίων, τὰ δποῖα προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκον εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον

ή Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν τῆς μὲν Συρίας εἰς τὴν Γαλλίαν, τῆς δὲ Παλαιστίνης εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν*.

Ἡ Συρία πολιτικῶς.—Ἡ Συρία ἔχει ἐπιφάνειαν 150.000 τετρ. χιλιομ. (ἡ Ἑλλάς 130.000), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3 ἑκατ.

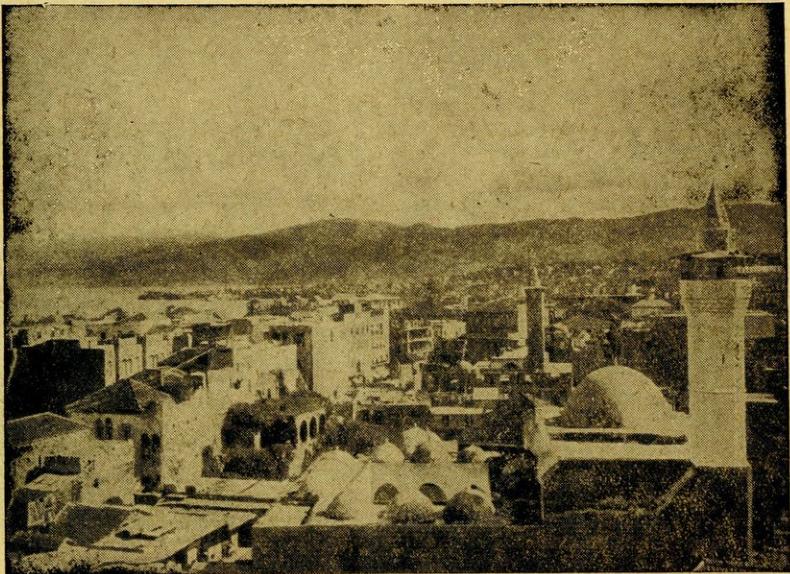
13. Δαμασκός. Γενικὴ ἄποψις.

(ἡ Ἑλλάς 7). Οἱ κάτοικοι εἶναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ Μωαμεθανοὶ "Αραβεῖς" εἰς τοὺς βράχους τῶν ὁρέων ύψωνονται ὡς φρούρια τὰ μοναστήρια τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἵρεσεις. Οἱ "Ελληνες" καὶ ἄλλοι Ὁρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς

* Σήμερον ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη εἶναι κράτη ἀνεξάρτητα. Ἡ δὲ παραλία τοῦ Λιβάνου ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον κράτος, τὸν Λίβανον, μὲ πληθυσμὸν 1,2 ἑκ. κατ. καὶ μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βηρυτόν.

Αρμενίους καὶ τοὺς Ἐβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας.

Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται : 1) ἡ Συριακὴ πολιτεία. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Δαμασκὸς (250), κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ Ἀντιλιβάνου εἰς ὅσπιν. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας. Ἔχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τοῦ ἐπινείου Βηρυτοῦ (150) καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (220). 2) ἡ Πολιτεία τῶν Δρούσων· 3) ἡ Δημο-

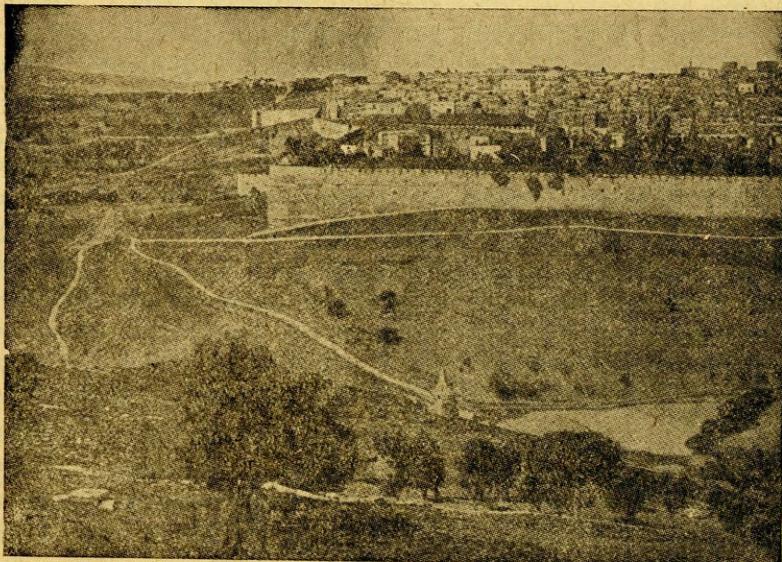

14. Βηρυτός. Γενικὴ ἀποψίς.

κρατία τοῦ Λιβάνου· 4) ἡ Πολιτεία τῶν Ἄλαουιτῶν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Λαοδίκειαν καὶ 5) ἡ Πολιτεία τῆς Ἀλεξανδρέττας (Χατάγη) μὲ δμώνυμον πρωτεύουσαν. Ἡ τελευταία αὕτη πολιτεία, ἐπειδὴ ἔχει πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάσθη πρὸ ἐτῶν ἀπὸ τὴν γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἡνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια. Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κύρια δ' ἔξαγόμενα προϊόντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι.

Ἡ Παλαιστίνη.—Ἡ ὑπὸ τὴν πρώην ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαιστίνη ἔχει ἐπιφάνειαν 66.000 τετρ. χιλ. (τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος) καὶ κατοίκους περὶ τὸ 1 ½, ἑκατομμύριον. Περιλαμβάνει δύο κράτη: τὴν κυρίως Παλαιστίνην καὶ τὴν Ὑπεριορδανίαν, δηλαδὴ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν*.

Ο πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀράβων Μουσουλμάνων καὶ

15. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ "Ορους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμπροσθεν
ἡ «Κοιλάς τῶν Κέδρων».

ἐξ Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐσχάτως ἥλθον ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπου εἶναι διεσπαρμένοι, καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα των. Οἱ Ἰουδαῖοι (περὶ τὰς 600.000) κατοικοῦν πρὸ πάντων κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἔδρυσαν καὶ ἐντελῶς νέαν πόλιν, τὴν Τέλ Αβίβ. Οἱ Ἀραβεῖς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εύρισκονται πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβάς καὶ πολλάκις

* Ἡ Παλαιστίνη σήμερον διαιρεῖται εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ (1 ἑκ. κάτ. μὲν πρωτεύουσαν τὴν Τέλ Αβίβ) καὶ εἰς τὸ Ἀραβικὸν (μὲ 700.000 κατ.) ἡ δὲ Ὑπεριορδανία εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον μὲ 500 χιλ. κατ. Ἀραβαῖς, μὲ πρωτεύουσαν τὸ Ἀμμάν.

συμβαίνουν αίματηραι συμπλοκαί, αἱ δποῖαι καταστέλλονται ἀπὸ τὰ βρεττανικά στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν προστίθενται καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς «'Αγίους» αὐτοὺς «Τόπους».

Οἱ "Αγγλοι ἔχουν φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας· ἵδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, τὸν τῆς Χάιφας, καὶ σιδηροδρομικάς γραμμάς, διὰ τῶν δποίων ἡ χώρα συνδέεται μετὰ τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουεζ. Ὁ ἐν γένει ὅμως πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὔφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθύτιδας καὶ κλιτῆς τῶν ὁρέων, ὡς καὶ εἰς τὰς δάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι πορτοκάλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Ἱερούσαλημ (90), «ἡ Ἀγία πόλις», εύρισκεται εἰς ὅψις 800 μ. καὶ εἶναι ἱερὰ δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς· ἱερὰ θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες Χριστιανῶν ἀπὸ δλον τὸν κόσμον συρρέουν ἄδω (ἴδιως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ "Ἀραβίας, Χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας καὶ εἶναι ἔδρα Ὁρθοδόξου Πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ Ἰόπτη (κοινῶς Γιάφα), ἡ δποία συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος Σινᾶ μὲ ἐλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ίστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης.— Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ἱορδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοίξεως, ὅπότε τὰ ὄδατα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θοιλά. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ, δσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὁχθῶν πρασίνη λόχμη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά τινα δένδρα ύψομνται ἀναθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Οἱ ἰχθύες, τοὺς δποίους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικὰ ἀλμυρὸν ὅδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφοῦ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τὸ θανάτου ἀγώνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτήν. Μοῦ φαίνεται ώς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ὅλο μέρος τῆς γῆς ὅδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμόν, οὕτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἡρεμον χρῶμα δσον ἄδω, δπου ἡ ἀτμό-

σφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἄλμην. Ρίπτομαι μέσσα εἰς τὸ θερμὸν καὶ καθαρὸν ὅδωρ. Αἰσθάνομαι ώς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρῶμα τεραστίας κλίνης, καὶ ἔξαπλώνομαι ώς νὰ εὐρισκόμην εἰς μαλακὴν ἄμμον, εἰς τρόπον ὥστε ἡμποροῦσα νὰ ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἀνωσις τοῦ ὅδατος. Ἐλλὰ μόλις ἀφήνω τὸ ὅδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμά μου καυστικὸς κνησμός. "Αν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτήν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος ὅταν προσπαθῇ νὰ κρατηθῇ ὅρθιος καὶ δὲν ἡμπορῇ. Καὶ δλίγον ὅδωρ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του, εἶναι ἐπικίνδυνον" γλῶσσα, ρώθωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν ώς νὰ προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρῶγον δέξ.

"Η μηχανὴ τοῦ ἀκατίου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις τῆς δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὅδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ύπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· δὲ ἰδρώς μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἀλας "Οσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χώρα λαμβάνει ὅψιν θλιβερωτέραν. Μακράν, πρὸς Ν., ὑψώνεται τὸ Ἀλατοβούνι, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ἡμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ώς μόλυβδος Βαρύς ὑψώθη τὸ ὅδωρ, ἄν καὶ δὲ ὡρανὸς ἦτο αἴθριος. Τρομακτικὰ ἔκροτουν τὰ ἀλμυρὰ κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὔτυχῶς τὴν πρώιαν τῆς ἐπομένης δὲ καιρὸς ἡσυχασεν. "Ο Βαρύς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἔφωτίσθη βραδέως. "Οτε ἐπανείδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἥσαν ώς ἐπιχρισμένα ύπὸ ἀσβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἥσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἀλας καὶ ἔφαινόμεθα ώς νὰ ἐγηράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. "Ολον τὸ ἀκάτιόν μας ἦτο σκεπασμένον ύπὸ ἀλατούχου στρῶματος ώς ύπὸ χιόνος.

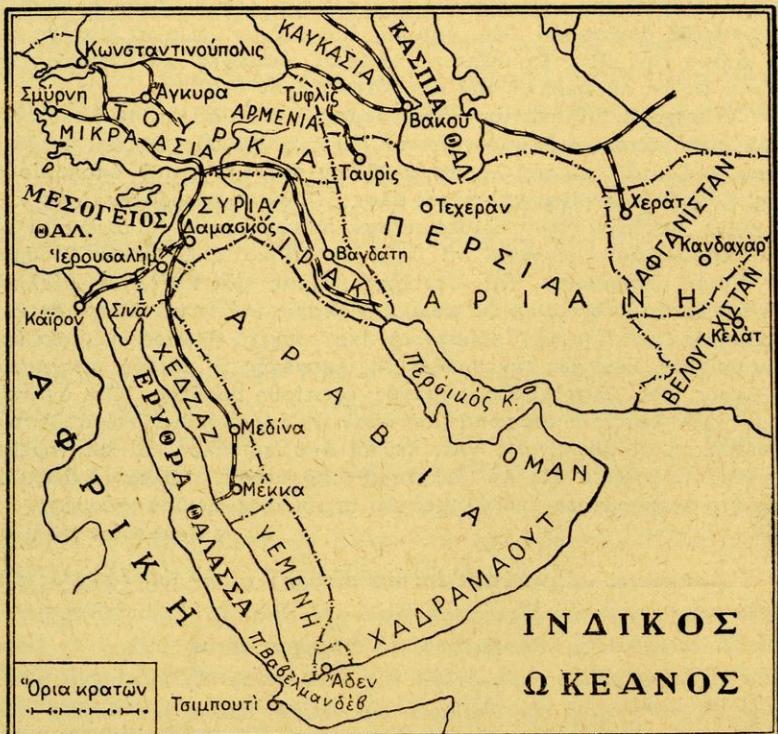
(Κατὰ τὸν A. Wagner)

Ἀσκήσεις.—Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὄψη.—2. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης;—3. Εὗρε εἰς τὸν χάροτην τὴν Ναζαρὲτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις ποὺ γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἰστορίαν.—4. Ποίαν μεγάλην ἡγονή γνωρίζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου;—5. Ταξίδευσε νοερῶς ἐκ τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χαϊφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Γ'. ΑΡΑΒΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—"Η Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος" εἶναι χώρα τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θα-

λάσσης, ή όποια είναι προέκτασις τής ταφροειδούς καθιζήσεως τής Συρίας. Ή Ερυθρά θάλασσα συγκοινωνεῖ μετά τής Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ (εἰς τὸν δμώνυμον ἴσθμόν), φυσικῶς δὲ ἐνοῦται μετά τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ Βάθ - ἑλ - Μανδέβ (Πύλη τῶν δακρύων). Λέγεται τοιουτοτρόπως ἀπό τοὺς "Αραβας, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογί-

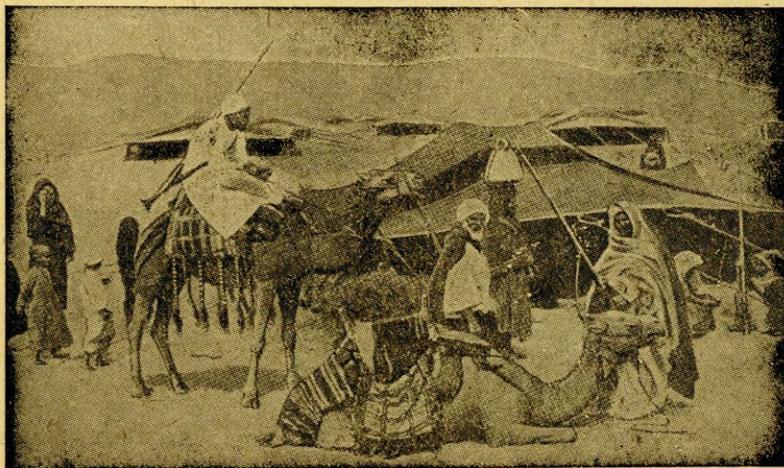
16. Δυτικὴ Ἀσία. Πολιτικὴ διαιρεσίς.

ζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς όποιας μέλλει νὰ ὑποστῇ κατὰ τὸν διάπλουν, ἐν μέσῳ θερμοτάτου κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίων. ΒΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

"Ἐνεκα τῆς νοτίας θέσεώς της, ή χερσόνησος ἔχει θερμὸν κλίμα, τὸ όποῖον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ είναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς

βροχῶν, διὰ τοῦτο οὐδένα ποταμὸν ἔχει εἰμὴ μόνον χειμάρρους, οἱ δποῖοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ θύρωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται υπὸ τῆς ἄμμου Οἱ τοιοῦτοι χειμαρροὶ λέγονται Οὐάδι. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀραβία εἶναι πλήρης ἑρήμων καὶ στεπτῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται βροχάς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιοδυτικὴ ὑψηλὴ χώρα Υεμένη.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις.—Λόγῳ τοῦ ἀνύδρου τῆς χώρας ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Ἐνῷ δὲ ἕκτασίς

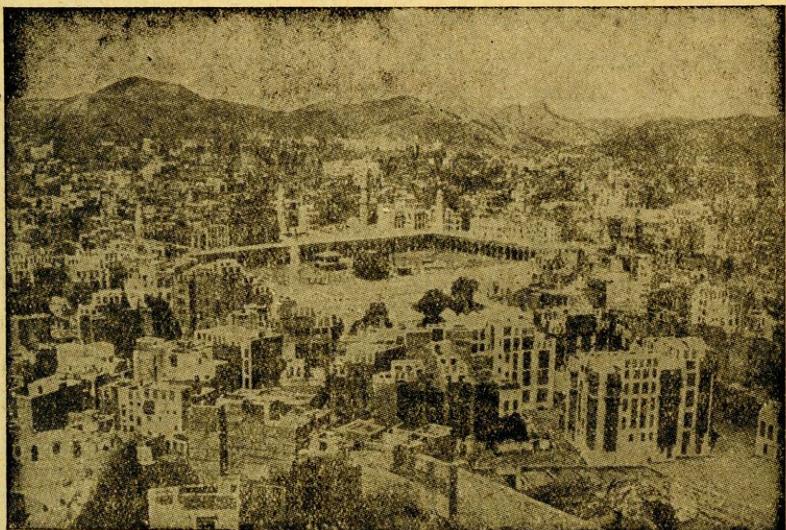
17. Κατασκηνώσεις τῶν Ἀράβων (Βέδουίνων).

Αἱ ἐξ ὑφάσματος χονδροῦ σκηναὶ τῶν Ἀράβων δμοιάζουν πρὸς τὰς ἐκ δέρματος σκηνὰς τῶν Κιργισίων. Αὗται εὐκολύνουν πολὺ τὰς κινητὰς τῶν ἐνκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν τῶν βίον εἰς τὰς ἑρήμους καὶ τὰς στέπας.

τῆς εἶναι εἰκοσαπλασία τῆς Ἐλλάδος, ὁ πληθυσμός της εἶναι ἵσος (7 ἑκατ.). Κύριοι κάτοικοι εἶναι οἱ Ἀραβεῖς, ἀποκαλούμενοι Βέδουίνοι, οἱ δποῖοι περιφέρονται ως κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους τῶν ἀνὰ τὰ μέρη δηπού εύρισκουν διλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἀνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἔξηπλώθη ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος εἰς τὰς

πέριξ χώρας. Ἀπό δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ "Αβαρες ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικήν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη. Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη καὶ τοιουτρόπως ἔχει ἔξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακὴν γραμμὴν διὰ τὰς

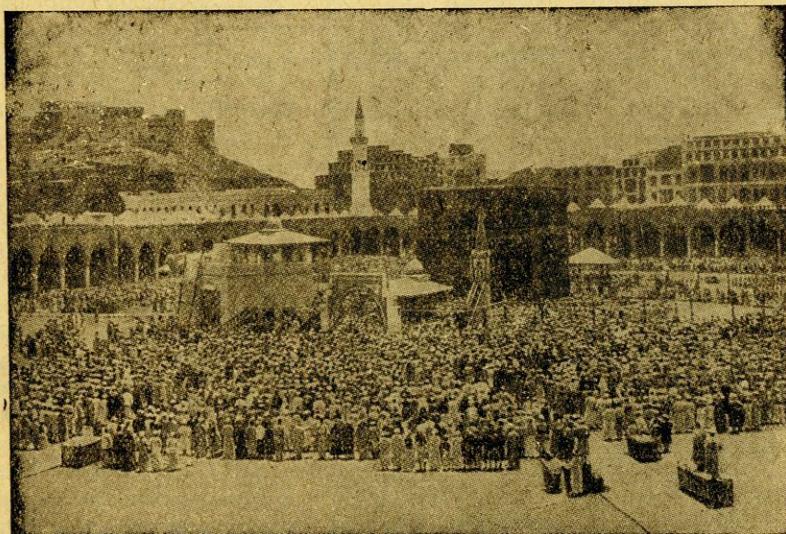

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ὁ «Καάβα».

συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ "Αραβες ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ Ἱεραὶ πόλεις αὐτῶν εἶναι ἡ Μέκκα καὶ ἡ Μεδίνα, ὅπου φθάνει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακούς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν ὑπάρχει ὁ τάφος του. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸ σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλαδὴ ἔνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, ὅπου φυλάσσεται ὁ Ἱερὸς λίθος (μετεωρόλιθος). "Αλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς Ἱερὰς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος Δζέδδα, ὁ ὄποιος συνδέ-

εται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ $\frac{1}{10}$ τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ δρίζοντος, δπού εύρισκεται ἡ Μέκκα, διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἡ δὲ νοτιωτέρα χώρα 'Υεμένη, λόγω τῶν πλουσίων βροχῶν της, ἔχει μεγάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται «Εύδαιμων Ἀραβία». Παράγει σιτηρά, πορτοκάλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν, δο ποῖος ἔξαγεται ἐκ τῶν λιμένων **Μόκκας** καὶ **Χοδέιδας**.

Παρὰ τὸν Βάθ-έλ-Μανδέβ εἶναι ίδρυμένη ἡ ἀγγλικὴ ἀποικία **"Άδεν**, ὁχυρὸς σταθμός.

19. Ἡ Καάμβα εἰς τὴν Μέκκαν.

'Ο πλοῦς διὰ τῆς «κολάσεως». — 'Ἐν ὕρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουν τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας δόδοι. Τὸ ἀτμόπλοιόν μας δφείλει, δπως ὅλα τὰ πλοῖα, νὰ πλέῃ βραδέως, δπως μὴ τὸ παραγόμενον κῦμα βλάψῃ τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακρὰν ταύτην ύδατίνην δδόν, ἡ δποία εἰς μῆκος 168 χιλιομέτρων διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἰστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, δπως καθαρίσουν τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ίλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελείωτα ἔρημικὰ μέρη

βραχώδη ἔδαφη καὶ ἀραβικὰ χωρία, τὰ ὅποια εἰχον ίδρυθη κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς διώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν ὁφθαλμῶν μας. Συχνά φαίνονται Βεδουΐνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. Ἀπ' ἐκεῖ, ὅσον τὸ πλοίον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ ὁ καύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκὴν στολήν, οἱ καμαρότοι μὲ λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ήμεῖς τὰ λινά μας καὶ τὴν κάσκαν μας, διότι ἀπ' ἔδω ἀρχίζει ἡ περίφημος «Ἐρυθρὰ θάλασσα». Ἀριστερά μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περίφημον ὄρος Σινᾶ.

Οὐδεράγυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. Ἀνωθεν ἡμῶν θολοῦται φλογερὸς οὐρανός· ὑποτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστήρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, δ ὅποιος μᾶς ἔξηραν τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωίαν μᾶς ἔξυπνα ἀπὸ τὸν θερμὸν ὑπνον μονότονος φωνή, ή δόποια προήρχετο ἀπὸ βραχινὸν φάρυγγα καὶ ὀμοίαζε πρὸς ὅμινον λιτανείας· ή φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς τὴν θερμοτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν Μασσαύαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἀλλοτε Ἰταλικῆς ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμόμετρον δεικνύει ἡδη 45 βαθμούς Κελσίου. Τὸ πλοίον σταματᾷ, δόποτε νέα εἰκὼν παράξενος παρουσιάζεται πρὸς ημῶν. Ὁ πρὸ τοῦ πλοίου χῶρος ἔγειμισεν ἀπὸ πλήθος Νιγρητῶν, οἱ δόποιοι κραυγάζοντες καὶ ἀδοντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαῶν ράχεών των διὰ νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὸ πλοίον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἔφωτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Μικραὶ στιλπνόμαυροι Νιγρήτιδες ἐπήδων εἰς τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ δόποια ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

Ἄφοι ἀφήσαμεν τὴν Μασσαύαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ "Ἀδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάβ-ἐλ-Μανδέβ, καταπίπτει δλίγον ἡ θερμοκρασία. Ἡ ἀρχαία πόλις "Ἀδεν εὑρίσκεται εἰς ἔνα κοίλωμα. Ἀν καὶ ἡμεθα εἰς τὴν Ἀραβίαν, σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς δούνις ιθαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ ἵνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγελῶν καὶ ἔξαρτᾶται ἀπὸ ἵνδικὴν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ "Ἀδεν είναι σπάνιον φαινόμενον" πολλάκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνήλθομεν. πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὑδαταποθῆκαι, εἰς τὰς δόποιας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς. Πολλάκις δύμας συμβαίνει μετὰ μακράν ξηρασίαν ἡ δεξαμενὴ νὰ εἴναι κενή.

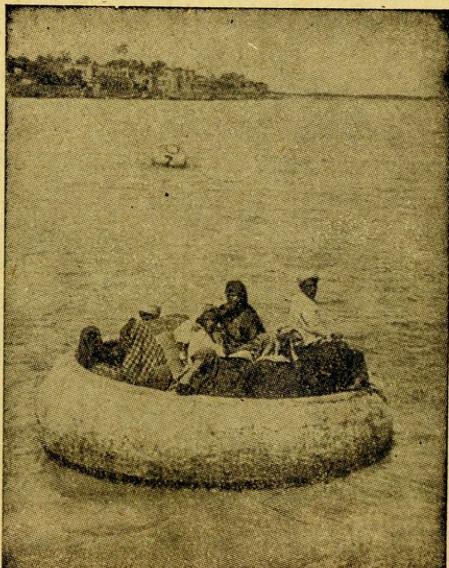
"Οταν ἀνέχωρήσαμεν ἐκ τοῦ "Ἀδεν, ἔπνευε δροσερὸς ἀνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανου" μὲ τὸν καθαρὸν καὶ ἔναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτὸς καὶ μὲ τὰ φωσφορίζοντα ὕδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νύξ παραδεισίας ὠραιότητος.

(Κατὰ τὸν A. Lübecke)

Δ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Φυσική ἄποψις.—Η Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον λεκανοειδές, τὸ δόποιον ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρανικοῦ ὑψηπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὁροπέδια, τὰ δόποια συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῆς Ἀρμενίας. "Ἐνεκα τῆς κλειστῆς θέσεώς της δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργίλλου, τὸ δόποιον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πλημμύρας τῶν, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον, λιπαίνουν καὶ ποτίζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ-έλ. Ἀράβ δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ δόποιον προεκτείνεται ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.

Ιστορικὴ ἄποψις.—Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, λόγω τῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἡ Μεσοποταμία ύπηρε μία ἀπὸ

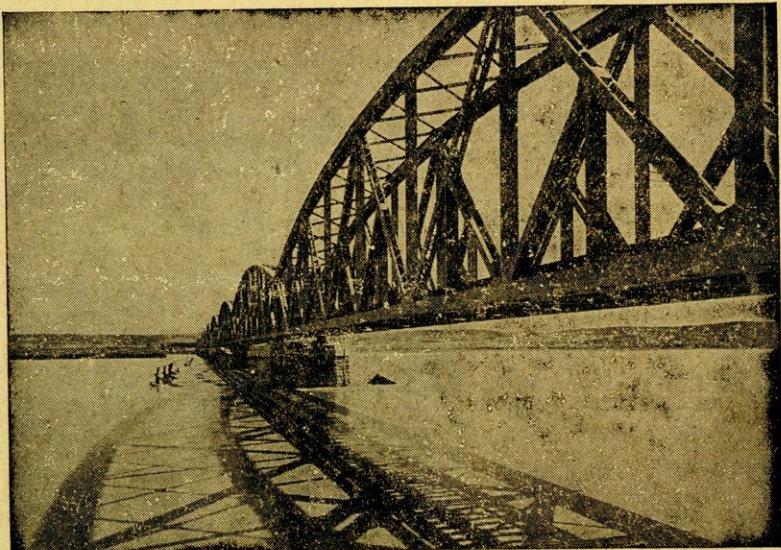

20. Σχεδία εἰς τὸν Τίγρητα ποταμόν.

τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρά καὶ στολιζομένη μὲ φοίνικας. "Ἐνεκα τῆς εὐφορίας της καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἥκμασαν ἐδῶ ἡ πόλις Νινευὶ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἡ Βαβυλὼν τῶν Βαβυλωνίων. Γειτονικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅπότε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις Σελεύκεια. Ἀργότερον, κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ὅπότε κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἥκμασεν ἡ Βα-

γδάτη, ή όποια εἶχε 2.000.000 κατοίκους καὶ ἥτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶναι "Αραβες καὶ Κοῦρδοι Μουσουλμάνοι.

Τὸ βασίλειον τῆς Μεσοποταμίας ('Ιράκ).—Η Μεσοποταμία σήμερον εἶναι βασίλειον (300.000 τετρ. χιλ.) ύπο τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ο πληθυσμός του ἀνέρ-

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου.

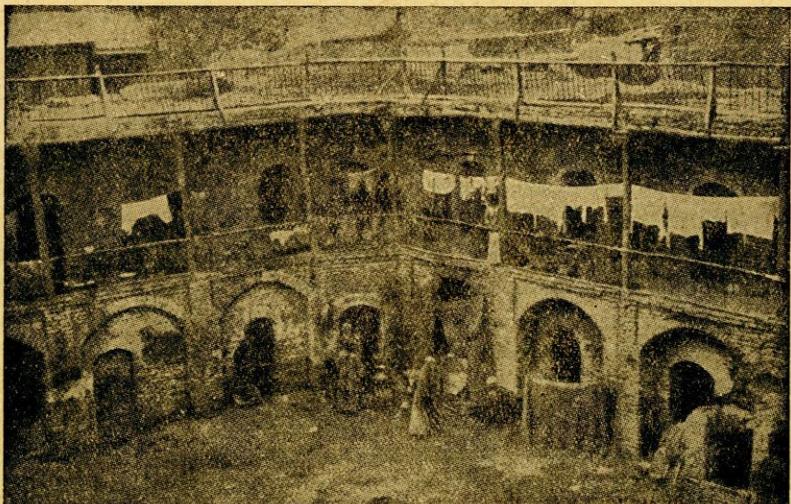
χεται εἰς 3.300.000 κατοίκων καὶ πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγδάτη (200) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος.

'Ο οἰκονομικὸς βίος. Πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα, ύπο τὴν ἔξουσίαν τῶν Τούρκων, εἶχε παραμεληθῆ. Σήμερον, μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα τῶν "Αγγλων, ἡ Μεσοποταμία ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικάς προόδους.

α) Γεωργία. Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἐκτάσεις. Παρὰ τοὺς ὁρυζῶνας,

τούς σιταγρούς καὶ τούς φοίνικας, οἱ ὁποῖοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ "Ἄγγλοι ἐγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου. Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρη· τος καὶ πλησίον τῆς πόλεως Μοσούλης (100), εὑρέθη ἄφθονον πετρέλαιον, τὸ ὁποῖον μὲν μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ τὴν

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

Χάιφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἑκεῖ μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον διὰ πλοίων εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. Ἡ Μεσοποταμία ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ὅποια ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόπλοια ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ - ἐλ - Ἀράβ μέχρι τῆς πόλεως Βασσόρας (50), ἀπ' ἑκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ "Ἄγγλοι, διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλίζουν τὴν διὰ Ἑηρᾶς ὁδόν, ἡ ὅποια φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ ἀγγλικά ἀεροπλάνα,

Ε'. ΑΡΜΕΝΙΑ

‘Η Ἀρμενία δύμοιάζει κατά τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικράν ’Ασίαν. Εἶναι όρεινή χώρα μὲ πολλάς δροσειράς, αἱ δποῖαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν όρέων. Ἐδῶ δύμως ὅλα τὰ ὅρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ ἡφαιστειογενῆ στρώματα λάβας καὶ στάκτης. Τὸ ύψηλότατον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅρος Ἀραράτ (5.200) εἶναι ἡφαιστειον, τοῦ διόποιου ή αἰώνια χιών εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακράν.

Εἰς τὰ ὅρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγάς των οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, οἱ διόποιοι διέρχονται ύψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς δροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξὺ τῶν δροσειρῶν κλείονται μεγάλαι καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ἐκ τῶν διόποιων ἡ Βάν κεῖται εἰς ύψος 1700 μ.

Λόγω τοιαύτης κατατάξεως τῶν όρέων τὸ κλῖμα τῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡπειρωτικόν. “Οχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει — 20°. ”Ολα ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριον ἔως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα μὲ χιόνας. ‘Η τῆξις τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἡφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὔφορον ἔδαφος. ‘Η Ἀρμενία εἶναι ἡ πατρὶς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἀρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Αἱ ἀθλιαι δύμως δόδοι ἐμποδίζουν τὴν μεταφοράν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ύπολογίζονται εἰς 2 ½, ἐκατομμύρια. Οἱ Ἀρμενιοὶ εἶναι ’Αριανῆς καταγωγῆς καὶ λόγω τῶν δυσβάτων όρέων τῆς χώρας των ἐφύλαξιν τὸν χριστιανισμόν, τὸν διόποιον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, εἶναι δύμως Μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχάς τόσας σφαγάς καὶ καταστροφάς, ὥστε ὀλίγοι σήμερον μένουν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, διόπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἐμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουν σήμερον 30.000 πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ Κουρδιστάν, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ Κούρδοι, δύμιλοῦντες γλῶσσαν, ἡ διόποια δύμοιάζει

Πίναξ 1. Αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ασίας.

X ἡ ρ α τ	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Κάτουχο κατά χιλιάδας	Πυκνότης πληθυ σμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πό- λεις μὲ τὸν πλη- θυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιό- τεραι προϊ- όντα
Τουρκία	700.000	16.000	20	Ἄγκυρα Σμύρνη Ἀδανα Ἴκόνιον Προῦσα Μερσίνα Τραπεζοῦς	(100) (150) (70) (70) (62) (50) Ξριον
Συρία (γαλλ. ἐντολὴ)	150.000	3.000	17	Βηρυτός Δαμασκός Χαλέπιον	(160) (100) (200)
Παλαιστίνη (βρεττ. ἐντολὴ)	24.000	1.500	44	Ιερουσαλήμ Ἰόπη	(95) (50)
Υπεριορδανία	42.000	500	7	Ἀμμάν	(12)
Αραβία (Σουλτ. Νέδες)	1.600.000	7.000	4	Μέκκα Μεδίνα Δζέδδα	(180) (30) (40)
Μεσοποταμία (Ιράκ)	302.000	3.300	18	Βαγδάτη Μοσούλη Βασσόρα	(200) (100) (50)

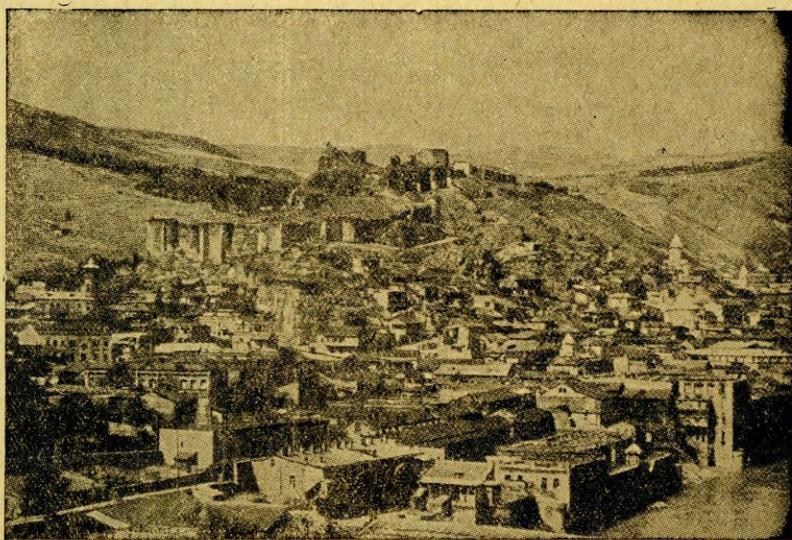
μὲ τὴν περσικήν. Εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ ἔχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον τῶν ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ ΝΔ. τμῆμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον ἰδρύουν σιδηροδρομικάς γραμμάς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλαδὴ τὰ ἔξαιρετα διπλωματικὰ καὶ τὸ Ξριον τῶν ζώων, καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς ιαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοιότον τῶν δρυκτῶν. Πρωτεύουσα τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ Ἐρζερούμ (30), εἰς ὅψος 1.800 μέτρων, μὲ πολλὰ τζαμιά. Ἡ ΒΑ. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς σοβιετικῆς δη-

μοκρατίας, ή δποία λέγεται 'Υπερκαυκασία. Τὰ ἔδω ὅρη διατέμνουν βαθεῖαι κοιλάδες, διὰ τῶν δποίων ρέουν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι δ Ἀράξης ('Αράς). Πρωτεύουσα εἶναι ή 'Εριβάν (65). Τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα, δπου ή πόλις Ταυρὸς (200), ἀνήκει ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

ΣΤ'. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

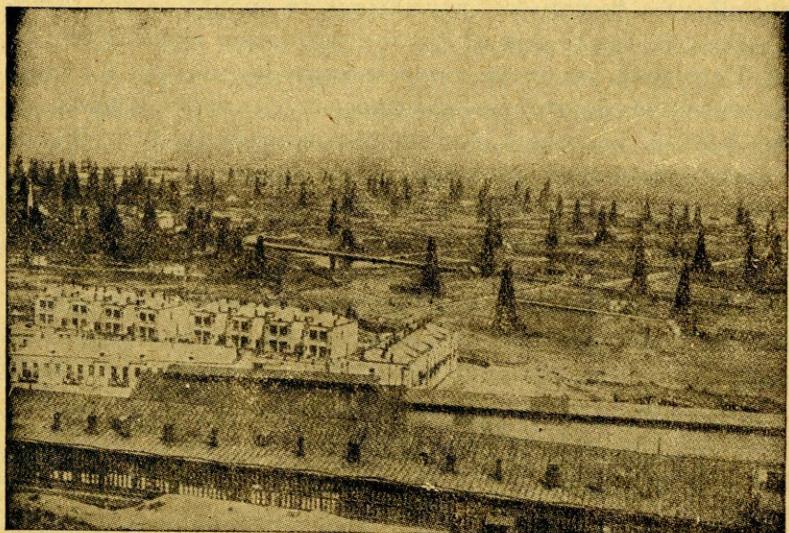
'Ο Καύκασος εἶναι τὸ ὅριον μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Πρόσω Ασίας. "Εχει ύψηλάς κορυφάς ('Ελμπρούς 5.600 μ.) καὶ ὑψώνεται ώς τεῖχος ἀδιάβατον, δπως καὶ τὰ Πυρηναῖα ὅρη. 'Η πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα, ή Προκαυκασία, εἶναι λοφώδης καὶ στεπ-

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἀποψίς μετὰ τῆς ἀκροπόλεως.

πώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέππας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὅρος κατοικοῦν διάφοροι ὄρεινοι λαοί, ώς οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Γρουσῖνοι. Πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου εἶναι ή 'Υπερκαυκασία (βλέπε πίνακα 2, σελὶς 54), εἰς τὴν δποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ δ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὅρος πρὸς Α., ἐνῷ

ἡ ἀμαξιτὴ δόδος μὲν δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ δρος διὰ διόδου 2.400 μέτρων ὅψους. Ἡ δυτικὴ πλευρά τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμῇ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἴστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὖφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τεῖου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ Τιφλίς (400). "Οσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κα-

24. Πετρέλαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

σπίαν, τόσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρά καὶ ἄκαρπος, διότι ἔως ἔδω δὲν φθάνουν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὔξείνου Πόντου. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν Βακοῦ (450), εὑρίσκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου ἀπ' ἔδω τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος Βατούμ τοῦ Εὔξείνου Πόντου διὰ σωλήνων μήκους 840 χιλιομέτρων διὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφοράν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατούμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος

σταματᾶ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εὔξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ Πότι.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικράς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν "Ἐνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

Z'. APIANH

Φυσικὴ ἀποψις.—Πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας αἱ ὁροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ δροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β. ὑψηλὰ ὅρη μὲν παλαιά ἥφαστεια σχηματίζουν τὰ ὅρη Ἐλμπρούς, τὰ δποῖα πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὑψίστον αὐτῶν ὅρος, τὸ Δεμαβέντ, φθάνει εἰς ὑψος 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὅρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἐνοῦνται ΒΑ. μὲ τὸ ὅρος Ἰνδοκούχον, τὸ δποῖον εἶχεν ὑπερβῆ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του. Τὰ ΝΑ. ὅρη, τὰ Σουλεϊμάν, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ δροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων, τὸ κλῖμα εἰς αὐτὸν εἶναι καθορῶς ἡπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ήμερονύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θῖνας, δηλαδὴ ἔκτεταμένους σωροὺς ἀπὸ ἄμμον.

Τὸ ὅδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ δποῖον ἀπὸ τὰ ὅρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν δροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἀλυμρὰ ἔλη, τὰ δποῖα λέγονται τηγάνια. Ταῦτα εἶναι ὁ τρόμος τῶν καραβανίων, διότι ἀν τύχῃ καραβάνιον, τὸ δποῖον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιωδες ἔδαφος. Λόγῳ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἔδαφους τὸ δροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον, καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι μὲ ἀκανθῶδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψιπέδου εἶναι κατάλληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἴγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὁρει-

νάς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ώς εἶναι ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὸ Ἰράν (ἢ Περσίαν), τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουχιστάν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰράν (περὶ τὰ 15.000.000) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν λαβόντες ἀπὸ τοὺς "Αραβαῖς, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν των, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Γεωργία.—Μόνον εἰς τὰς δάσεις, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν τοῦ ὁροπεδίου, ὅπου ρέουν ὄρδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μορεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευράν, ὅπου πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κήποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως Σιράς ὑπάρχουν κήποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

Κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικούς τάπητας.

Όρυκτὸς πλοῦτος.—Τὸ ὑπέδαφος κρύπτει πολυτίμους λίθους καὶ πρὸ πάντων πετρέλαιον, τοῦ ὁποίου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐταιριῶν. Εύρισκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ζάγρου (πρὸς Δ.). Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἄλλῃ τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

Συγκοινωνία καὶ πόλεις.—Αἱ ζῶναι ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲν καραβάνια ἢ ἀκόμη καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἡ χώρα δὲν ἔχει πολλούς. Ἡ Ταυρὶς (200) συνδέεται μετὰ τῆς ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀπὸ τοῦ 1939 λειτουργεῖ δὲ ὑπεριρανικός σιδηρόδρομος, δὲ ὁποῖος συνδέει τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης μὲ τὴν ἀκτὴν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἡ

συγκοινωνία γίνεται κυρίως δι' αύτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὁδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Τεχεράνη** (350), πόλις μὲ δόδοὺς στενάς καὶ μὲ ἀγοράς ταπήτων.

Τὸ Ἀφγανιστάν, κατέχον τὸ Β.Α. τμῆμα τῆς Ἀριανῆς, εἶναι βασίλειον (650.000 τετρ. χιλιόμ.), τὸ ὅποῖον ἔχει 7.000.000 κατοίκους.. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὄλιγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι Μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἔνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνορεύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς δάσεις καλλιεργεῖται ἡ ὅρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις.— Υπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης **Καβούλ** (100), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς **Κανδαχάρο**, ἡ βιομηχανικὴ ὅμως ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὄδοι εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν **Ίνδιῶν**.

Τὸ **Βελουτχιστάν** (Ν.Α. Ἀριανὴ) ἔχει ἐπιφάνειαν 140.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν μόλις 500.000, διότι μεγάλαι ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν **Ίνδιῶν**. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχή, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν **Ἀγγλικῶν Ίνδιῶν**. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Κελάτ** (50).*

* Η εἰκὼν τῆς πόλεως τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ίδιων μας. Εἰς στενάς καὶ δαιδαλώδεις ὄδούς, αἱ ὅποιαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἴστανται κυβοειδεῖς οικίαι, σχεδὸν ἄνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα).

* Σήμερον τὸ **Βελουτχιστάν** ἀνήκει εἰς τὸ ἀνεξάρτητον κράτος **Πακιστάν** τῶν **Ίνδιῶν**.

Ἐπὶ τούτῳ τὴν ἑσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ ὅποιοι καὶ κοιμῶνται ἔδῶ κατὰ τὰς θερμάς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτίμον γὰρ παραμένουν εἰς τὴν σκιεράν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμίων καὶ οἱ ὄψηλοι μιναρέδες, ἐκ τῶν ὅποίων ὁ μουεζίνης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχήν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιτοιχισμένας αὐλὰς τῶν πανδοχείων, τὰ ὅποῖα προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεύει ὁ ἔνος ἐμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλαδὴ τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι’ ἀγοράν ἐμπορεύματος ἀξίας δλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρέύματα) νὰ περνοῦν δραστὶ καὶ ὀλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνῖται κάθηνται ἀναπαυτικά εἰς τὰ ἀνοικτά τῶν ἐργαστήρια, κατασκευάζουν τάπητας, σφυρηλατοῦν δρειχάλκινα πινάκια, πλάτουν ἔξι ἀργίλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὕτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Πρόσω ’Ασία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἔδαφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικά τμήματα· τὸ ἔν αποτελεῖται ἀπό πτυχωσιγενεῖς χώρας (Μικρά ’Ασία, ’Αρμενία, Καυκασία καὶ ’Αριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπό τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ ’Αραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ εύρωπαϊκά ὅρη. ’Αλλ’ ἡ διάταξις τῶν ὁρέων δὲν εἶναι τόσον συγκεντρωμένη, ὅπως εἰς τὴν Εύρωπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλῖμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἔδαφους δὲν εύνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχάς ἡδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Λόγῳ τῆς θέσεώς της πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν, ἡ Πρόσω ’Ασία ἦτο ἀνέκαθεν πλουσία διαβατικὴ περιοχή. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «’Ανατολὴν» (Μικρὰν ’Ασίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθροίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς ’Ανατολικῆς ’Ασίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς εύρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὅποίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἔδαφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλαὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκή, ἡ Χριστιανική καὶ ἡ Μωαμεθανική. Ἐπειδὴ ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται ως γέφυρα ἀπὸ

τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔχει σήμερον κοσμοπολιτικὴν σημασίαν. Ἀγγλοι, Ρῶσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλούτη.

Πίνακας 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ασίας.

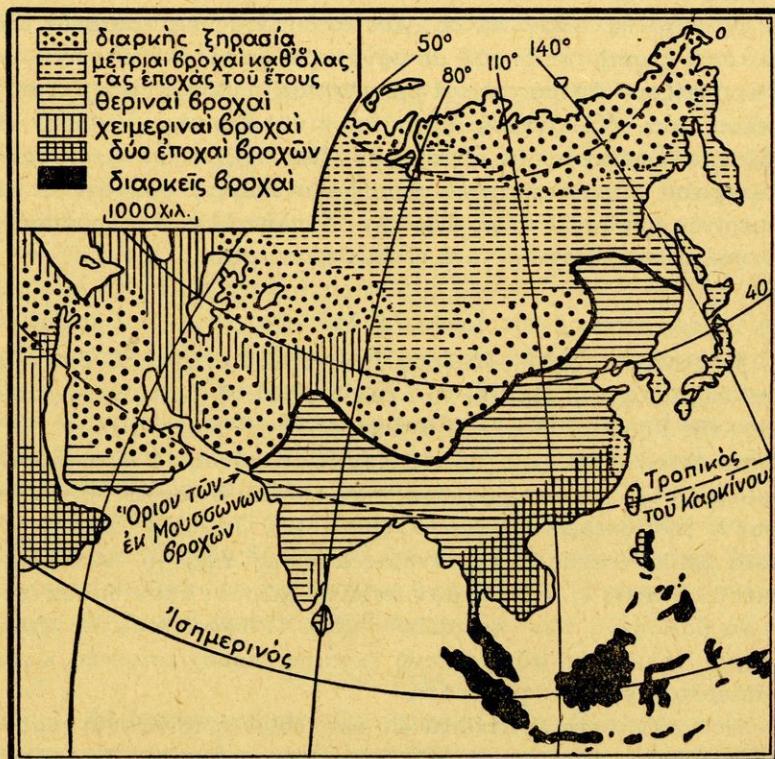
Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Σπουδαιότε- ραι ὁροσειρ. (τὰ ὑψη τῶν ὅρών εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτε- ραι πόλεις κατὰ κατὰ χιλ.)	Σπουδαιό- τερα προϊ- όντα
Ὑπερ- καυκασία	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλὶς Βακοῦ (400) Εριβάν (450)	πετρέλαιον σιτηρά
Ρωσικὴ Ἀρμενία				Τεχεράνη (350) Ταυρὶς (200)	χαλκός
Περσία ἢ Ἰράν	1.600 000	Δειμαβέντ (5.670)	15.000 (9)	Καβούλ (100) Κανδαχάρ (30)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρά
Ἀφγανι- στāν	650.000	Ινδοκοῦχον (5.140)	8.000 (12)	Κελάντ (50)	κτηνοτροφ. ἔριον καπνὸς
Βελούτ- χιστāν	350.000		800 (2)		

Ασκήσεις.—Σχεδ’ ασε χάρτην τῆς Πρόσω Ασίας καὶ ἰχνογρά-
φησε τὰ πινγωσιγενῆ αὐτῆς ὅρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους.—2. Χωριμά-
τισε τὰς ὑπὸ εὐρωπαϊκὴν ἐπιρροὴν χώρας, ὅρισε τὰ ἀνεξάρτητα κρά-
τη καὶ θέσε τὰς σπουδαιοτέρας πόλεις.—3. Σύγκριτε τὸ μέγεθος τῆς
ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἑκάστου κράτους μὲ τὴν
Ἐλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διέκριτε ποῖα εἶναι μεγα-
λύτερα.—5. Ποίας ἱερᾶς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσω Ασίαν;—
5. Ταξίδευσε τοερῶς ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱερουσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντι-
νουπόλεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

2. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

(Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά.—Η Νότιος Ασία περιλαμβάνει τάς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ασίας, δηλαδὴ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰνδοκίναν, ὡς καὶ τὰς Ἰνδικὰς ἢ Μαλαιϊκὰς νήσους. Ἀπ' ἐδῶ

25. Χάρτης τῶν Μουσσώνων.

διέρχονται οἱ κύκλοι Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου καὶ Ἰσημερινός. Εἶναι λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς θερμῆς Ασίας. Τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἔξαρτῶνται κατ' ἔξοχὴν ἀπό

τοὺς ἀνέμους, οἱ δόποιοι πνέουν ἔδω, τοὺς μουσσῶνας. Τὸ δυνα-
μα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει «ἔτησίαι». Οἱ ἄνεμοι
οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινό-
πωρον. «Οταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται
ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀήρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιοῦται καὶ τότε
πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας πνέει ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ὁ ψυχρό-
τερος καὶ πυκνότερος ἀήρ γεμάτος ἀπὸ ὑδρατμούς. Κατὰ τὸν
Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάϊον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος
καὶ ὅχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος, γίνεται δυνατός καὶ διαρκής. Ἡ
θάλασσα κτυπᾷ τὴν Ἑράν μὲν μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυ-
ρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κα-
τακλυσμιαία. Ὁ ἄνεμος οὗτος εἶναι ὁ θερινὸς μουσσών, ὁ
δόποιος, πνέων πρὸς τὴν Ἑράν (βλ. εἰκ. 25), συναντᾷ εἰς τὸν
δρόμον του ὅρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. Ὁ δὲ
χειμερινὸς μουσσών πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν Ἑράδος πρὸς
τὴν θάλασσαν, ἡ δόποια τότε εἶναι θερμοτέρα.

A'. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Φυσικὴ ἄποψις.—Τὸ ὅρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὅρη τῆς
Ἀριανῆς μετὰ τοῦ Παμίρ, τὸ δόποιον εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὑψί-
πεδον τῆς Γῆς (7.000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν. Ν.Α.
τούτου ἔκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὅρη Καρα-
κούδον (8.620 μ.) καὶ Ἰμαλάΐα, τῶν δόποιων ἡ κορυφὴ Ἐβρεεστ
εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὅρη ταῦτα, τὰ
δόποια ὁρίζουν πρὸς Β. τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας, κα-
ταπίπτουν πρὸς Ν. εἰς μακρὰν πεδινὴν χώραν, ὅπου διακρίνον-
ται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμα-
πούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἔκτασις, προσχωσιγενὴς κατὰ
τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφορωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἔκτείνεται ὡς ὁ δροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσό-
νησος Δεκάν· αἱ πλευραὶ τοῦ δροπέδιου ὑψοῦνται ὡς ὑψηλαὶ
βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ., ὅπου καὶ τὰ ὅρη Δυτικὰ Γαταΐα. ΒΔ.
παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ δόποιον ἔχει ἀποσα-
θρωθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει
εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κομορῆνον, Ν.Α. τοῦ δόποιου εἶναι ἡ μεγάλη
νῆσος Κεϋλάνη, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα.—Αἱ Ἰνδίαι, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλάῖα ὡς πελώριον τεῖχος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βιορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ύγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται **τροπικόν**. Εἶναι καθ' δλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὖτος, διότι ὁ ἥλιος καθ' δλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ψηλά ἀπὸ τὸν δρίζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτίνας του ὀλιγώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἴδικά μας γεωγραφικά πλάτη, ἢ καὶ καθέτως ὅταν φθάνῃ εἰς τὸ ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους, ἀπὸ τοὺς ὅποιους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἱούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φοράς κατ' ἔτος. Αὐτὸς δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων, διὰ τῶν ὅποιων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγύκερω.

Οὐ ύγρὸς μουσσὼν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτῦς τῶν Ἰμαλαῖων καὶ τὴν ὁρεινὴν χώραν Ἀσσάμ, ἡ ὅποια εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρεῖται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσὼν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸν ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὡς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πεινα.

Βλάστησις.—Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εὔνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, αἱ Ἰνδίαι εἶναι πλουσία χώρα εἰς γεωργικά προϊόντα. "Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμός.

ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. Ἡ ὁρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαῖων.—Ἰμαλάῖα σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω αἰώνιαι χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὁρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ψηλάς κορυφάς των. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔως τώρα ἡδυνήθη νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ "Ἐβερεστ καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εῦρον τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ζώνην μεταξύ τῶν ψῶν 5.000 καὶ 4.000 μ. ὑπάρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον

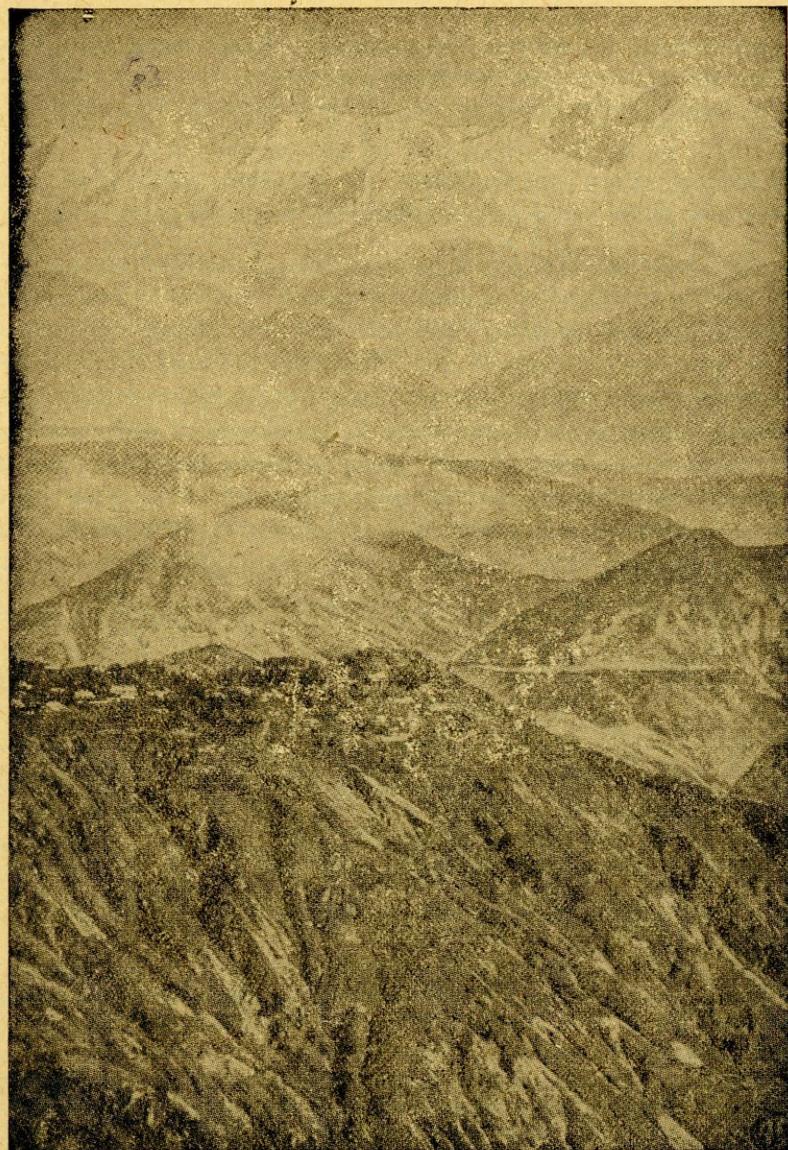
άκολουθούν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, άκολούθως δὲ ύγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1.000 μ. ἐκτείνεται τροπικὴ βλάστησις, ἡ καλουμένη ζούγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ ίνδοκαλάμους (βαμβού). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ὄρνις θηρία.

Εἰς τὴν πολίχνην Ντάροντσιλιγκ (εἰς ὥψ. 2.200 μ.) ἀναβαίνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἔγκατεστημένοι Εύρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Ἡ Ἀσσάμ.—Ἡ δρεινὴ χώρα Ἀσσάμ, εύρισκομένη κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπιύχθη εἰς τὴν σπουδαιοτάτην χώραν τοῦ τείσου τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὸ προϊόν τοῦτο.

3. Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαΐῶν κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ ἢ τὸ Ἰνδοστάν. Όμοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· ὅπως ἔκεινο, οὕτω καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ ὁποῖα κατέρχονται ἀπὸ τὰ δρῆ, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ εὔφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ σιτοβολῶν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτίς τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἦμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῆ ἐδῶ εἰς χωρία ἢ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιόταται εἶναι ἡ Ἱερά πόλις τῶν Ἰνδῶν Μπεναρές (210) καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν Δελχὶ (450). Εἰς τὸν κάτω ροῦν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυάριθμους βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἐλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέραντα ἔλη, τὰ ποῖα σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζούγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις Καλκούτα (1.200), πρωτεύουσα ἀλλοτε τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν, τὸ εὐρωπαϊκὸν δῆμος τημῆμα τῆς πόλεως ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλαΐα καὶ διαρρέουν τὴν χώραν Πενταποταμίαν (Πεντζάμπ), τὴν ὁποίαν

26. Ἀποψις τῶν Ἰμαλαῖων καὶ τοῦ Ντάργντσιλιγκ.

εἶχεν ὑποτάξει δὲ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σῖτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν **Λαχώρην** (280). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχάς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σῖτον καὶ βάμβακα. Τὸ **Καράτσι** (265) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμήν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ **Δεκάν** ἔχει μορφὴν δροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὅρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ δροπεδίου εἶναι ξηρά καὶ κατέχονται ἀπὸ **σαβάννας**, δηλαδὴ ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα, καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατωκημένα. Εἰς τὰ εὔφορα ἡφαιστειογενῆ ἐδάφη, ίδιως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὁ ὄποιος μεταφέρεται δι’ ἐξαγωγὴν εἰς τὴν **Βούβαλην** (1.175). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμήν εἶναι ἡ **Μαντράς** (525).

6. Η **νήσος Κεϋλάνη** (δηλαδὴ Νήσος τῶν Λεόντων) εἶναι ἵση πρὸς τὴν Παλαιάν ‘Ελλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν’ εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δέντρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτῦς τῶν ὄρέων ἔχει μεγάλας φυτείας τεῖου καὶ κασουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἔξαγονται ἀπὸ τὸ **Κολόμπο**. Η πόλις αὐτὴ εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ δόποια πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ασίαν καὶ τὴν Αὔστραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ. ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὅστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζεται μιὰ σειρὰ νησίδων, διευθυνομένη πρὸς τὸ Δεκάν (Γέφυρα τοῦ Ἀδάμ).

‘Η **ζούγκλα**.—Απὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὑρισκόμην, στενὴ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλαδὴ τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ δόποια φθάνουν εἰς ὅψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ’ ὅσον ἤμην μακρὰν αὐτῆς, ἥδυνάμην ἐπ’ δλίγον χρόνον νὰ τὴν παρατηρῶ· διότι, πρὶν ἀκόμη πλησιάσω, ὑψηλὸν χόρτον, τοῦ δόποιου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι ἀπέκρυψαν τὴν θέαν. Τὸ χόρτον καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

Οἱ ιθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ δόποιοι ἀπειλοῦν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαρίθμους φαρμακερούς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Συμῆνος χρω-

ματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἔλεφαντος. Ἀθορύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος λόγῳ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ τριχώματός της ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λείαν της. Ὡσαύτως δὲ ρινόκερος, δὲ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, δὲ ἄγριός χοιρος καὶ οἱ ὄφεις εὐρίσκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαίτημα.

Αἱ ζούγκλαι ἔκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχματούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαῖων καὶ ἀνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ίδιαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἔδω καὶ ἔκει ἔχει ἀποψιλωθῆ ὑπὸ τῶν ιθαγενῶν, οἱ δόποιοι ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἔδάφους καλλιεργοῦν δρυζαν ἢ λαμβάνουν καρπούς τῶν φοινίκων. Πρὸς τούτοις βόσκουν αἴγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφοράν.

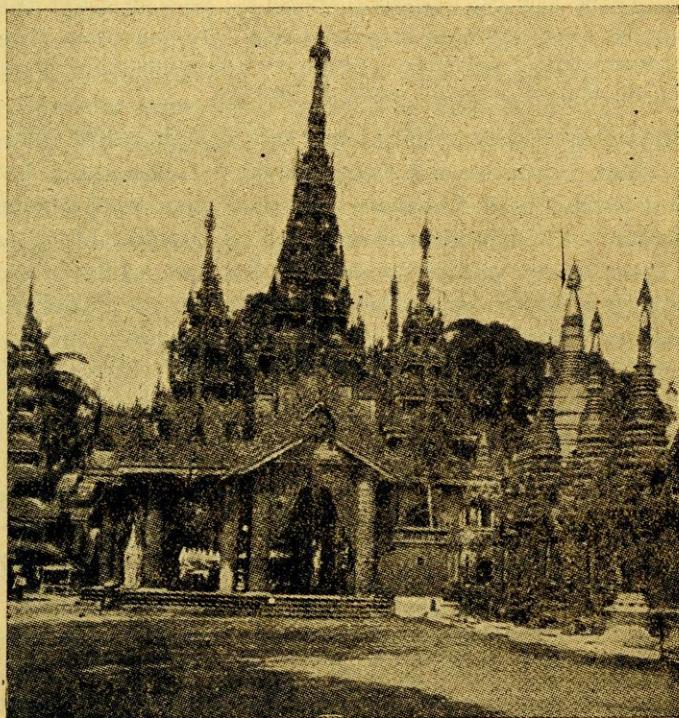
Πολιτικὴ ἀποψις. Ὁ λαός καὶ ἡ θρησκεία του.— Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ὁ ἀδάμας τοῦ Βρεττανικοῦ στέμματος καὶ ἡ πολυτιμοτάτη κτῆσις τῶν Ἀγγλων. Ὡνομάζοντο « Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν » καὶ διώκουντο ὑπὸ Ἀγγλου ἀντιβασιλέως, τελευταίως ὅμως ἀνεγνωρίσθησαν ὡς Κτῆσις, δπως ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Αὐστραλία *. Ὁ λαός των διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κοινωνικῶν τάξεων. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολυάριθμα ὑποτελῆ κράτη, εἰς τὰ δόποια οἱ ἡγεμόνες εἶναι ἔγχωροι, καλούμενοι μαχαραγιάδες. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 370 ἑκατομμύρια περίπου.

Πρὸς Β. καὶ ΒΔ. κατοικοῦν οἱ Ἀριοί Ἰνδοί, οἱ δόποιοι ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἀπὸ αὐτοὺς π. χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι « ἀραβικοὶ ἀριθμοί », διότι μετεδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς Ἀραβαῖς. Πρὸς Ν. κατοικοῦν οἱ μελαψοὶ καὶ κοντοὶ Δραβίδαι, λαός μὲ μικρὸν πολιτισμόν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαῖων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς Θιβέτιοι, εἰς δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαός, οἱ Βέδδαι. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλάς οἰκίας καὶ ζῇ βίον πτωχικόν.

* Απὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1947 αἱ Ἰνδίαι ἔχωρισθησαν εἰς τρία ἀνεξάρτητα κράτη: α) Τὸ Ἰνδοστάν (330 ἑκ. κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὸ Δελχί. β) Τὸ Πακιστάν (Δυτικὸν εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, τὸ δόποιον περιλαμβάνει καὶ τὸ Βελούχιστάν, καὶ τὸ Ἀνατολικόν εἰς τὴν Βεγγάλην). Τὸ Πακιστάν κατοικεῖται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ 70 ἑκατ. Μωαμεθανούς. Ἐχει δὲ πρωτεύουσαν τὸ Καράται, καὶ γ) τὴν Νήσον Κεϋλάνην. Τὰ τρία αὐτὰ κράτη, ἐνῶ εἶναι ἀνεξάρτητα μὲ ίδιας των Κυβερνήσεις, εἶναι καὶ μέλη τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας.

Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημίαι (ώς ή πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ίδιως τῶν φαρμακερῶν ὅφεων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερὸς λιμός, ἢν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσών, η πέση ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῆς.

Κύριαι θρησκεῖαι τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ὁ Ἰνδοϊσμὸς η Βραχ-

27. Ρανγκούν. Ἡ μεγάλη Παγόδα (βουδδικὸς ναός).

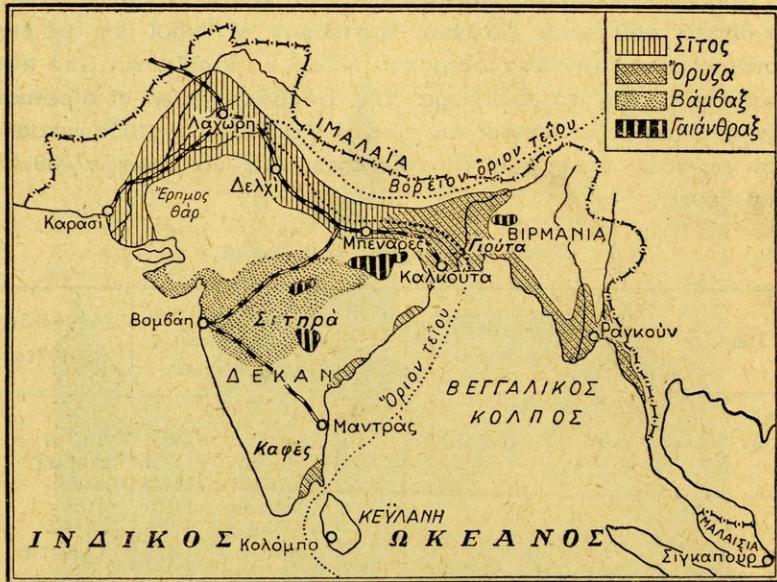
μανισμὸς καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς (Μωαμεθανισμός). Ὁ Βουδδισμὸς συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖσται πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ Ἱερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν δμως καὶ εἰς ἄλλας θεότητας καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὗται φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων

καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν των. Πιστεύουν ὅτι ἡ ψυχή των μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῷα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτά. Κατ’ ἔτος ἐκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικάς πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰς Ἱεράς των πόλεις, ὅπου ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστοι ναοὶ στολισμένοι μὲν μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ Μπεναρές εἶναι ἔν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἱεροῦ Γάγγου, πιστεύουν οἱ Ἰνδοὶ ὅτι μὲν ἔνα λουτρόν, κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου, καθαρίζονται ἀπὸ πᾶν ὀμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάνης ζοῦν οἱ αἱρετικοὶ Πάρσοι, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκρούς των εἰς τοὺς «πύργους τῆς σιωπῆς», διὰ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ὅρνεα.

Πίναξ 3. Αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι.

Περιοχαὶ	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κάτοικοι εἰς τ. γῆ	Πρωτεύουσαι καὶ κυριώταται πόλεις (κάτ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αὐτοκρατ. τῶν Ἰνδιῶν	5.000.000	370.000	74	Δελχὶ (450) Βομβάνη (1175) Καλκούτα (1200) Μαντράς (650) Χαϊδεραβάδ(470) Λαχῶρη (430) Καράτσι (265) Μπεναρές (210) Ντάρντσιλιγκ(25)	γιούτα βάμβαξ ὅρυζα τέιον σιτηρά δέρματα
α) 15 Ἐπαρ- χίαι	2.000.000	270.000	95		ἔριον ὄπιον καουτσούκ διπωρικά ἀρώματα
β) 18 Ἐξηρ- τημ. κράτη γ) Προστα- τευόμ. κρά- τη (ἐπὶ τῶν Ἰμαλασίων) Βουτάν Νεπάλ Κεϋλάνη (ἀποικία)	1.800.000 46.000 140.000 65.000	81.005 350 5.000 5.300	44 8 40 81		
				Κολόμπο (285)	καουτσούκ κανέλλα τέιον ἰνδ.καρύδια

Ἡ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλούτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἔξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἔχειται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Οἱ ἀνθρωποι συμπυκνοῦνται εἰς τὰ εὔφορα μέρη, δηλαδὴ εἰς τὸ δέλτα καὶ παρὰ τὸν Γάγγην ποταμόν, οὕτω δὲ αἱ ἑσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικρὰν πυκνότητα. Τὰ $\frac{9}{10}$ τῶν Ἰνδῶν ζοῦν εἰς τοὺς

23. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδῶν.

ἀγροὺς κατὰ μικρὰ χωρία, ὅπου καὶ οἰκιακαὶ βιοτεχνίαι. Διὰ τοῦτο μεγάλαι πόλεις εἶναι ὀλίγαι (ἴδε πίνακα 3, σελ. 63).

Ἡ Γεωργία.—Αἱ εύνοϊκώτεραι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ὑγραὶ πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, οὕτε ἐκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς ὀλίγα μόνον μέρη οἱ "Ἄγγλοι" ἔχουν κατασκευάσει φράγματα δι' ὑδαταποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικάς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν

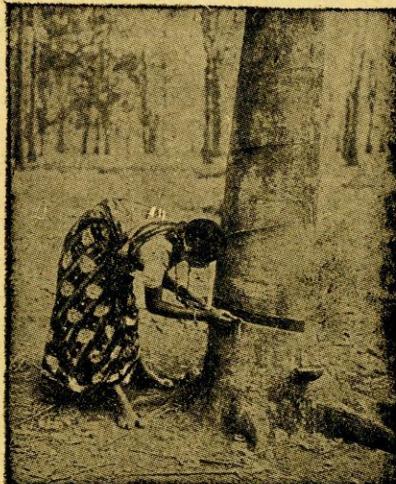
Ιθαγενῶν, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν διατροφήν των, καὶ τὰς φυτείας, αἱ ὁποῖαι προορίζονται πρὸς ἔξαγωγὴν καὶ διὰ τὰς ὁποίας φροντίζουν οἱ "Αγγλοι".

α) Αἱ φυτεῖαι τῶν ιθαγενῶν. — Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ὅρυζα, προϊὸν τῶν δέλτα, τροφὴ τῶν πλουσίων· ὁ κέρχως, προϊὸν τῶν μᾶλλον ξηρῶν περιοχῶν, προορίζεται δια τοὺς πτωχούς· ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ ζαχαρόκαλαμον καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἔξαγωγῆς. — Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἔξαγονται, εἶναι τοῦ τεῖου, τοῦ καφὲ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεῖοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ύγρων κατωφερειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεῖου. Όκαφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εύδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλή. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ λίνον καὶ ἡ γιούτα· ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ καραβόπανα.

Εἰς τὸ ΝΔ. Δεκάν καὶ τὴν Κεϋλάνην καλλιεργοῦνται τὸ καουτσούκ καὶ τὰ ἀρωματικά, ως τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμωμον, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν περιζήτητα.

Ἡ κτηνοτροφία. — Εἰς χώραν, ὅπου ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν κρέατος, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ σημασίαν. Τρέφονται

29. Συγκομιδὴ καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην.

μόνον βούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζώνων, χοῖροι καὶ πτηνά.

Ἡ βιομηχανία.—**Ἡ βιομηχανία** ἔχει δύο ὅψεις, ἀρχαίαν καὶ νέαν.

Ἡ ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χαλκουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ βιοτεχνία, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων πρώτης ὀνάγκης. Οἱ Ἀγγλοι δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ θιαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ἴδια τῶν. Ἐν τούτοις εἶδη τινὰ εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς τὰ σάλια τῆς Κασμίρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτά κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ όρειχάλκου τῆς Μπεναρές.

Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ γαιάνθρακος, ὁ ὅποιος εὑρίσκεται εἰς ὀρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰνδίαι ἔχουν προσέτι μαγγάνιον, τοῦ ὅποιου ἡ ἔξαγωγὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, μόλυβδον καὶ ὀλίγον σίδηρον.

Αἱ κύριαι βιομηχανίαι εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβάτη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβάτη καὶ τῆς Γιούτας ἡ Καλκούτα.

Τὸ ἐμπόριον.—Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπο. Αἱ Ἰνδίαι ἔξαγουν περισσότερον παρ' ὅ, τι εἰσάγουν. Μεγάλαι ποσότητες βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἔξαγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἴδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται τὰ ἔξης προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν: τέιον, κανέλλα, πέπερι, κάναβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις.—1. *Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Ἐνδώπην.*—2. *Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὅριον τῶν Ἰμαλαΐων (4.000 μ.) πρὸς τὸ ὅριον τῶν ἐλληνικῶν ὅρέων (1.800 μ.)*

καὶ ἐξήγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης.—3. Ὁνόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χωρῶν.—4. Δεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ὄντυμασε τὰς χώρας, τὰς ὅποιας διέρχεται.—5. Ποία ἡ θαλασσία ὁδὸς πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς Μεσογείου;

B'. ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—‘Η χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι παλαιόν δροπέδιον ἀνήκον εἰς ἑκτενεστέραν ξηράν, ἢ ὅποια ἄλλοτε ἦνων ταύτην μετά τῆς ἡπείρου Αὔστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης ἡγρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ δροπέδιον ὅρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Ἀνναμιτικῶν ὁρέων (2.500 μ. Ὕψ.), τὰ ὅποια ΝΑ. διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τὸ δροπέδιον διασχίζουν καὶ ἄλλαι ὁροσειραί, διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἐξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἢ ὅποια πλησιάζει τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν ἀπὸ τὸν Ειρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σουμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικήν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὅποια προσχώνονται ύπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν Ἰραβάδη, Σαλούνη, Μέναμ, Μεκόνγκ καὶ τὸ τοῦ Τογγίνου, τὸ δόποιον διαρρέει ὁ Ἐρυθρὸς ποταμός.

‘Η χερσόνησος λέγεται Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν.

Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.—‘Η Ἰνδοκίνα, ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς Ἰνδίας, ἔχει ὅμοιῶς κλῖμα τροπικόν, μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Τὸ κλῖμα διαφέρει ὅμως ἐκεῖ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλόν· τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ Βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνους· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσσῶνες.

"Οπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον βροχερόν, ἔκεī ὑπάρχουν πυκνὰ δάση, ἐνῷ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σάβανναι ἡ αἱ στέππαι.

Οἱ κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι μιγάδες ἔξ 'Ινδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται 'Ινδοκίνέζοι. Οἱ πρὸς τὰς 'Ινδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὅμοιότητα περισσότεραν πρὸς τοὺς 'Ινδούς, οἱ δὲ πρὸς Α. πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαΐοι**, οἱ δοποῖοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιτρίνων καὶ μαύρων.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Μεγάλα μέρη τῆς 'Ινδοκίνας κατέχονται πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν κτήσεων τούτων εἶναι τὸ ἐλεύθερον **Βασίλειον τοῦ Σιάμ**, τὸ δοποῖον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν. Εἰς τὰ ἔσχατα τῆς χερσονήσου, ἡ **Μαλαισία** ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν θιαγενῶν κρατῶν, τὰ δοποῖα ὑπάγονται εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρεττανίας.

1. Αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις.—α) 'Η **Βιρμανία** (600.000 τετρ. χλμ. 13.000.000 κατ.) κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τῆς 'Ινδοκίνας' εἶναι μὲν ἔξαρτημα τῆς αὐτοκρατορίας τῶν 'Ινδιῶν, ἀπολαύει δμως εὑρείας αὐτονομίας*. 'Ο μέγας πλοῦτος αὐτῆς εἶναι ἡ ὅρυζα, ἡ δὲ πόλις **Ρανγκούν** (400) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορά τοῦ προϊόντος τούτου. Κεῖται ἐπὶ τοῦ 'Ιραβάδη ποταμοῦ, δὲ δοποῖος εἶναι πλωτός.

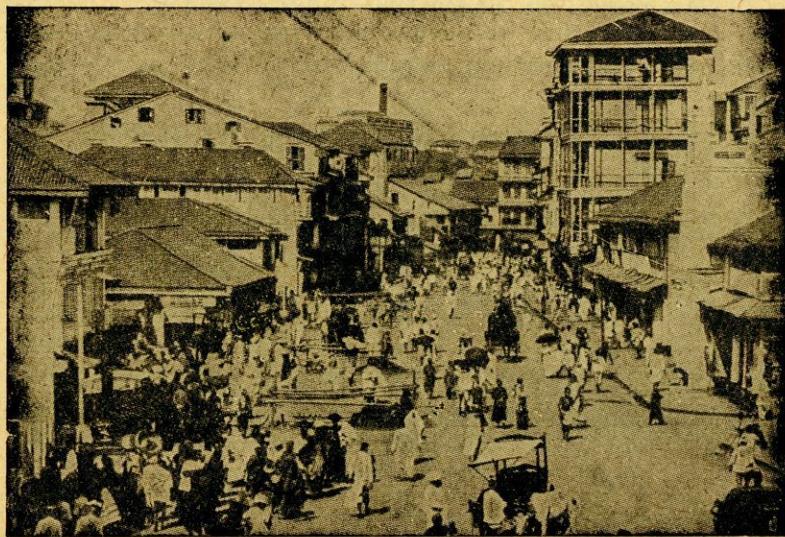
Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ **πετρέλαιον**, κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ 'Ιραβάδη, δὲ **κασσίτερος** καὶ, ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὁρέων, τὸ **τικόξυλον**, τὸ δοποῖον εἶναι καταλληλότατον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

β) 'Η **Μαλαισία** ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλούτου, τὸ **καουτσούν** καὶ τὸν **κασσίτερον**. Τὸ καουτσούν ἔξαγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου, τοῦ δοποίου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν δλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὁρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

* Απὸ τοῦ ἔτους 1947 εἶναι κράτος ἐλεύθερον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς Σιγγαπούρης (450), ἡ ὁποίᾳ κεῖται εἰς νησῖδα, κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς "Απω Ἀνατολῆς, δηλαδὴ μεγίστη ναυτικὴ βάσις τῶν "Αγγλῶν.

2. Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ (520.000 τετρ. χιλιόμ., 12.000.000 κάτ.).—Καὶ τοῦτο ἔχει πλούτον ὄρυζης, ἡ ὁποίᾳ ἔξαγεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ Βαγκόκ (600), εἰς τὸν ποταμὸν Μέναμ, ἡ ὁποίᾳ εἶναι καὶ πρωτεύ-

30. Σιγγαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδούς.

ουσα τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλούτον, ἔυλείαν καὶ κασσίτερον. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἐργασίας των.

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα (737.000 τετρ. χιλιόμ., 22.000.000 κάτ.) περιλαμβάνει μεταξὺ τῶν ἐνταῦθα ἀποικιῶν καὶ δύο βασίλεια ὑποτελῆ, τὴν Καμβότζαν καὶ τὸ Ἀννάμ, τῶν ὅποιων ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἵση πρὸς τὴν τῆς Ἐλλάδος (50

κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.). Πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς δρύζης, εἰς τὸ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ παράγεται καὶ ἀραβόσιτος, μέταξα, τέϊον, ζαχαροκάλαμον κ.ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον ἵχθυών, ἡ ἀλιεία ὅμως εύρισκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ Σαϊγκόν (120), εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπειδὴ τὸ κλῖμα τῆς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι ἀνθυγιεινόν, ὀλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ οἱ Κινέζοι εἶναι πολλοί.

Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἔξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ μεγαλύτερον μέρος διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὁρύζης (ἀροτρίωσις).

Ἡ ὅρυζα.— "Ισως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἀνθρώπων, δῆμον ἡ ὅρυζα. Πλέον τοῦ ἐνός τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὅρυζαν. Τίς ἔξημῶν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἐργασίαν, τὴν δόποιαν ἐκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὁρύζης! Εἰς πολλὰς ὥρυζοφρους χώρας καίουν τὰς καλάμας, οἱ δόποιαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπτάτας ἵχθυν καὶ ἀπορρίψιματα, διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἡ ὁργώνουν μὲν ζεῦγος βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἔνα πρὸς ἔνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ δόποιοι ἀνεπιύχθησαν εἰς ἴδιαίτερον φυτώριον. Ὁ ἀγρός, ὁ δόποιος περιβάλλεται διὰ μικρῶν ὅχθων, πληροῦται ὅδατος. Εἰς δρεινάς περιοχάς, ὅπου οἱ ὥρυζῶνες κείνται κατὰ βαθμίδας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλάκις οἱ ἀμπελῶνες, ὁ γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὅδωρ

εἰς τὰ ξηρά δρεινά μέρη δι' ἀντλήσεως ἢ ύψωτικῶν ἔγκαταστάσεων. Ὡς μικροὶ λίμναι λάμπουν κατά καιρούς οἱ ποτισμένοι δρυζῶνες εἰς τὰς θερμάς ἀκτῖνας τοῦ ήλιου. Πολλάκις δὲ ἀνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἔγκαταστήσῃ δρυζῶνας, διόπτει αἱ ρίζαι τῶν χόρτων διατηροῦν διαρκῆ λίπανσιν. Ὁ κάλαμος τῆς δρύζης αὐξάνει ταχέως. Ἡ δραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων δρυζώνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εἰς τὴν Ἱσπανίαν. Ὁλίγας ἐβδομάδας μετὰ τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχυες ὠριμάζουν. Τότε τὸ ὄδαρο διοχετεύεται εἰς ἄλλον ἀγρόν. Οἱ στάχυες ἀποκόπτονται καὶ δένονται εἰς δεμάτια. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εἰς ἔκαστον δρυζῶνα κατ' ἕτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. Ἐν ἑκτάριον δρυζῶνος ἀποφέρει τόσην ποσότητα, δσην εἰς ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιτα-

32. Τοπίον δρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεκίνον.

γροῦ. Τοιουτοτρόπως εἰς τὰς χώρας τῆς δρύζης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἀνθρωποι.

Ὑπάρχουν πολλὰ εἴδη δρύζης, διὰ τὰ ὅποια ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε δόμοία. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης δρυζα, εἰς δὲ τὰ ὅρη, μέχρις ὅψους 1.200 μ., ἡ δρεινὴ δρυζα. Αἱ μέγισται δρυζοφόροι χῶραι εἶναι αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἰνδοκίνα, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ꭲπάρχουν προσέτι δρυζῶνες καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εἰς τὴν Ἱσπανίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ διλύγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δρυζοβιολῶν τῆς Γῆς εἶναι ἡ Ἰνδοκίνα. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ραγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαϊγκόν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

Γ'. ΙΝΔΙΚΑΙ Ἡ ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γενικά.— Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι, αἱ ὅποιαι τέμνονται ύπό τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὔστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ἔγραπτης, τῆς ὅποιας μέρος ἔβυθισθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἴγατον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθή θάλασσαν, ἡ ὅποια ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων. Τὰ ὅρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος Βόρεος καὶ ἡ Κελέβη κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῷ αἱ ἄλλαι εὑρίσκονται εἰς τὰ ἄκρα, αἱ μὲν Φιλιππῖναι ΒΑ., αἱ δὲ Σουνδαῖαι ΝΔ. Ἐξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ωκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικόν, διπυθμῆν τῆς θαλάσσης καταπίπτει εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῆ βάθος 11.000 μέτρων.

33. Ἡφαίστειον εἰς Ἰάβαν.

πάσχουν ἀπὸ πολλοὺς σεισμούς, συγχρόνως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς καὶ πολυάριθμα ἡφαίστεια. Ἡ Ἰάβα, ἡ ὅποια φαίνεται ώς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἡφαίστεια, ἐκ τῶν δποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σουύδης, μεταξὺ τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἡφαίστειον Κρακατάου τὸ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κλῖμα καὶ ὁ πληθυσμός.— Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδὸν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρκές θέρος. Ἔνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος, ἡ ἔξατμισις εἶναι ἴσχυρά, ὁ θερμὸς καὶ ὑγρὸς ἀήρ ἀναβαίνει ὑψηλά, ὅπου ψύχεται, καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας· μεγίστη

ύγρασία παρουσιάζεται δταν ό ήλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενίθ. Τὸ κλῖμα τοῦτο λέγεται ύγρὸν τροπικόν. Εἰς τὸ κλῖμα τοῦτο ἡφαιστειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὔφορον.

Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα.— Λόγω τοῦ τροπικοῦ κλίματος, αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εύδοκιμοῦν δλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλαδὴ ἡ ἐβέα, τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὅρυζα· αἱ νῆσοι εἶναι ἐπίσης ἡ πατρὶς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρύων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «Νῆσοι τῶν ἀρωμάτων».

Πανίς.— Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐρακοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ δράκοι, μήκους 7 μέτρων.

Κάτοικοι.— Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλῖμα, λόγω τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ύπὸ τῆς θαλασσῆς, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἶναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲ ἀραιόν πληθυσμόν. Πυκνότατον πληθυσμὸν ἔχει κατ' ἔξοχὴν ἡ Ἰάβα (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42.000.000 κατ.), ὅπου αἱ πόλεις **Βαταβία** (440) καὶ **Σουραβάγια** (340).

‘Ο πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ **Μαλαΐων**, οἱ ὄποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρην καὶ μακρὰν κόμην καὶ σῶμα εὐκίνητον.’ Αλλοτε αὐτοὶ ἥσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς.’ Απὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὄρύζης, ύπὸ δὲ τὴν δόδηγίαν τῶν Εύρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ **Νιγρῆται**, οἱ ὄποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμὸν καὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδους τῆς Κεϋλάνης.

Πολιτικὴ κατάστασις.— Πλὴν τῶν Φιλιππίνων νήσων, τμῆματος τῆς Βόρεο καὶ τμῆματος τῆς Τιμόρης, δλαι αἱ ἄλλαι εἶναι κτήσεις τῶν ‘Ολλανδῶν ύπὸ τὸ ὄνομα **Ολλανδικαὶ Ινδίαι**.*

* Απὸ τοῦ ἔτους 1949 αἱ νῆσοι τῶν Ἰνδιῶν ἀποτελοῦν τὸ ἀνεξάρτητον καὶ κυρίαρχον κράτος τῆς Ἰνδονησίας (75 ἑκατ. κατ.) ύπὸ τὴν ‘Ολλανδικὴν προστασίαν, πλὴν τοῦ Β. μέρους τῆς νήσου Βόρεο, ἡ ὧδη ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Είναι ή ώραιοτάτη καὶ πλουσιωτάτη ἐξ ὅλων τῶν τροπικῶν ἀποικιῶν τῆς Γῆς. Πρωτεύουσα αὐτῆς είναι ή **Βαταβία**.

Αἱ Φιλιππῖναι, αἱ ὁποῖαι ἀλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀνήκουν σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς*. Ή πρωτεύουσα **Μανίλα**, ἔχει δψιν ἴσπανικῆς πόλεως.

Πίναξ 4. Ἰνδικαὶ νῆσοι.

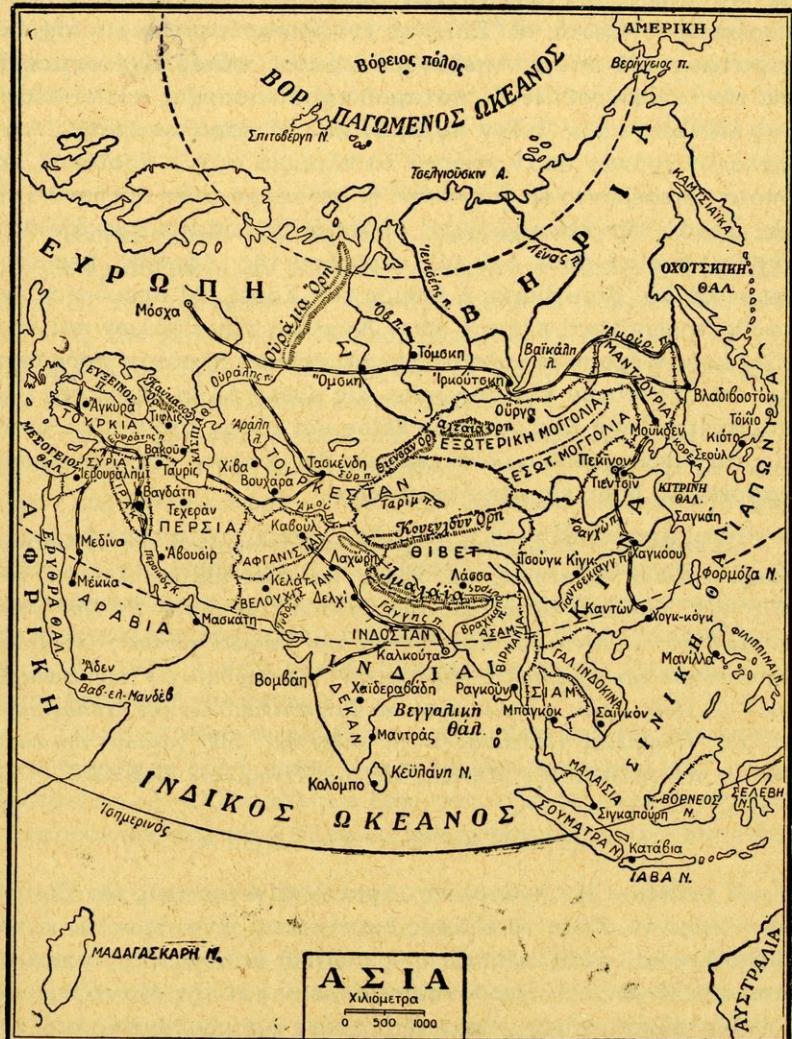
Κτήσεις καὶ νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χλμ.	Κάτοι- κοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς τ. χλμ.	Πρωτεύουσα καὶ σπουδαίτ. πόλεις (κάτ. εἰς χιλιάδας)	Σπουδαίότ. προϊόντα γενικῶς
Μεγ. Σουν- δαῖαι νῆσοι (‘Ολλανδ.)	1.500.000	65.000	43		καουτσούκ ζάχαρις καφές
Σουμάτρα ‘Ιάβα Βόρνεο	410.000 126.000 735.000	42.000	315	Παλλεμβάνγκ (110) Βαταβία (440) Σουραβάγια (340)	καπνὸς τέιον ἀρώματα ὅρυζα πετρέλ. ψευδάργ. ζάχαρις ὅρυζα καπνὸς καφές
Κελέβη	170.000			Μακάσσαρ (50)	
Φιλιππῖναι (‘Αμερικ.)	300.000	13.000	42	Μανίλα (370)	

Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν, λόγῳ τῆς εὐκόλου συγκοινωνίας, τῶν πλουσίων προϊόντων καὶ τοῦ πυκνοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἀρκετά ἀνεπτυγμένον. Κατὰ μέγα μέρος εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ὀλλανδῶν. Τὸ μικρὸν ὅμως ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἀραβεῖς. Εύρωπαῖοι εἶναι ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ ἔδω δὲν δύνανται, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος, νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη, καὶ κατοικοῦν εἰς ὑψηλάς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἄσια ἡ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι εἶναι αἱ τροπικαὶ χώραι τῆς Ἄσιας, δηλαδὴ μὲ θερμὸν κλίμα, μὲ ἀφθόνους βρο-

* Αἱ νῆσοι Φιλιππῖναι ἀποτελοῦν σήμερον ἀνεξάρτητον ἐλεύθερον κράτος. Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ἐδόθη ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν οἱ ὁποῖοι τὰς κατεῖχον μέχρι τὸν τελευταῖον πόλεμον.

χάς, μὲ πυκνὰ δάση καὶ μὲ μεγάλα ἄγρια θηρία. Ἐχουν ἔκτασιν ώς καὶ πληθυσμὸν ἵσον σχεδόν πρὸς τὴν Εύρωπην. Ἀπὸ τοὺς Εύρωπαίους πρῶτοι οἱ “Ελληνες ἐγνώρισαν ταύτας διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγ. Ἄλεξάνδρου, ὅπότε οὗτος εἶχε κατακτῆσει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ αὐτοῦ Νέαρχος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἡσαν γνωστὰ τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα, τὰ δόπια μετεφέροντο εἰς Εύρωπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ηὕξησεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων, ὅπότε οἱ Εύρωπαῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν θαλασσίαν δόδον διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, περισσότερον δὲ ἀφ’ ὅτου ἐκόπη ὁ ἴσθμὸς τοῦ Σουεζ. Αἱ σπουδαῖαι ἐνταῦθα εύρωπαῖαι κτήσεις τῶν “Αγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν ‘Ολλανδῶν ἔχουν ἐπαυξήσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον πρὸς ὅφελος τῶν κατοίκων τῆς Εύρωπης. Εἰς οὐδένεν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς παράγεται τόση δρυζα, τόσον τέϊον καὶ τόσον καουτσούκ, ὃσον εἰς τὰς Ἰνδίας, οὐδ' εύρισκεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γῆς τόσος κασσίτερος δσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

Ἀσκήσεις.—1. Σχεδίασε χάρτην τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας διαίρεσε αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσεις τὰς μεγαλυτέρας πόλεις.—2. Ὁνόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους.—3. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα ἥφαίστεια καὶ πῶς ἐξηγεῖς τὴν ὑπαρξιν τούτων;—4. Παρακολούθησε τὴν θαλασσίαν δόδον ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν.—5. Ποῦ είναι πλησιέστερον αἱ Φιλιππίναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὰς Ἡρωμένας Πολιτείας;—6. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μανίλας εἰς τὰς Ἡρωμένας Πολιτείας.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά.—Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ώκεανόν, ὅπου τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ καταβυθίσεων καὶ ἀποχωρίζεται ἡ νησιωτικὴ συστάσις τῆς Ἱαπωνίας ἀπὸ τὴν Κίναν, τὴν χερσόνησον Κορέαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν. Αἱ ἀνατολικαὶ αὖται χῶραι τῆς Ἀσίας ἀπομονοῦνται ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ὑψηλῶν ὄρέων καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ώκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἑτῶν εἶχε

Ιδιαιτέραν ζωὴν καὶ ιδιαιτερον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. "Οπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν, οὕτω καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσικήν, οἱ δόποι οἱ φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα φῦχος. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ύπαρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τὸ τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, ἥτο ύπό τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μέχρι τοῦ τελευταίου Πολέμου.

Α'. ΙΑΠΩΝΙΑ

"Εκτασις καὶ μορφὴ τοῦ ἔδαφους.— Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος, ἡ **Φορμόζα**, εἶναι εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῷ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζονται ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα καὶ ἡ **Όχοτσκική**.

"Ενεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων, αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἡφαίστεια καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλύτεραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν **Χόνσου**, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπῆς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἡφαίστειου **Σουτζιγάμα** (ὕψος 3.780 μ.), τοῦ ἱεροῦ ὅρους τῶν Ἰαπώνων. Οἱ κάτοικοι, διὰ ἀποφεύγοντος ὅσον ἡμποροῦν τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμούς, κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρᾶς ὅλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τὸ 1923, ἡ καταστροφὴ τῆς πρωτευούσης **Τόκιο** εἶχε θύματα 250.000 ἀνθρώπων,

"Οπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἔδαφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἡφαίστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα ὅρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελείωτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.— Λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτασεως τῶν νήσων, τὸ κλῖμα πάρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης Φορμόζας καὶ τῆς βορειοτάτης Σαχαλίνης. Εἰς τὴν Φορμόζαν ύπαρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι, ἐνῷ εἰς τὸν Βορρᾶν τὸ ἔδαφος παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ ἀπαντῶνται λευκαὶ ἄρκτοι. Πανταχοῦ ὅμως πνέουν οἱ μουσικήν, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ φέρουν ἄρκετάς βροχάς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσικοῦ, ίδιως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι **τυφῶνες**,

οἱ δόποῖοι μὲ τὰς δίνας τῶν καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα **Κουρδοσίβο**, τὸ δόποῖον ἔρχεται ἐκ Νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέος κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15 %), Εἰς τὰς πεδιάδας ἔκτείνονται ὀρυζώνες καὶ σιταγροί, οἱ δόποῖοι συχνὰ περιβάλλονται μὲ ἴνδοκαλάμους. Τὴν ἄνοιξιν ἀπλώνεται

εἰς ὅλην τὴν χώραν ἀπέραντος ἀνθισμένος κῆπος μὲ διάφορα χρώματα, ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκοκκέας, τεϊόκηποι δὲ κατέχουν τὰς κλιτῖς τῶν ὀρέων.

Οἱ κάτοικοι.—Ο πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰάπωνας, κιτρίνης φυλῆς, ἡ δόποια ἥλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνεμείχθη μετὰ Μαλαιών. Παλαιὸς ἐγχώριος λαός εἶναι οἱ Ἀινώ, λευκῆς φυλῆς, οἱ δόποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν νῆσον Ἱεσώ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήμα-

35. "Αρδευσις ὀρυζώνος.

"Οπου δὲν ὑπάρχουν ἥλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψησιν τῶν ὑδάτων, ὁ τροχὸς κινεῖται μὲ τὸ βάρος τοῦ ἐργάτου.

τος μὲ λοξούς ὁφθαλμούς καὶ εὐθείας τρίχας.

Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας.—Ἡ Ἰαπωνία εἶναι αὐτοκρατορία, ἡ δόποια, ἔκτὸς τῶν νήσων, κατεῖχε, μέχρι τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, καὶ τὴν χερσόνησον Κορέαν, ὡς καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Ὁ πληθυσμὸς της εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἔκτασιν 450.000 τετραγ. χιλιομέτρων κατοικοῦν 90.000.000 κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ μόνον

ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐὰν δὲν συνέτρεχε καὶ ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὅχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἔξηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικαδοῦ, δηλαδὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας, καὶ 3) διότι οἱ Ἰάπωνες ἥλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοιπὸν κόσμον.

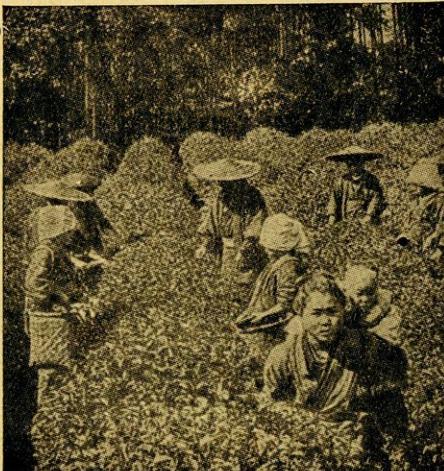
Ο γεωργικὸς πλοῦτος.—Οἱ ὁρυζῶνες παρέχουν τὴν συνηθεστέραν τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλ' ἡ παραγωγὴ τῆς ὁρύζης δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμόν, καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὁρυζα ἐκ τῆς Ἰνδοκίνας.

Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ τεῖον, τοῦ δοποίου ἡ παραγωγὴ εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμήν.

Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὐκρατῶν κλιμάτων, ὡς σιτηρά, λαχανικά καὶ ὅσπρια.

Αλιεία.—Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτάς, ἀλιεύονται ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι ὅχι μόνον ἀποτελοῦν πολύτιμον τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίγονται ἡ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Η βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὁρυκτὰ δὲν εἶναι πολλά, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἰαπώνων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ σπουδάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. 'Ο ἐγχώριος γαιάνθραξ δὲν εἶναι

36. Συλλογὴ τείου ἐν Ἰαπωνίᾳ.

καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρώνει τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ « λευκοῦ ἄνθρακος ». Ὁ σίδηρος εἶναι ἐλάχιστος καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν, ἔχει δόμας ἀρκετὸν χαλκόν, ἰδίως εἰς τὴν Φορμόζαν· ὡς πρὸς τὴν ἔξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἔκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ ὑφαντουργία. Ὁ βάμβας εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὁζάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ηὔξηθη ἐσχάτως πολύ, πλήθος δὲ ἡλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὑρίσκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τό-

37. Τόκιο. Ἀποψις κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

κιο, τὴν Ὅγοκχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ σιδηρουργία, λόγῳ δὲ τοῦ πλούτου τῶν δασῶν ζωηρά ναυπηγία, ἰδίως εἰς τὴν Ναγκασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ κεραμευτική, βασιζομένη εἰς τὰ δρυχεῖα καολίνου.

Πόλεις.—‘Η ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιόταται εἶναι : ‘Η πρωτεύουσα Τόκιο (7 ἑκατομ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας. ‘Η Ὅγοκχάμα, ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο (620). ‘Η Ὁζάκα (2 ½, ἑκατομ.). ‘Η Κόβη (800), δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις.

Ἐμπόριον.— Τὸ κατὰ ξηράν ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐπειδὴ δυσκολεύεται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποιος πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ Ἱαπωνικὴ σημαία συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ ὀλιγάρκεια τῶν Ἱαπώνων συντελοῦν ὅστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ἔξας ἀγοράς νὰ εἶναι σχετικῶς εὐθηνά, καὶ τοιουτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἡ Ἱαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὔστραλίαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὅρυζαν ἀπὸ τὴν Ἰνδοκίναν. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

Ἀποικίαι.— “Ἐνεκα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς χώρας οἱ Ἱαπωνες μεταναστεύουν εἰς τὴν ἀντικρὺ ‘Ασίαν καὶ, διὰ νὰ ἔξασφαλίσουν τὰς πρώτας ὅλας διὰ τὴν βιομηχανίαν των, ἴδρυσαν ἀποικίας. Πλῆθος Ἱαπώνων τεχνιτῶν καὶ ἐμπόρων εύρισκεται εἰς Κίναν, μὲ τὴν ὄποιαν ἡ Ἱαπωνία εύρισκεται ἐπὶ ἔτη εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, θέλουσα νὰ κυριαρχήσῃ καὶ νὰ ἔκμεταλλευθῇ αὕτη τὸν πλούτον τῆς Κίνας.

Ἡ Κορέα.— Ἡ χερσόνησος Κορέα (σχεδὸν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν) ἥτο κτῆσις τῆς Ἱαπωνίας· ὁ ἀποικισμὸς ὅμως εἰς αὐτὴν εἶναι δύσκολος, διότι κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ιθαγενῶν Κορεατῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 20 ἑκατομμύρια. Ἱαπωνες κατοικοῦν μόνον 200.000. Ἡ χώρα δίδει εἰς τὴν Ἱαπωνίαν ὅρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαιάνθρακας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Σεούλ (130).

.**Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἱαπωνίᾳ.**— Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰς ἄκρας ράβδου, ἡ ὅποια στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὅμου των. Ἔκαστος τοιούτος πλανόδιος ἐμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὄποιαν ἐκδηλώνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῆ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ Ιχθυοπώλης, ὁ ὅποιος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν Ἱαπώ-

νων. Διὰ διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἔξαγγέλλεται ὁ καθαριστής τῶν καπνοσυρίγγων (πιπῶν). Ἐξ ὅλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτής ὀμβρελλῶν, διότι ἔν τῇ Ἱαπωνίᾳ βρέχει πολύ. Ὁ σκελετὸς τῆς ὀμβρέλλας συνίσταται ἀπό λεπτὸν ἴνδοκάλαμον, ἀνωθεν τοῦ ὅποιου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἡ εἰς τὰς ὁδοὺς ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὅποιαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρὰ χρώματα τῶν ἔνδυμασιῶν. Ἡ Ἱαπωνίς φέρει εἰς τὸν δρόμον τὸ κιμονό, δηλαδὴ ἐσθῆτα μὲν ραβδώσεις, κυανόμαυρον ἢ φαιάν. Κιμονὸ μὲν ζωηρὸν

38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἱαπώνων (γεῦμα).

χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲν ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδία καὶ αἱ χορεύτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εὐρίσκονται σακκίδια, τὰ ὅποια χρησιμεύουν ως θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ ὅποια εἶναι χάρτινα καὶ μετά τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἱάπωνες φέρουν περικνημῖδας ἐρραμμένας ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος, εἰς τὰς ὅποιας δὲ μέγας δάκτυλος, καθ' ὃν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμάχων, ἔχει ἴδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ἱμάς τῶν σανδαλίων, ὅπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν δρόμον φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλλη-

λα διά τὰς ὑγράς καὶ λασπώδεις δδούς, εἶναι ὅμως ἡναγκασμένοι νά βαδίζουν ἀργά καὶ μὲ μικρὰ βήματα. "Οταν περπατοῦν εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, οἱ δόποιοι εἶναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φοβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν δὲ Ἱάπων φερεῖ σανδάλια ἔξ ἀχύρου.

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι δγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὔτε καπνοδόχους, οὔτε κλίμακας, οὔτε στρεφομένας θύρας, οὔτε ὑαλοπίνακας, οὔτε ἀποθήκην, οὔτε ἀκόμη καὶ τελείαν στέγην. Συνήθως εἶναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, οἱ δόποιοι χωρίζουν τὰ δωμάτια,

39. Ἰαπωνικὴ παγόδα (ναὸς τοῦ Βούδα).

εἶναι κινητοί, ὡς καὶ αἱ χάρτιναι θύραι. "Ολα τὰ δωμάτια εἶναι ἐστρωμένα μὲ λευκάς ψάθας ἔξ ἀχύρου δρύζης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐντελῶς κενά, διότι δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπίπλων. Τὸ χαμηλὸν τραπέζιον (σοφράς), αἱ κλίναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ σκεύη, δταν δὲν χρησιμοποιοῦνται, εἶναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Ἡ κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἕνα ἐφάπλωμα, τὸ δόποιον δὲ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἀντὶ προσκεφαλαίου, δὲ Ἱάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα δημοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ δόποιου εἶναι προσκεκολλημένον στρῶμα βάμβακος.

Διὰ τὴν θέρμανσιν τῶν δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυνον, τὸ δόποιον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου μὲν ἀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ ιαπωνικαὶ οἰκίαι μὲ τὴν ἐλαφρὰν ταύτην οἰκοδομικὴν ἡμποροῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν ὅμως συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊάς.

Εἰς ἔκαστην ιαπωνικὴν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἔνας κῆπος. Συνήθως εἶναι τόσον μικρός, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὴ μόνον νὰ τὸν ἴδῃ. Εἰς τὸ κηπάριον εἶναι δενδρύλλια μετά φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Εἰς ὠραῖα ιερά ἄλση ἐγείρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ύπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ δόποιοι στολίζονται ύπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνητῶν βράχων. τεῖοποτείων καὶ γοητεύτικῶν ἀνθέων. Σχεδὸν εἰς ἔκαστον μῆνα ἀνθοῦν δρισμένα εἴδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνθησιν τῆς δαμασκηνέας, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθησις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ ἀνθησις τῆς κερασέας, ἡ δούια ἔορτάζεται πανηγυρικῶς, ὡς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοίξεως. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετά τὸν βῖκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὰ δόποια θεωροῦνται ως αὐτοκρατορικὰ ἀνθητικά.

Ἡ ιαπωνικὴ τροφὴ εἶναι ἀπλουστάτη. Ὁ λαός ζῇ κυρίως ἀπὸ ὅρυζαν καὶ ἰχθύς, τοὺς δόποιους ἡ θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὅρη ἀρκοῦνται εἰς τὸν κέγχρον, τὴν κριθὴν ἢ τὴν σούπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οἱ ιάπωνες ἀντὶ πηρουνίου χρησιμοποιοῦν δύο ξυλάρια, τὰ δόποια στηρίζονται μεταξὺ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρός.

Ἡ ιαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμός των εἶναι πλήρης διατυπώσεων. "Οταν δὲ ιάπων χαιρετᾷ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει, θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους δόδου τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του καὶ διὰ τῶν χειρῶν. Ἐπειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν δόδοντων, οὕτως ὥστε παράγεται συριστικός ήχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ ιάπωνος εἰς τὰς συναναστροφάς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ' ἔκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία ιαπωνίς ύπηρέτρια ἐζήτησέ ποτε μὲν γελαστὸν πρόσωπον ἀδειαν ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν της, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν κηδείαν τῆς μητρός της. "Οταν ἡ γανακτισμένη ἡ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ύπηρέτριαν διὰ τὸ ὄφος της, ἐκείνη ἀπήντησε: « Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τολμήσω, κυρία μου, νὰ σᾶς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως; ».

(Κατὰ τὸν E. Arnhold)

Β'. ΚΙΝΑ "Η ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)

Θέσις καὶ δρια.— Εἰς μέγα ἡπειρωτικὸν τμῆμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἔκτείνεται ἡ Κίνα ἡ, ὡς λέγουν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν Κράτος». Ἀλλοτε, δταν ἦτο αὐτοκρατορία, κατεῖχε καὶ ὀλόκληρον τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν καὶ ἦτο κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ἵση πρὸς τὴν Εὐρώπην. Σήμερον τὸ κυρίως Σινικὸν κράτος ὅριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μογγολίας, τοῦ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν καὶ τοῦ Θιβέτ, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Βιρμανίας καὶ τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης (Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς), τῆς Κιτρίνης καὶ τοῦ Κόλπου Τσιλί.

Φυσικὴ ἄποψις.— Ως πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα, διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίναν** καὶ **Νότιον Κίναν**.

1. **Ἡ Βόρειος Κίνα** ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁρεινὸν τμῆμα πρὸς Δ. καὶ τὴν βόρειον κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας, καὶ ἰδίως τοῦ **Χοανγγχό**, δηλαδὴ Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὁνομάζεται τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, τὴν ὅποιαν φέρει· τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὅποιαν ἐκβάλλει, δηλαδὴ ἡ Κιτρίνη. Ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ. προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ χιλιάδων ἑτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσῶν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἐκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δὲ αὐτοῦ ρέοντα ὄδατα σχηματίζουν φάραγγας μὲ καθέτους ὅχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὔκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀσταθῆ κοίτην καὶ, διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ, προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὅψους.

Ἡ Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β., ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς, ἔηρός, ἐνῷ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἐδάφος τοῦ χοῦς εἶναι τόσον εὔθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ριζώσουν καὶ νὰ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὸ

ἔδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὅρυζα, σιτηρά, κέγχρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα τοῦ χοός.— Μεταξὺ χαμηλῶν δρεινῶν ἀλύσεων ἔκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χοός. Εἶναι στέπη, ἔχει ὅμως καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. "Ολον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὑρισκόμεθα πρὸς χείλους βαθείας φάραγγος μὲν κατακορύφους ὅχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ δομοίσας ὅχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβῶμεν, ὅστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὁρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν, εἰς τὴν δόποιαν εὐρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος δῦνηγός. Οὗτος μᾶς δῦνηγει διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου δόδοι, ή δόποια διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτόμων καὶ δλισθηρῶν, καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εὐρύχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἐργάζονται κατὰ πυκνάς ὅμάδας ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οὗτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λύει δ δῦνηγός, δεικνύων μίαν σειράν δύπλων εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χοός, ὑπεράνω τῶν καλλιεργουμένων βαθμίδων. Αἱ δόπαι εἶναι αἱ εἰσοδοι εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκήσεις, αἱ δόποιαι ἀνοίγονται εὐκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ἀσβεστο-αργιλλώδες καὶ ἔξαιρετικά λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χοός. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλ' ή δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ὀμέσως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαίθριον. Πλῆθος παίδων πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ δις σμήνος μελισσῶν πρὸ τῆς δῆπος κυψέλης.

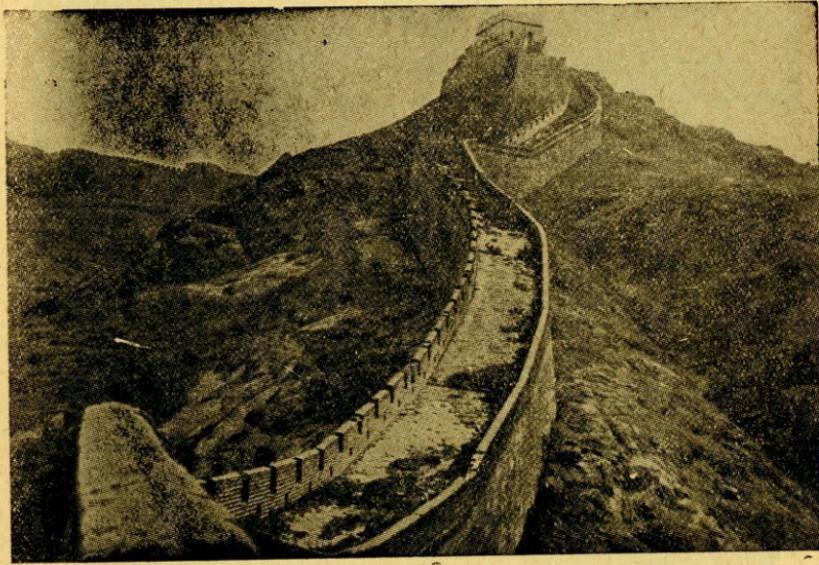
(Κατὰ τὸν S. Possarde)

2. Ἡ Νότιος Κίνα, ἡ δόποια δρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὅρους Τσίν-Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ κατὰ τὸ κλῖμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν ὄρέων, τὰ δόποια ἔκτείνονται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὄδόν σχηματίζει ὁ ποταμὸς Γιάνγκ - τσέ - κιάνγκ (δηλαδὴ Κυανοῦς ποταμός), ὁ δόποιος μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολάς του.

Τὸ κλῖμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον

διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. Ὁ ψυχρὸς δμως βορᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, ἵδιως κατὰ τὸ θέρος. Ἔνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλαι σαβάνναι, ποικιλόμεναι ὑπὸ συστάδων Ἰνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη, δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἔξοχὴν ἡ ὅρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλαι δὲ φυτεῖται μορεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν.

Οἱ κάτοικοι. — Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυ-

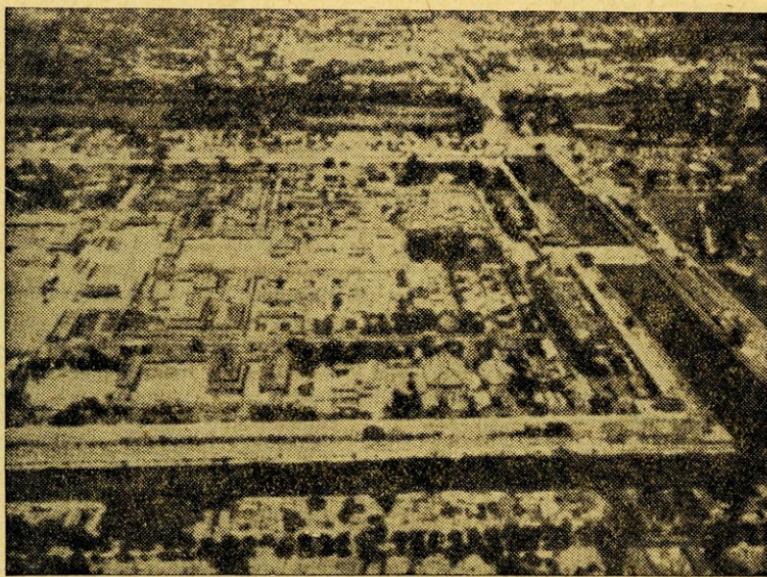

40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

κνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομμύρια. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρῆνα σιμήν, ὀφθαλμούς λοξούς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροινοὶ καὶ εὐκινητότεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. "Ολοὶ δμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν παροιμιώδη των δλιγάρκειαν. Ὁ Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ἵδιως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ

Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Ἕβρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ἴστορίαν του καὶ τὴν πάτριδά του.

Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ προγονολατρεία. Αὕτη ὡς πρὸς τοὺς ἔξωτερικούς τύπους εύρισκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν βιουδισμὸν καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν κομφουκισμόν. Ὁ Κινέζος πιστεύει ὅτι τότε

41. Πεκίνον. Ἀποψίς βορείου τιμήματος τῆς πόλεως.

θὰ ἔχῃ ἡσυχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωήν, ὅταν οἱ ἀπόγονοι του προσφέρουν εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας, Δι’ αὐτὸν νυμφεύεται ἐνωρίς, διὰ νὰ ἔχῃ πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὔφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον ἀποκλείσει τὴν χώραν

42. Ἐμπορική ὁδός εἰς τὴν Καντῶνα κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν υπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ αἴγαι, εἰμὴ μόνον στεναὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντῶνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόλις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ὥμιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἢ ύψους. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐπὶ τῶν καταστημάτων, μεγάλαι χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

των εἰς τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος, τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος ἡμπόδιζεν ἐπὶ αἰῶνας τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσ- δράμουν εἰς τὴν χώραν. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2.400 χιλιόμ., τὸ δὲ ὑψος του εἰς πολλὰ μέρη φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ

43. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Κίνας.

τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἦναγκάσθη ν' ἀνοίξῃ εἰς τοὺς ξένους ὥρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἔξοδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἐντο- πίαν βιομηχανίαν.

‘Η κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—‘Ο μέγας πληθυσμὸς τῆς Κίνας δὲν εἶναι κατανεμημένος ἐξ Ἰσου· ἐνῷ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι σχεδὸν κενόν, αἱ παράλιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1.400 κατ. καὶ πλέον εἰς 1 τετρ. χλμ. Λόγῳ τῆς πυκνότητος ταύτης κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ λέμβων ἥ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κλῆροι ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῆ, ὅστε αἱ οἰκογένειαι δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας των· ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μέγα κέντρον μεταναστεύσεως. Πλέον τῶν 10.000.000 Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

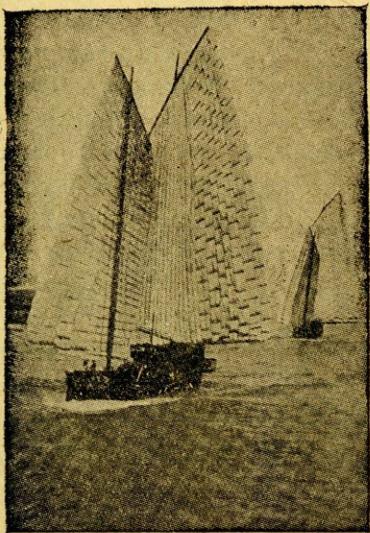
‘Η Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ Πεκίνον (ἢ Πείπιγκ), ἡ πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Κίνας, ὅπου ἔμενεν ὁ αὐτοκράτωρ ($1\frac{1}{2}$, ἑκατ.). ‘Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ Τιέν-τσιν (1.300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν εὑρίσκεται ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς δημοκρατικῆς Κίνας Νανκὶν (1 ἑκατ. κάτ.). “Οταν ἡ χώρα κατείχετο ύπὸ τῶν Ιαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἰς τὴν πόλιν Τσούγκκιγκ (520), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ-τσέ-κιάνγκ. ‘Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πόλις Χανκόου (1 ἑκατ.), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ Σαγκάη (ύπερ τὰ 3 ἑκατ.), τὸ κέντρον τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκῆν» πόλιν, ὅπου κατοικοῦν Εύρωπαῖοι, καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». “Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. ‘Η Καντὼν (860) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ Νότου. Μία νησὶς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται Χὸγκ-κὸγκ καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς “Αγγλους. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ Βικτωρία.

‘Η γεωργία.—Οἱ Κινέζοι διὰ νὰ ζήσουν, καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς, μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς των. ‘Η τροφὴ των εἶναι κυρίως φυτική. Καταναλίσκουν πολλὴν ὅρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν ἰχθῦς καὶ πίνουν τέιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἔθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. ‘Η Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα

τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὅποια ὅμως εἶναι μετρίας ποιότητος καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἔνδυματα. Μικρὰ μόνον ἔξαγωγὴ γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβαξ ὅμως ἔξαγεται καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἡ κτηνοτροφία.—Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ὑπάρχουν χοῖροι καὶ πτηνὰ διὰ τροφήν, καὶ βούβαλοι, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

Ἡ ἀλιεία.—Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἰχθῦς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἀλιεύουν ἰχθῦς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἐξ αὐτῶν ξηραίνουν ἡ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τούς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τούς δύρούς διὰ λιπάσματα.

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

τα, καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀπὸ τὴν Καντῶνα.

Ἡ μεγάλη ὅμως βιομηχανία ὑστερεῖ, ὅχι τόσον ἔνεκα ἐλλείψεως ὁρυκτῶν, ὅσον ἔνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὁρυκτῶν εἶναι σχετικῶς περιωρισμένη. Ὁ ἄνθραξ εἶναι ἄφθονος ΝΔ. τοῦ Πεκί-

Ἡ βιομηχανία.—Ἡ παλαιὰ βιομηχανία τῆς Κίνας, ἡ οἰκιακή, ἔξακολουθεῖ νὰ παράγῃ εἰδὴ διακρινόμενα διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν των. Τοιαῦτα εἶναι γλυπτὰ ἔργα ἐκ ξύλου ἢ ἐλεφαντόδοντος, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, μετάξινα κεντήμα-

νου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουννάν. Τὸ δὲ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, φευδαργύρου καὶ ἄλλων μετάλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. ‘Υπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιέν - τσίν.

‘Η συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον.—‘Η ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεύεται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν ὁδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. ’Ολίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἔστρωθησαν ὑπὸ Εύρωπαίων. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιέν - τσίν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. ‘Η πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκόου, δπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάνγκ-τσὲ-κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντών, ἡ Σαγκάη καὶ τὸ Τιέν - τσίν. ‘Ο λιμὴν Τσίνγκ-τάου ἀνήκει εἰς τὴν Ιαπωνίαν. Διὰ τῶν τριῶν κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἔξαγει βαμβακερά ὑφάσματα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, ὡὰ καὶ τέιον, εἰσάγει δὲ ὅρυζαν, ζάχαριν, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικά εἰδη. ‘Η εἰσαγωγὴ εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἔξαγωγῆς, ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων ἀγγλικῶν, ιαπωνικῶν καὶ ἀμερικανικῶν.

Z'. MANTZOYRIA

‘Η βορειοτέρα χώρα **Μαντζουρία** ἀνήκει ἀλλοτε εἰς τὴν Κίναν*. Ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου Λιάο - τούνγκ. ‘Η Μαντζουρία εἶναι στεππώδης χώρα· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἐπιδεκτικὴ καλλιεργείας, οἱ Κινέζοι ἔχουν ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν των. Ζοῦν σήμερον ἔδω 30.000.000 Κινέζοι καὶ μόνον 350.000 Ιάπωνες. Κατὰ τὸ 1934, κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ιαπώνων, ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ιαπωνίας μὲ τὸ ὄνομα **Μαντζουύκουνο**. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Σίγκιγκ** (125). ‘Η κεντρικὴ πόλις **Χαρμπίν** (140) εἶναι κέντρον σιδηροδρομι-

* Σήμερον ἡ Μαντζουρία ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν, ἀλλὰ οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύεται αὐτὴν ἡ Ρωσία.

κὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἐχει δψιν ρωσικήν, διότι ἰδρύθη ἀπὸ Ρώσους, δταν οῦτοι κατεσκεύασαν τὸν Ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, δ ὁποῖος διῆλθε διὰ τῆς Μαντζουρίας. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἀπὸ τὴν Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὡκεανόν. Ἐδῶ δ χειμῶν εἶναι τόσον ψυχρός, ὃστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικὰ πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν. Τὸ Βλαδιβοστόκ ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Οἱ Ἱάπωνες κατεῖχον τὸ ἄκρον τῆς Λιάο-τούνγκ, δπου ἡ πόλις Νταϊρέν, τὸ ἐπίνειον τῆς Μαντζουρίας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἡ Ἀπω Ἀνατολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐκράτους καὶ πλουσίας χώρας, τῶν δποίων δ πληθυσμὸς εἶναι ἵσος πρὸς τὸν τῆς Εύρωπης. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμῆμα αὐτῆς, τὴν Κίναν. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως οὗτος ἔμεινε στάσιμος, ἐπειδὴ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εύρωπαίους καὶ περιεφρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τούναντίον οἱ Ἱάπωνες ἔλαβον ὡς πρό-

Πίναξ 5. Ἡ Κίνα καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι.

Χῶραι	Κάτοικοι ἐν ὅλῳ κατὰ χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις μὲ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότ. προδοῖντα
Κυρίως Κίνα	420.000	124	Νανκὶν (1000) Σαγκάη (3260) Πεκίνον (1530) Τιὲν-τσὶν (1330) Καντὼν (860) Τσούγκ-κλυκ (520) Σιγκίγκ (125) Χαρμπὶν (410)	τέϊὸν Βάμβαξ ὅρυζα μέταξια δέρματα φασόλια φασόλια σιτηρὰ
Μαντζού-κουο	34.000	22		
Μογγολία Θιβέτ Ἀνατ. Τουρ-κεστάν	1.000 6.500 2.000	1 3 1	Οὐργα Λάσσα Κασγάρη	(100) (20) (80) ἔριον δέρματα

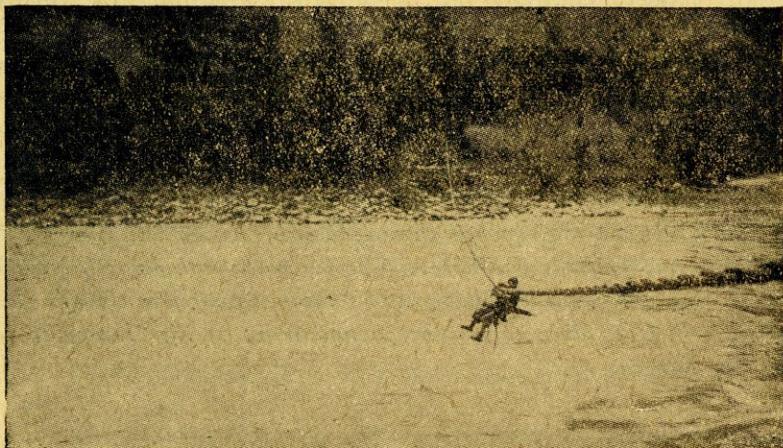
τυπον τους Εύρωπαίους καὶ ηὕξησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἰάπωνες ἐπίζητοῦν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας, διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσκρούει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις.—1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν ἀπέναντι Κίναν. Ὁνόμασε τὰς νῆσους Χόνσου, Υεσώ, Σικὸν καὶ Κιού - Σιού καὶ θέσεις τὰς γνωστάς σου πόλεις.—2. Διὰ ποίας θαλασσίας ἡ ἡπειρωτικῆς ὁδοῦ δυνάμενθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρόδος μας εἰς τὴν Καρτῶνα;—3. Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα: a) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς Κίνας;

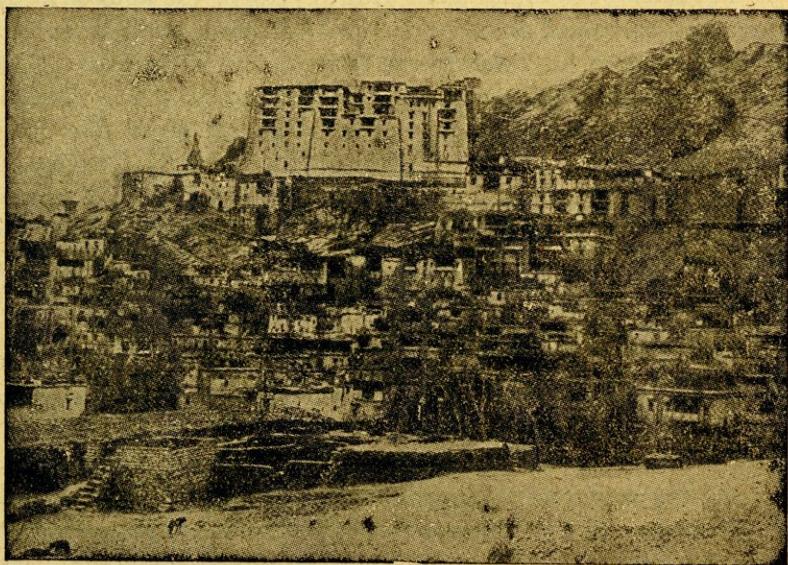
4. ΥΨΗΛΗ Ἡ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά.—Εἰς τὸ ύψιπεδον Παμὶρ (στέγη τοῦ κόσμου) συναντῶνται, δπως καὶ εἰς τὴν δρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὁροσειραί. Αὗται πρὸς Α. ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ ὅρη ἐκ τῶν βορείων ὁροσειρῶν εἶναι τὰ Τιὲν - Σὰν (δηλαδὴ Ούρανια ὅρη) καὶ τὰ Ἀλταϊκά, τὰ ὅποια ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὁροσειρὰ Κουὲν - Λοὺν χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ολόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἔξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ ὅρη δλίγην ύγρασίαν ἀφίνουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

1. Τὸ Θιβέτ, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαΐῶν, τοῦ Κουὲν - Λοὺν καὶ τῆς Κίνας, εἶναι ἡ ύψηλοτέρα χώρα τοῦ κόσμου (4.000 - 5.000 μ. ὑψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηρασία τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχάς εἰς τὰ Ἰμαλαΐα ὅρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαὶ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὄροπέ-

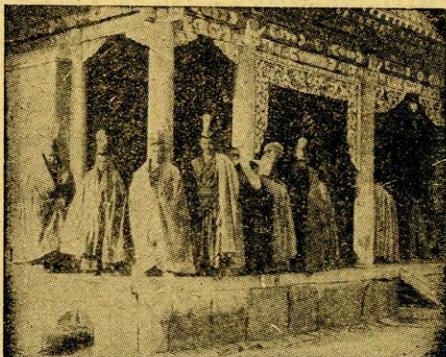

45. Τύπος γεφύρας ἀπὸ κάλαμον μπαμποῦ παρὰ τὰ σύνορα
Κίνας καὶ Θιβέτ.

46. Μοναστήριον καὶ ἄνάκτορον τοῦ Δαλāī - Λάμα ἐν Θιβέτ.

διον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἄν
έξαιρέσωμεν μερικοὺς κα-
τοίκους, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς
τὰ νότια μέρη (ἴδε πίνακα
5), τὸ ἄλλο Θιβέτ εἶναι
χώρα τῶν μοναστηρίων,
διότι οἱ ἀνθρώποι ἔδω ζοῦν
μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδι-
σμοῦ, δηλαδὴ μὲ τὴν θρη-
σκείαν τοῦ Βούδα, ἡ ὅ-
ποια ἥλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδί-
ας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀν-
δρῶν ζοῦν ως λάμαι εἰς
δρεινὰ μοναστήρια, τῶν δ
ποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1.000 μοναχούς. Ἐπίσης καὶ ὁ
ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εύρισκεται ὑπό^{την}
την κυριαρχίαν τοῦ Δαλάι - Λάμα, ὁ ὅποιος ἔδρεύει εἰς τὴν πό-
λιν Λάσαν (δηλαδὴ Τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδισταὶ πιστεύουν ὅτι
εἰς τὸν ἔκαστοτε Δαλάι—Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδα.

47. Ιερεῖς (λάμαι) μὲ τὴν ἐπίσημον
περιβολήν των.

2. Τὸ Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν ἡ Λεκανοπέδιον Ταρίμ,
συνίσταται ἀπὸ πεδινὴν ὀμμώδη ἡ χαλικώδη ἔρημον μὲ πολλὰς
ἀλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ Ταρίμ, παρὰ τὸν
ὅποιον ὑπάρχουν παχέα λιβάδια καὶ λεῦκαι. Εἰς δάσεις κεῖν-
ται αἱ πόλεις Ιαρκάνδη καὶ Κασγάρη. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου
τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς
τὴν Εύρωπην, διὰ τῆς ὅποιας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ
παλαιοὶ συνοικισμοὶ εὑρίσκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμ-
μον τῆς ἐρήμου*.

3. Ἡ Μογγολία ἡ Γόβη (δηλαδὴ Ἐρημος) θεωρεῖται ἡ
ἀρχικὴ κοιτίς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β. καὶ Α. αἱ περι-

* Τὸ Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν Κίναν.

φερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικάς βροχάς, λίαν χρησίμους διὰ τὰ λιβάδια τῶν νομάδων ποιμένων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ καλλιέργεια. Ἀπό τοῦ 1921 μέγα τμῆμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ δόποιον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἡνώθη μὲ τὰς Σοβιετικὰς δημοκρατίας*. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ Οὔργα. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς καρα-

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ.

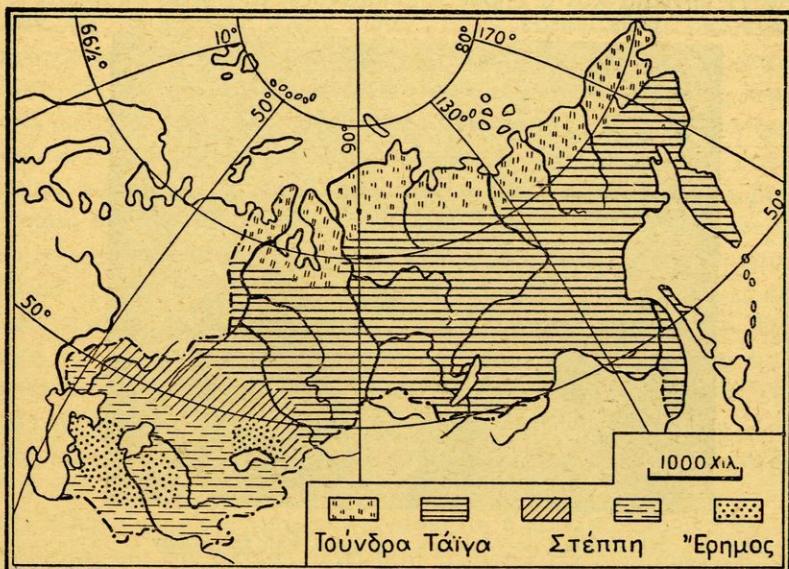
βανίων, διὰ τῆς δόποιας μετεφέρετο τὸ τέίον εἰς τὴν Ρωσίαν πρὸς γίνη δ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν⁷ λαῶν, ρεύματα τῶν δόποιων, εἰς διαφόρους ἐποχάς, ἔξεχούθησαν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Τσουγκαρίας καὶ τοῦ Κασπικοῦ ἴζηματος.

Ἀσκήσεις. — 1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν δόποιαν ἐπροτίμων οἱ λαοὶ διὰ τὰ εἰσβάλοντα εἰς τὴν Εὐρώπην. — 2. Ποῦ ενδίκονται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

* Ἐνῷ ἡ Νότιος Μογγολία ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν.

5. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ ([”]Η ΣΙΒΗΡΙΑ)

Γενικά.—Η Βόρειος Ασία ή Σιβηρία, ή όποια άνήκει είς τὴν Ρωσίαν, εἶναι άχανής ἔκτασις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Ούραλιων δρέων καὶ φθάνουσα ἕως τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικήν, παρὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, ὁ όποῖος, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύ-

49. Φυσικαὶ περιοχαὶ τῆς Β. καὶ Δ. Ἀσίας.

χους, παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ναυσιπλοῖαν. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Είρηνικοῦ ὥκεανοῦ ἐκεῖ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Καμτσάτκα. Η Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν "Οβ, Γεννισέι καὶ Λένα. "Αν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν δσον καὶ ἡ Εύρωπη, ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομμυρίων.

Κλῖμα.—Η κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλῖμα τῆς. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὥκεανός φέρει ξηρὸν ψῦχος, πλὴν τοῦ θέρους,

τὸ δόποιον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο, τὸ κλῖμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἡπειρωτικόν, καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς Α. "Ἐν χωρίον τῆς, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι τὸ σημεῖον, ὃπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς Γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου — 51°). Ἀλλὰ τὸ σιβηρικὸν ψῦχος δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχή, ποὺ ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἔξερευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρὸς ἀὴρ κάμνουν τὸ ψῦχος ὑποφερτόν,

50. Ταξίδια μὲ ἔλκυθρα συζόμενα ὑπὸ ταράνδων
εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν.

τὸ δὲ ἀπαλὸν στρῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοί, οἱ δόποι οἵτοι γίνονται οὕτω βατοί, εὔκολύνουν τὴν κίνησιν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—"Ως πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, ἡ Σιβηρία διακρίνεται εἰς τὸ Δυτικὸν βαθύπεδον, τὴν Κεντρικὴν ὁρεινὴν χώραν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν. Μεγαλύτεραι δύμως διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., προερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β., δπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εύρωπην, ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ τάγη, δηλαδὴ ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν. ἡ ζώνη τῶν

στεππῶν. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «μαύρην γῆν» καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλήθησαν εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, ὅταν ἐπεκταθῇ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα.—Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοίκων, τὰ 10 ἑκατομ. εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Ιθαγενεῖς μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, εἰς τὰ ἄλλα μέρη οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἔκμεταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα τῶν (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ.ἄ.). Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι ξυλεία, σιτηρά, ώά, βούτυρον, κρέατα καὶ δέρματα. Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Παρὰ τοῦτον εύρισκονται καὶ αἱ κύριαι πόλεις: ἡ νέα πόλις καὶ πρωτεύουσα Νόβο Σιβίρσκη (275), ἡ ἀγορὰ τῶν σιτηρῶν "Ομσκη" καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων "Ιρκούντσκη". Ἡ τελευταία εύρισκεται πλησίον τῆς λίμνης Βαϊκάλης (33.000 τετρ. χιλιομ., ἵση μὲ τὴν Ἐλληνικὴν Μακεδονίαν), ἡ ὁποία εἶναι ἡ βαθυτέρα δλῶν τῶν λιμνῶν τῆς Γῆς καὶ τῆς ὁποίας ὁ πυθμὴν φθάνει 1.313 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εύρισκεται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις Τόμσκη, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ δὲ λίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν καὶ ἐκτὸς τούτου εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμεύουν μόνον ὡς καλύτεραι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκυθρα.

Άσκησεις.—1. Ποία ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμοτέρου μηνὸς τοῦ ἔτους; — 2. Σύγκριτε τὸν ψυχρότερον μῆνα τῆς Ἐλλάδος πρὸς τὸν ψυχρότερον τῆς Σιβηρίας. — 3. Εἰς ποίαν εὐδωπαῖκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαρόνη γῆ; — 4. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ διὰ τοῦ Σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.

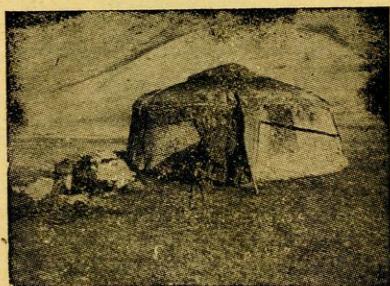
Πίναξ 6. Σιβηρία και Ρωσική "Απω 'Ανατολή

Χῶρα	Έπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ. κατά χιλ.	Κάτιον και εἰς χιλ.	Πυκνότης πληθυ- σμού	Πρωτεύουσαι και σπουδ. πόλεις μὲ τὸν πληθ. εἰς χιλ.	Σπουδαιό- τερα προϊ- όντα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο-Σιβίρ- σκη (275) "Ομσκη (175) Ιρκούτσκη (125) Χαβαρόβσκη (50) Βλαδιβοστόκ (160)	ξυλεία σιτηρά δέρματα
"Απω 'Ανα- τολή	2.500	1.800	0,7		

6. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

(ΤΗ ΤΟΥΡΑΝ)

Γενικά.— Νοτιοδυτικῶς τῆς Σιβηρίας, μέχρι τῆς Ἀριανῆς καὶ τῆς Κασπίας, ἔκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον **Τουράν**. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ καὶ τῶν δρέων Τιέν - Σάν ὑδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς **Ἀμούν** - **Ντάρια** (πάλαι **Ωξος**) καὶ **Σύντ** - **Ντάρια** (πάλαι **Ιαξάρτης**), οἱ δόποι οἱ ἐκβάλλουν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην **Αράλην**. "Αλλοτε τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς δόποίας λείψανα εἶναι ή Κασπία καὶ ή Ἀράλη λίμνη. Η Κασπία θάλασσα, λόγῳ μεγάλης ἔξατμίσεως τῶν ὑδάτων της, μικράνει σύν τῷ χρόνῳ διαρκῶς. Διὰ τοῦτο ή ἐπιφάνεια αὐτῆς εύρισκεται 26 μέτρα ύπο τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

51. Καλύβη Κιργησίων εἰς τὸ
κεντρικὸν Παμίρ.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.—

'Εξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὥκεανούς, ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τοῦ δόποιου ἡ δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται χλοερὰ στέπη, ἀλμυρὰ στέπη καὶ ἔρημος.

Λαοί καὶ οἰκήσεις.— Οἱ Κιργήσιοι καὶ οἱ Τουρκομάνοι (μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ δόποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἑρήμου, ἔνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον δάσεις. Ἐδῶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν αἱ χῶραι Βακτριανὴ καὶ Σογδιανὴ, τὰς δόποιας εἶχεν ὑποτάξει δὲ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον δλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ σήμερον λέγεται **Τουρκεστάν** (χώρα τῶν Τούρκων). Όμοιάζει τόσον κατὰ τὰς στέπητας ὅσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους τῆς πρὸς τὰς ἐρημικὰς χώρας τῆς Πρόσω Ασίας. Τὰ ἐκ τῶν ὄρέων ὕδατα χρησιμοποιοῦνται σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν, δπωρῶν καὶ ίδιᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιούς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὅρη. Ἡ Τασκένδη (460), τὴν δόποιαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ τὴν Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εύρισκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου καταλήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Υψηλῆς Ασίας. Ἡ Σαμαρκάνδη (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρά τζαμιά· δὲ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νέον εύρωπαϊκόν. Ἡ Βουχάρα (75), ἡ Χίβα (30) καὶ ἡ Μέρβη εύρισκονται εἰς ποταμίους δάσεις. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατομμύρια. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτῆσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν ἄλλοτε Βρεττανικὴν κτῆσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι δὲ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

52. Στάθμευσις καραβανίου, μεταφέροντος ἐμπορεύματα, εἰς ἔνων τοῦ ωσικοῦ Τουρκεστάν.

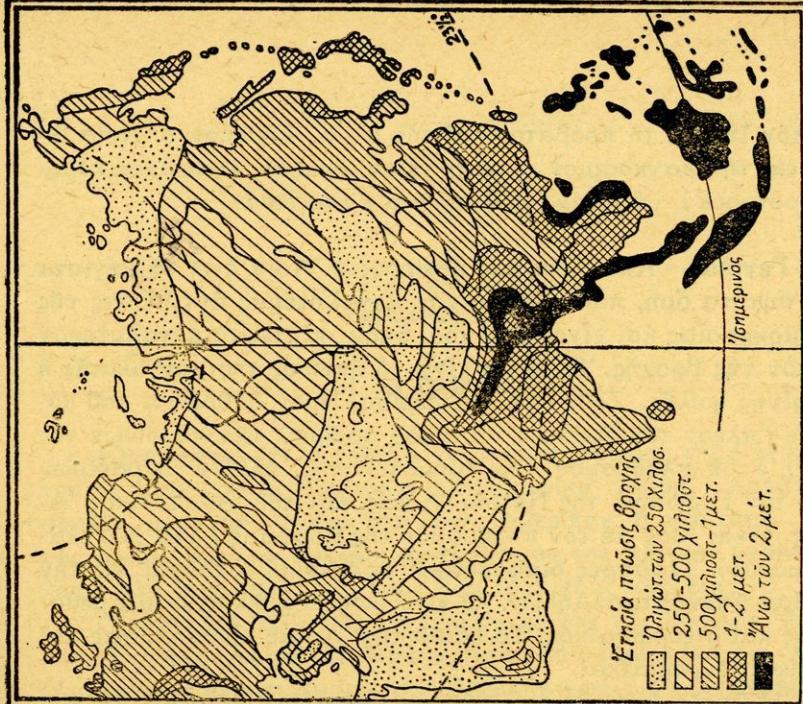
Ασκήσεις.—1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουργάν κατὰ τὸ μέγεθος.—2. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατούμ καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μὲν ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

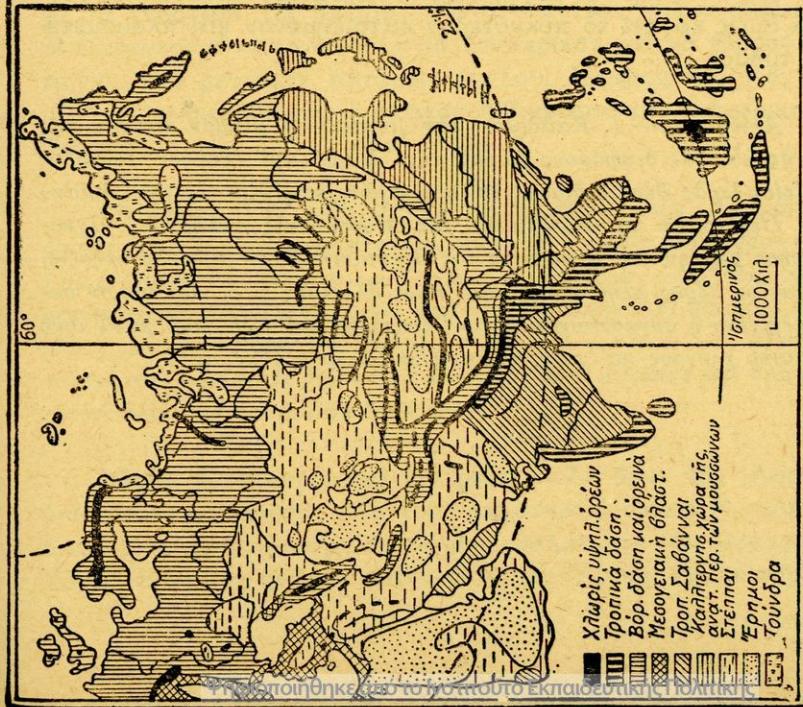
Ἡ σημασία τῆς θέσεως.—Ἡ Εὐρώπη εἶναι στενά ἡνωμένη μὲν τὴν Ἀσίαν καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἥπειροι ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινοὺς γεωγραφικούς χαρακτῆρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέππαι τῆς ΒΑ. Εὐρώπης συνεχίζονται καὶ πέραν τῶν Ούραλίων δρέων, τὰ δὲ εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη προεκτείνονται μὲν βραχείας διακοπάς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καὶ φθάνουν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατ’ ἔκτασιν καὶ ὑψος. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ δύνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἥπειρους μὲ τὸ δύνομα Εύρασία. Αἱ δροσειραὶ τῆς Ἰνδοκίνας προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὐστραλίαν, αἱ δὲ δροσειραὶ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικήν.

Ἡ Ἀσία ἔχει μὲν τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτῆρα, τὰς ἑρήμους. Ἡ μεγάλη ἔρημικὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἔκ τῆς Ἀραβίας, τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ὡς συνέχεια τῆς μεγάλης ἔρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὔτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἔξηγεται τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προήλθον ἔκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν κατ’ ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος.—”Ολαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἐκατομμύρια πιστῶν, δι βραχμανισμός, δι βουδδισμός, δι ιουδαϊσμός, δι χριστιανισμός καὶ δι μωαμεθανισμός, ἔγεννην θησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω Ασία, αἱ Ἰνδίαι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία εἶναι ἡ πατρὶς τῶν παλαιοτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καὶ ίδια εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρά της, πολλὰ πολύτιμα διπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι δὲ παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα,

54. Εργασία πάνω τις 250 χιλιόμετρα

55. Χάρτης της χλωριδού της Αστας.

ώς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία διδεῖ εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέτοιον, ὅρυζαν, ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), μέταξαν, γιούταν καὶ καστίτερον.

Γενικά.—'Από δλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα καὶ ὕψιστα ὅρη, παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὃπου πίπτει τὸ μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μογγολικῆς ἡ κιτρίνης φυλῆς. Ζοῦν ἐκεῖ οἱ περισσότεροι ἀνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ διου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων της, ὀλίγον μικροτέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τῆς Νοτίου Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, εἶναι ἵσος μὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης (ἀνὰ 500 ἑκατομμύρια). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. 'Ο κινεζικός, ὁ Ἰνδικός, ὁ μωαμεθανικὸς καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἀσίας εἶναι κτήσεις καὶ ἀποικίαι εὐρωπαϊκαί.

'Η Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα κατ' ἔκτασιν. 'Η Ἀγγλία δύμας κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον τμῆμα.

Ἀσκήσεις.— 1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἡ μικρὰν πτῶσιν τῆς βροχῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἐξήγησε τοῦτο.— 2. Ποίας ἱερὰς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν; — 3. Περίγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς.— 4. Ἰχνογράφησε κάρτην καὶ χωραμάτισε τὰς βρεττανικὰς καὶ ρωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας; — 5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγίνετο ἡ συγκοινωνία "Απω Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

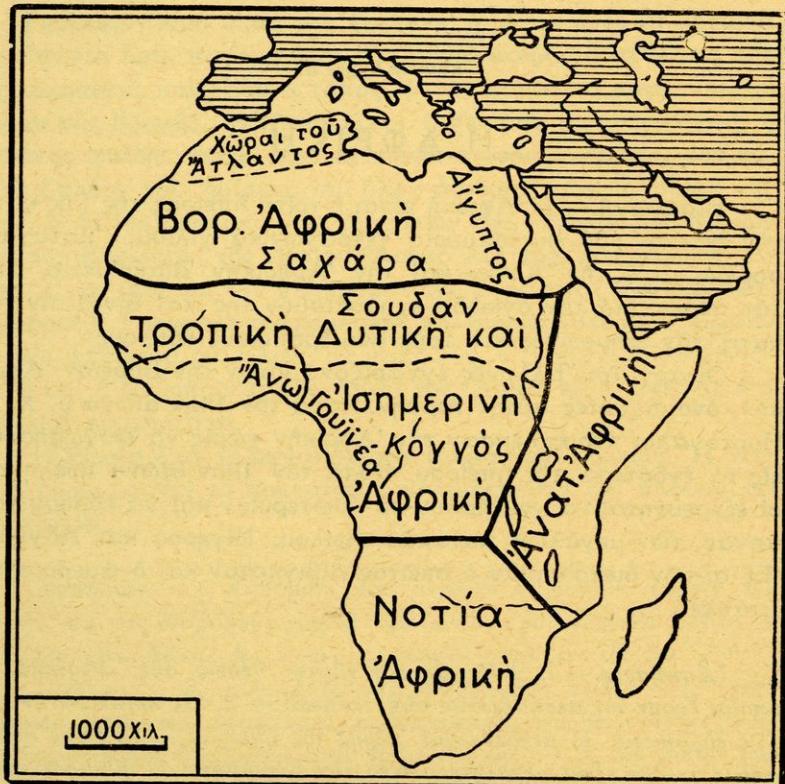
Είσαγωγή.—Η Αφρική είναι ή τρίτη ήπειρος τῆς Γῆς κατά τὴν ἔκτασιν (30 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμ.), κατατασ- σομένη μετά τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Διακρίνεται ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ τὸν δγκώδη σχηματισμὸν τῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς κατὰ τὸν Ισημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι "Ελληνες ἐγνώριζον μόνον τὴν Βόρειον Ἀφρι- κήν, δνομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ. Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικήν χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡθέλησαν οἱ ἔξερευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εύρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγγου. 'Εξ αὐτῶν διεκρίθησαν ὁ σκῶτος Λιβιγκστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Ασπητάσεις.— 1. *Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Ἀφρικῆς, αἱ δόποιαι ἔχουν τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν.—2. Eἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς ενδίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡπείρου; — 3. Eնδὲ πόσας φοράς σχεδὸν εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11.000.000 τετρ. χλμ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130.000 τ. χλμ.). — 4. Eնδὲ εἰς τὸν χάρτην τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ δρισε εἰς ποίαν θάλασσαν ἦ δικεανὸν ἐκβάλλοντ.*

"Ορια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις.—Τὰ ὅρια τῆς Ἀφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ, τοῦ Ἰν- δικοῦ ὥκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. 'Ο Ισθμὸς τοῦ Σουέζ, ὁ ὅποιος ἤνωνεν αὐτὴν μετὰ τῆς Ἀσίας, ἔχει κοπῆ ύπο-

διώρυγος ἀπὸ τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις τῆς εἶναι αἱ ἔξῆς : 8.100 χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκοῦ (ἐν τῇ Μεσογείῳ) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Βελονῶν, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ 7.500 χιλιόμ. ἀπὸ τοῦ δυτικωτάτου ἀκρω-

55. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀφρικῆς.

τηρίου Πρασίνου μέχρι τοῦ ἀνατολικωτάτου Γουαρδαφούνι. Τὴν Ἀφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἔξῆς : 1) Βόρειος Ἀφρική, 2) Τροπικὴ Ἀφρική, 3) Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ καὶ 4) Νότιος Ἀφρική.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

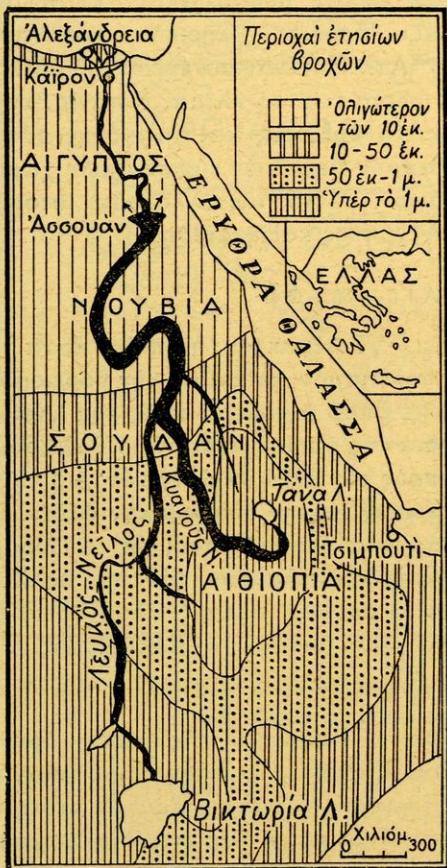
Γενικά.—'Η Βόρειος Αφρική περιλαμβάνει τάς χώρας, αἱ δόποιαι βρέχονται ύπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν δόποιον παρουσιάζουν τὰ εὐρωπαϊκά, αἱ βόρειαι ὅμως ἀφρικανικαὶ χῶραι ἔχουν πολλὰς δημοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας μεσογειακάς. Τὸ δρεινὸν σύστημα, τὸ δόποιον πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλαδὴ ὁ "Ατλας, εἶναι συνέχεια τοῦ δρεινοῦ συστήματος τῆς Εύρωπης· ὡσαύτως τὸ κλῖμα, ἡ πανίς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι ὅμοια. 'Η τοιαύτη δημοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἔξηγοιν τὸν ιστορικὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετὰ τῆς ἐλληνικῆς ιστορίας συνδέονται κατ' ἔξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

Α'. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θέσις καὶ σπουδαιότης.—'Η Αἴγυπτος, ἡ δόποια κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα εἶχε μεγάλον πολιτισμόν, κεῖται εἰς τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα, διὰ τῆς δημοιότητος τελείται δὲ θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσογείον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ ἔχει σπουδαιοτάτην οἰκονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα της, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι ναοί, προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς εὐρωπαίους περιηγητάς. 'Η δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς δόποιους δὲ Ἐλληνισμὸς εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ο Νεῖλος καὶ τὸ κλῖμα.—'Η εὐφορία τῆς χώρας διφείλεται εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει καὶ διὰ τοῦτο, ἀν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὔτη θὰ ἦτο δλόκληρος ἔρημος, δπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιουτοτρόπως, ἡ ύπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις δημοιάζει πρὸς γιγαντιαίαν δασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δεξιά καὶ ἀριστερά, ύψωνονται ἀπότομα οἱ ἐρυθρωποὶ

ή κίτρινοι βράχοι τῶν ἑρήμων. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς Γῆς (μήκους 6.500 χλμ.), λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἴδιως ἀπὸ τὴν βροχεράν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται δῆλην τὴν Ἔρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίων του, ὁ ὄποιος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται Λευκὸς Νεῖλος, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας Κυανοῦς Νεῖλος. Ὁ Κυανοῦς ἔχει μεγάλην ποσότητα ὑδάτων, δταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον αἱ μεγάλαι βροχαί, αἱ ὄποιαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ὑψώνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἔως τὸν Ὀκτώβριον καὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζεται τὸ μέγα καὶ εὐφορώτατον Δέλτα, ἵσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

56. Ἡ ἐτησίως κατερχομένη ποσότης τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Ἀσσουάν καὶ ἡ διατηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ροῦν αὐτοῦ.

Τὸ Αἴγυπτιακὸν κράτος. — Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ ὄποιον ἔχει ἐπιφάνειαν 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., ἐκ τῆς ὄποιας δύμως κατοικοῦνται μόνον αἱ 35.000 τετραγων. χιλιόμετρα, δηλαδὴ ἡ πα-

ραποτάμιος λωρίς καὶ τὸ Δέλτα. Εἰς τὴν δασιν ταύτην, ἡ ὅποια εἶναι ἵση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 16 ἑκατομμύρια κάτοικοι. Τοιουτοτρόπως, ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδὸν τοὺς 400 κατοίκους κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Κάτοικοι.—Ιθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ **Φελλάχοι** (δηλαδὴ γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πτωχὰς καλύβας, τὰς ὅποιας

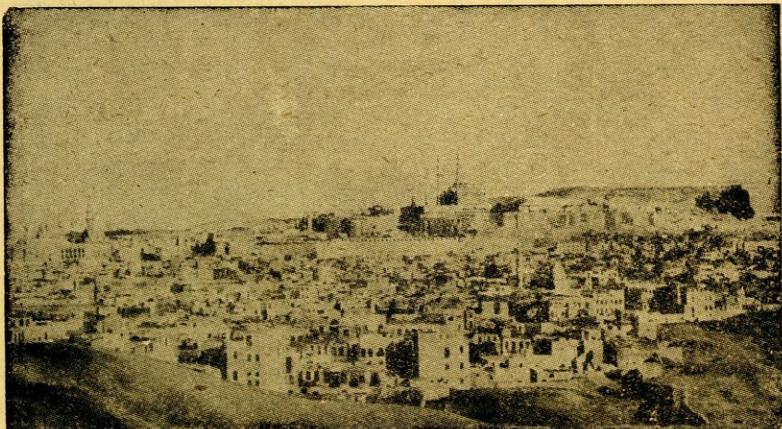

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος (ὑψοῦς 137 μ.).

κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. "Οσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσῖται καὶ ὀνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοὶ "Αραβεῖς, ἐνῷ Εύρωπαῖοι ζοῦν ἐκεῖ περὶ τὰς 400.000, ἐκ τῶν δποίων 100.000 εἶναι "Ἐλληνες.

Πόλεις.—Πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ **Κάΐρον** (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. "Εχει ὅψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μὲ τὰ τετρακόσια τζαμιά

του καὶ τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες, οἱ δποῖοι ἔχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (600), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἴγυπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν ἐκεῖ πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰώνας ὑπῆρξε μία τῶν πρώτων πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου,

58. Κάιρον. Γενικὴ ἀποψίς.

μετὰ τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εύρωπαῖοι, οἱ δποῖοι κατοικοῦν ἔκει σήμερον (μεταξὺ τῶν δποίων καὶ Ἑλληνες, ὑπὸ δρόθδοξον Πατριάρχην), δίδουν εἰς αὐτὴν ὅψιν εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Διὰ τοὺς Ἀγγλους πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ (μήκους 160 χιλιομέτρων), τὴν δποίαν ἥνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859 - 1867. Αἱ πόλεις Πόρτ Σάΐντ καὶ Σουέζ εἶναι σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ Δαμιέτη καὶ ἡ Ροζέττη εύρισκονται εἰς τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. "Αλλαι πόλεις εἰς τὸ δέλτα εἶναι ἡ Τάντα, τὸ Ζαγαζίτ καὶ ἡ Μανσούρα.

"Απομεμακρυσμένη ὁσις, πρὸς Δ., εἰς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον, εἶναι ἡ Σιβά, δπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός. "Απὸ ταύτην ἔξαγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

Ἡ γεωργία.— Πριν ἔλθουν οἱ Ἀγγλοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἔγνώριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ Ἀγγλοὶ ἐγκατέστησαν μεγάλα ὄδατοφράγματα παρὰ τὸ Ἀσουᾶν (μήκους 2 χιλιομ.) καὶ εἰς ἄλλα μέρη, δύπις συγκρατῆται τὸ ὄδωρό διὰ ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρίς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Ἡ συνεχής ἀρδευσίς καὶ τὸ διαρκὲς ξηρὸν

59. Ἐπορικὴ ὁδὸς ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάιρον.

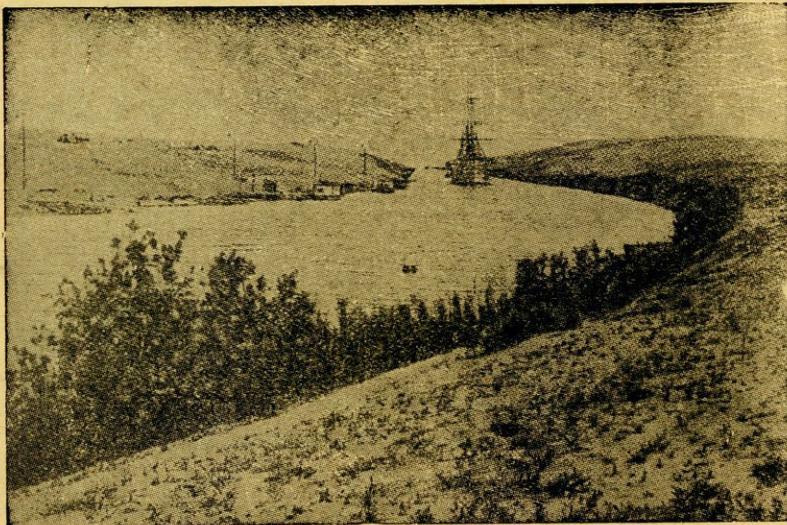
κλῖμα ἐπιτρέπουν νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φοράς ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν. Αἱ μὲν περιορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν (σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, ὅρυζα, μπιζέλια, φακαΐ, κρόμμυα, πεπόνια), αἱ δὲ ἄλλαι προορίζονται διὰ τὴν ἔξαγωγὴν (ζαχαροκάλαμον καὶ ἴδια βάμβαξ). Ὁ βάμβαξ εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἔνεκα

τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων· τρέφονται ὅμως ὅνοι, χρήσιμοι διὰ τὴν μεταφοράν, καὶ βιούβαλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν ἄροσιν. ‘Υπάρχουν προσέτι πολλά πτηνά, ἴνδιάνοι καὶ ὅρνιθες, τῶν ὅποιων τὰ ὠά δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἔξαγωγήν.

Ἡ βιομηχανία.— Εἰς ὀρυκτὰ ἡ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχαρίων ἐκ τοῦ ζαχαροκαλάμου καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. ‘Ο καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

60. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἡ συγκοινωνία.— Αὕτη ἔκτελεῖται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμή, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

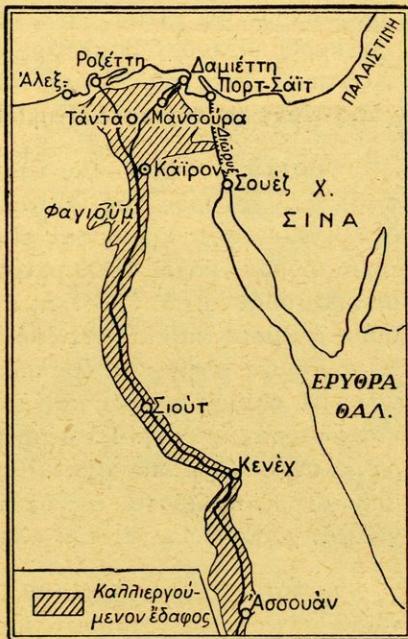
Ο Ἐλληνισμὸς ἐν Αἰγύπτῳ.— Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100.000 Ἐλληνες, οἱ ὁποῖοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόσοδον τῆς χώρας. Ἀποτε-

λοῦν παροικίας ύπό τὴν προστασίαν τοῦ "Ελληνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον κ. τ. λ. "Εχουν ίδρυσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ πολλάκις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργέται εἰς ἔθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ ὅποιαι ἔχουν πολλάς ἐλληνικὰς ἐκκλησίας, ἐλληνικὰ σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὅρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σησάμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαὶ, ἀμύγδαλα, σάπων, κονιάκ, μαστίχα καὶ χημικὰ λιπάσματα.

Β'. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ ὅποια ὑπήγετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν Τριπολίτιδα, ἡ ὅποια εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπό ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Κυρηναϊκήν· αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι δροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

"Η Τριπολίτις κατοικεῖται ὀραιῶς εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς ὁάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Τρίπολις (85), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκήν, ἡ ὅποια πάλαι ἦτο ἐλληνικὴ ἀποικία (δωρική), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ Βεγγάζη (45) καὶ ἡ Δέρνα. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ὑπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς

61. Καλλιεργεία βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ.

δποίους ἀλιεύουν "Ελληνες σπογγαλιεῖς (Ἰδίως Δωδεκανήσοι).

Οἱ Ἰταλοὶ ἔχουν κατασκευάσει ὁδούς διὰ μέσου τῆς Ἐρήμου μέχρι τοῦ Αἴγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

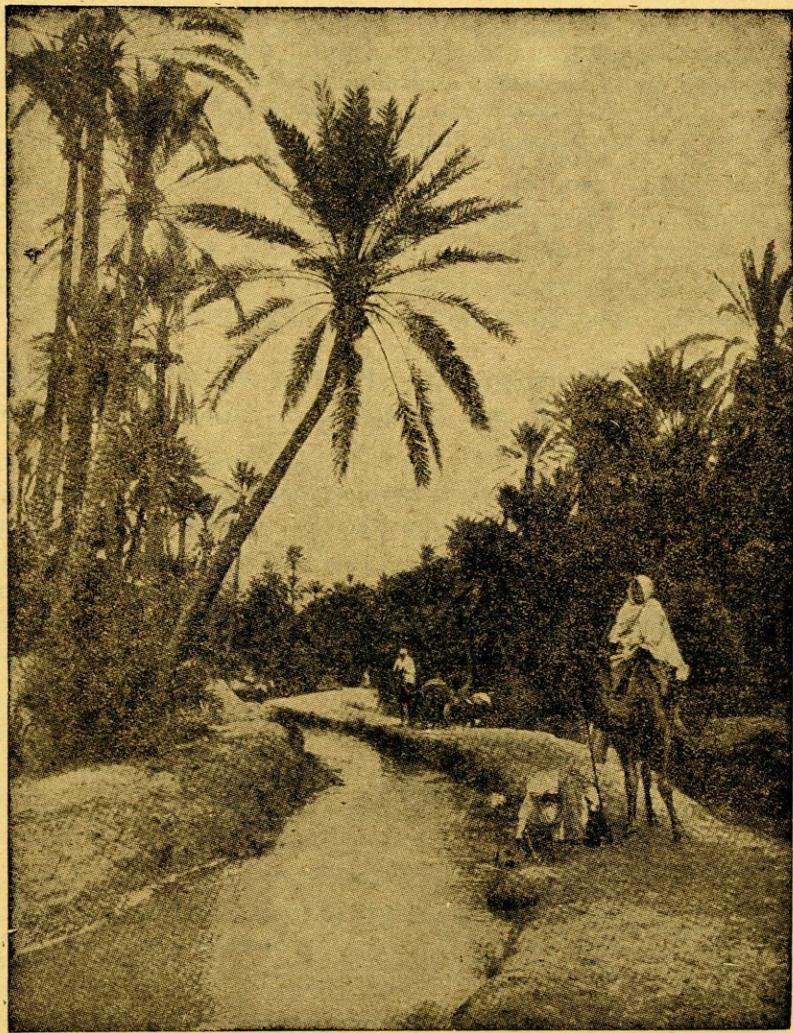
Γ'. ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

(κοινῶς Μπαρμπαριά)

Θέσις.— Αἱ χώραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν Πυρηναϊκὴν χερσόνησον παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ύπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ. Ἡ μετ' αὐτῶν συνορεύουσα Ἐρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

Φυσικὴ ἀποψις.— Εἰς τὰς δυτικωτέρας χώρας ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὁροσειραὶ τοῦ Ἀτλαντος. Αἱ ύψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μέτρων ὑψους). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετάς βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, καὶ δι' αὐτὸν φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμαι. "Οπου δῆμος κλείονται ὁροπέδια μεταξὺ ὁροσειρῶν, ταῦτα μένουν μὲ δλίγας βροχάς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἀλμυράς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμα οὐάδι (ξεροπόταμοι). Εἰς τὰ παράλια εύδοκιμοῦν δλα τὰ μεσογειακὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος χάλφα, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν.

Κάτοικοι.— Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χώραι (Νουμιδία, Μαυριτανία). Σήμερον εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἴδια στέππας ζοῦν Βέρβεροι, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. "Έχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν δποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς "Αραβαῖς, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη ἐκεῖ καὶ ἀραβικὸς πληθυσμός, ὁ δποῖος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰώνος εἶχεν ἔξαπλωθῆ εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ "Αραβεῖς, εἶναι δὲ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (μαροκινά) καὶ λεπτῶν ύφασμάτων

62. "Οασις εις τὴν Ν. Τυνησίαν.

βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Κύριοι δὲ τῶν σχεδόν τῶν χωρῶν τοῦ "Ατλαντοῦ εἰναι οἱ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι, ἀνερχόμενοι περίπου εἰς 800.000, ἐν μέσῳ ὀλικοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ 13 ἑκατομμυρίων, προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι' ἴδρυσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν Εηράν νοτίαν περιοχὴν τοῦ "Ατλαντοῦ αὐξάνουν μὲν ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲν ὄδατοφράκτας τὰ καλλιεργήσιμα ἔδαφη. "Οπου εύρισκονται μεταλλεῖα, λαμβάνουν ἀξίαν, διότι δὲν εἰναι μακρὰν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἔξαγόμενα προϊόντα εἰναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρώιμα λαχανικά.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις.—Αἱ χῶραι τοῦ "Ατλαντοῦ διακρίνονται εἰς τὴν Τυνησίαν, τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὸ Μαρόκον (ἴδε πίνακα 7).

1) Ἡ Τυνησία κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευράν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἔδω καὶ 90.000 Ἰταλοί, διότι ἡ χώρα αὐτὴ πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ παράλιος πόλις Τύνις εἰναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὅχι μακρὰν τῶν ἔρειπων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανούς, Ἐβραίους καὶ Ἰταλούς. Πολεμικὸς λιμὴν εἰναι ἡ Μπιζέρτα.

2) Ἡ Ἀλγερία εἰναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ πόλεις Ὁράν καὶ Ἀλγέριον, εύρισκομεναι εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ἔχουν εύρωπαὶ κὴν ὄψιν, γίνονται δὲ ἐκεῖθεν μεγάλαι ἔξαγωγαι προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ Κωνσταντίνη εἰναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκον.** Ἡ ἀφρικανικὴ πλευρά τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ παρ' αὐτὸν πόλις Ταγγέρη, μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον εἰναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ σουλτᾶνος εἰναι μόνον κατ' ὄνομα κυριαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἰναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Μαρόκου εἰναι τὸ Φέζ, Ἱερά πόλις τῶν Ἀράβων, μὲ 300 τζαμιά. Ἡ πόλις Μαρόκον εἰναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ "Ατλαντοῦ. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν "Ατλαντικὸν ὥκεανὸν εἰναι ἡ Καζαμπλάνκα.

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον βορειοαφρικανικὰ χῶρα.

X ὡραὶ	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλίου.	Κάτοικος εἰς χιλ.	Κέρατος εἰς λ.μ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι εἰς χιλιάδας (ἀριθ. Εὐρωπαίων)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	16.000	6	Κάΐρον 1.100 (80) Ἄλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σάιντ 100 (13)	σῖτος δρυζα βάμβαξ
Λιβύη:					
α) Τριπολίτις	900.800	550	0.6	Τρίπολις 85	χουρμάδες σπόργοι θύνοι
β) Κυρηναϊκή	740.000	500	—	Βεγγάζη 45	χάλφα σιτηρά οίνος
Τυνησία Ἀλγερία	125.000 2.000.000	2.250 6.000	17 3	Τύνις 200 (80) Ἄλγεριον 260 (170) Οράν 165 (120) Κωνσταντ. 100 (45)	δέρματα μέταλλα σιτηρά ξερίον λιπάσματα
Μαρόκον (Γαλλικόν)	420.000	5.000	13	Φέζ 110 (35)	
Ισπ. Μαρόκον Ταγγέρη	28.000 580	140 80	13	Μαρόκον 150 Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	

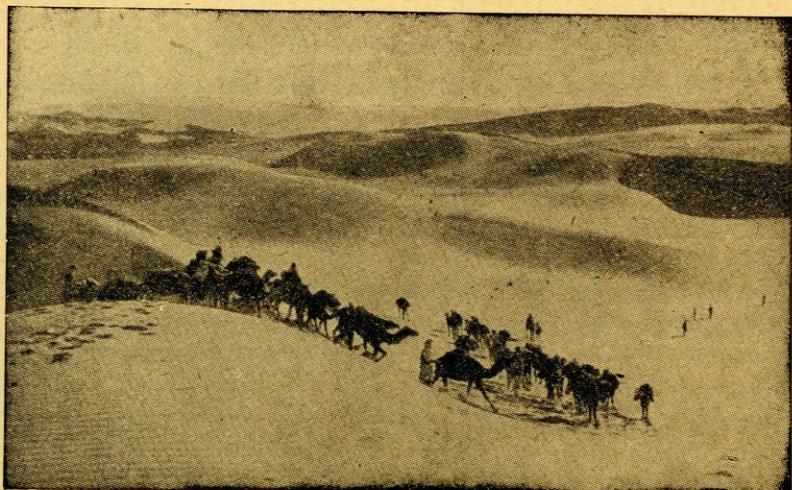
Άσκησις.—1. "Ορισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν μεσογειακὴν περιοχήν.—2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (ἀπὸ τὴν πόλιν Δέρναν) μέχρι τῆς Κορήτης.—3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν;—4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ιστορίας, ἵδιως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτὰς;—5. Ταξιδεύουσε ἀπὸ Πειραιᾶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

Δ'. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Γενικά.—Ἡ Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς Γῆς, ἵση σχεδὸν κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Οἰκήσεις.—Ἡ Σαχάρα διαμορφώνεται ως τεράστιον δροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει δρη μὲν ἐσβεσμένα ἡφαίστεια, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκά-

νας τόσον χαμηλάς, ώστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ώς καὶ πολλάς ἄλλας ἐρήμους τῆς Γῆς, διὰ τῶν ὅποιων διέρχονται οἱ τροπικοὶ κύκλοι, ὀνομάζουν τροπικᾶς ἐρήμους. "Οχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἄλλα καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχάς, διότι συμβαίνει ἔδω οἱ ἀπὸ τὸν ὥκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ φύχωνται. Δι' αὐτὸν ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὰ δύλιγα νέφη, δταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφός της, διαλύον-

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

ται. Ούτω, διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ύπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ φύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ στρῶμα αἰχμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσον χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί, ώστε χρησιμεύουν ως σημεῖα πορείας εἰς τὰ

καραβάνια. Αἱ περιφέρειαι αῦται λέγονται πετρώδεις ἢ χαλκώδεις ἔρημοι. "Οπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς λεπτούς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ὑψηλοὺς καὶ κιτρινωποὺς θῖνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ ἀμμώδεις ἔρημοι. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη χωρὶς νὰ βρέξῃ καθόλου. "Οταν δυμως βρέξῃ, βρέχει τόσον ἀφθονα καὶ ὀρμητικά, ὡστε διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἴφνιδίως. 'Υγρασία δυμως ὑπάρχει εἰς τὰς ὀρεινὰς χώ-

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

ρας, ὅπου πίπτουν σπάνιαι μέν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν ὁάσεις, ὅπου εὑρίσκεται ὕδωρ ὃχι εἰς πολὺ βάθος ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς ὁάσεις ὑπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὅποιων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ὑπάρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). "Αλλαι φυλαὶ ζοῦν ὡς νομάδες εἰς τὰ στεπώδη μέρη τῆς ἐρήμου καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. 'Ο πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς 1',

έκατομμύριον, έν μέσω ἐπιφανείας 8 έκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ δάσεως εἰς δασιν διὰ καραβανίων. Ἀρχαὶ τοιούτων δδῶν εἶναι ἡ Τρίπολις καὶ ἡ Τύνις. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους, διότι ληστρικὰ καραβάνια ἀπειλοῦν τοὺς ταξιδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος σιμούν, δ ὅποῖος γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἕως τὸ Τομβουκτού.

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν.

Οἱ Γάλλοι ἔξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμήν, ἡ ὅποια ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τομβουκτού, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αἱ ὅποιαι εἶναι πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικὰ τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ὡσαύτως χώρα Νουβία. Διασχίζεται ύποδ

τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς ἓν καραβάνιον τῆς Ἐρήμου.—Ο τρομερὸς σιμοὺν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μοισυβδόχρουν οὐρανὸν δ ἥλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακορύφους ἀκτῖνας του. Οἱ ἀνθρώποι, οἱ δοποὶ ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπῆνεμον θινός, δημιούργησαν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ δοποῖα εἰχον ἐκφορτωθῆναι, σκεπασμένοι μὲ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἀσκοὶ ὅδας ἔχουν σχισθῆ καὶ τὸ ὅδωρ ἔχει ἐξατμισθῆ. Χείλη καὶ δέρματα, ἔνεκα τοῦ ξηροῦ καύσωνος, ἔχουν διαρραγῆ καὶ αἰμάσσουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ο θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ δοποὶ ἐν τῆς δόδυνης ἐφαίνοντο νήματαράφρονες, ἔπαισε πλέον. Τώρα εἰναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ δοποῖα εἰχον καταβιβάσει ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπάς, δημιούργησαν τὴν πλησιεστέραν ὁσιν.

“Οπου καὶ ἀν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἡ ἐρυθρά. Πυρώνεται ὑπὸ τὰς θερμάς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους ὀφθαλμοὺς ὡς χρυσῆ κόνις. Οἱ πόδες καίουν εἰς ἔκαστον βῆμα βασανιστικῶς. Οὐδαμοῦ θάμνος ἡ χλόη, εἰμὴ κάπου πτωχή τις ἄκανθα, δημού τὸ πτηνὸν ὑφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ο ἀήρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεθισμένων ὀφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες: ὁσις μὲ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲ πλοῖα, καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ καραβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. ‘Αλλ’ ἀμέσως τὰ ἡνία ἀνασύρονται καὶ καταβαίνουν προσεκτικαί. Ο ἥλιος λαμβάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμεναι σκιαὶ ἔχουν μηκυνθῆ. Αἴφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων· δισφραίνονται ὅδωρ. ‘Υπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὑψωμα, δημούτε οὐρανούς τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κιτρινοερύθρου ἄμμου· εἰναι ὁσις, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιάται ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτώνουν. “Ἐπειτα τὰ πεινῶντα ζῆσα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πενιχρὰ λιβάδια. Ο θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. ”Ἐπειτα οἱ μὲν ἀγωγιάται κάθηνται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δὲ ἄλλοι ταξιδιώται μεταβαίνουν πρὸ τῶν πληνθίνων καλυβῶν παλαιοτάτου χωρίου, δημούρων φῶς της εἰς τοὺς φαιδροὺς δυμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἰναι καιρὸς νὰ διοχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς δάσεως καὶ νὰ ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν πορείαν· τὸ αὐτὸ θά ἐπαναληφθῆ ὅχι μόνον αὔριον, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἡ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν δόμοιοτητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλαδὴ αἱ χωραι τοῦ "Ατλαντος καὶ ἡ Κυρηναϊκή. Αἱ λοιπαὶ χωραι δόμοιάζουν περισσότερον πρὸς τὴν Πρόσω Ασίαν. Ὁπως ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐδῶ, λόγῳ τῆς ἡρότητος τοῦ κλίματος, σχηματίζονται ἔρημοι, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν

66. Χωρίον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς μεγάλης τροπικῆς ἔρημου Σαχάρας. Ἡ ἔξαιρετικὴ εύφορία τῆς Μεσοποταμίας μὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγρην ἐπαναφαίνεται εἰς τὴν Αἴγυπτον «ώς δῶρον τοῦ Νείλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ δόμοιότης εἶναι γενική· καθ' ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικήν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικήν θρησκείαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ

αἱ κιβωτοειδεῖς οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικήν ὅψιν ἀνατολικήν. Οἱ Ἀγγλοὶ εἶχον ἄλλοτε μεγάλην πολιτικήν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἰταλοὶ κατεῖχον πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι κατέχουν τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. Ἔνεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ εύρωπαϊκὴ ἐπίδρασις.

Ἀσκήσεις.—1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.—2. Ἐκ τοῦ πίνακος 7 προσδιόρισε τὸν πληθυσμὸν ταύτης.—3. Σχεδίασε τὴν Βόρειον Ἀφρικήν καὶ χωρατίσε ἰδιαιτέρως τὰς γαλλικὰς κτήσεις.—4. Ταξίδευσε νοερῶς ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ Ἀσουάν.

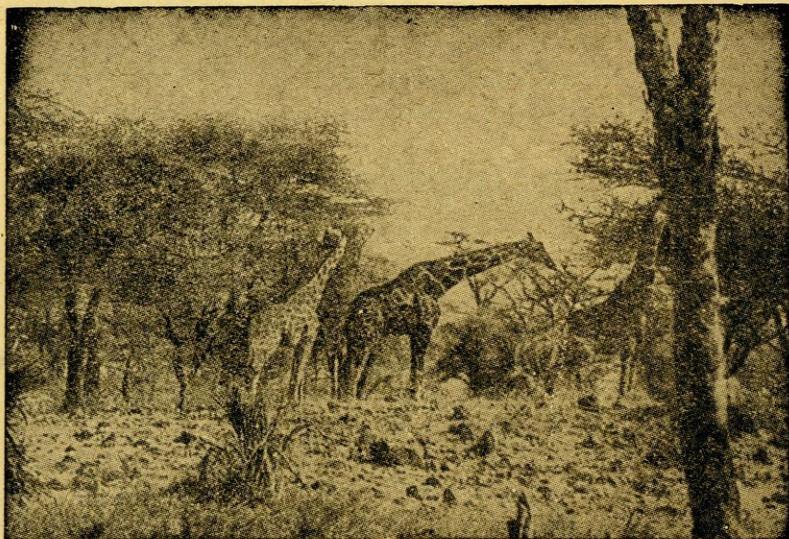
2. Η ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.—Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμῆμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν. Εἶναι τροπικόν, δηλαδὴ θερμόν, ύγρὸν καὶ ἀνθυγιεινόν, γεμάτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ Μαύρη φυλὴ (ἢ Νιγρητική), ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μαντού. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται Σουδάν, ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερικὸν Ἰσημερινὴ Ἀφρική.

A. ΣΟΥΔΑΝ

Φυσικὴ ἀποψις.—“Οπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρικῆς, οὕτω νοτίως αὐτῆς ἔκτείνεται ὡς ζώνη ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενὲς δροπέδιον, παρουσιάζον βαθμίδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἓν τούτων εύρισκεται ἡ λίμνη Τσάδα (ὑψόμ. 240 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ μέγας ποταμὸς Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτήν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν Ἀνω Γούνινέαν. “Οσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ἔηραι στέππαι μεταβάλλονται βαθμηδὸν εἰς χλοερὰς στέππας. Αὗται σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον

άκολουθοιν αἱ σαβάνναι, αἱ δποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν Ἀνω ὅμως Γουινέαν, δπου οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτῦς τῶν ὁρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικά δάση. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτην. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἔκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς δποῖας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

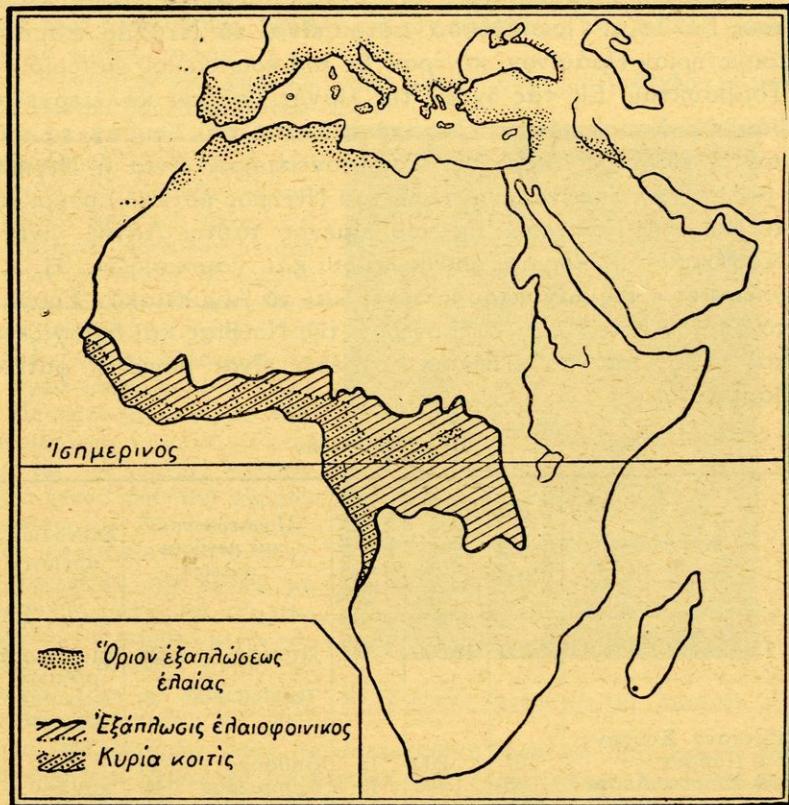

67. Καμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

Πανίς.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶναι εὐχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. Ἄλλ' εἰς τὰ ὑγρὰ καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μυῆγα τσετσέ, ἡ ὅποια βασανίζει τὰ ζῷα. Ἔν εἶδος αὐτῆς τσιμπᾶ τὸν ἄνθρωπον καὶ προξενεῖ τὴν φοβερὰν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα.—Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικούνται πυκνῶς ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας Σουδανούς. Οὗτοι εἶναι

μωαμεθανοί καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀραχίδας (φιστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγχρον, ὁ ὅποιος χρησιμεύει ώς κυρία τροφὴ τῶν Νιγρητῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὅποια καίουν

68. Ἡ ἔξαπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

εἰς τὰς σαβάννας. Τὰ τροπικὰ δάση τῆς "Ανω Γουινέας δίδουν φοινικέλαιον καὶ καουτσούκ, ἔξαγεται δὲ καὶ πολύτιμος ξυλεία (ἔβενος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς "Ανω Γουινέας ύπάρχουν μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς Γῆς παραγωγὴ τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα, ἡ ὅποια ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατομμυρίων Νιγηρητῶν ζοῦν σήμερον 27.000 λευκοί, λαμβάνοντες πολλάς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 "Ελληνες".

Πολιτικὴ κατάστασις.— Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Ντακάρ, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον, κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τὸ Τομβουκτού. Εἰς τὰς δύχας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τοῦ Σουδάν τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς Ἀγγλους. Τοιοῦτον τμῆμα εἶναι ἡ Νιγηρία (βλ. πίν. 8), ἐκτεινομένη πέριξ τοῦ Νιγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης Λάγος γίνεται ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρύων. Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αίγυπτου κατέχει καὶ τὸ Αίγυπτιακὸν Σουδάν, τὸ δόποιον ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας καὶ διασχίζεται καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἔδω εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Πίναξ 8. Σουδάν

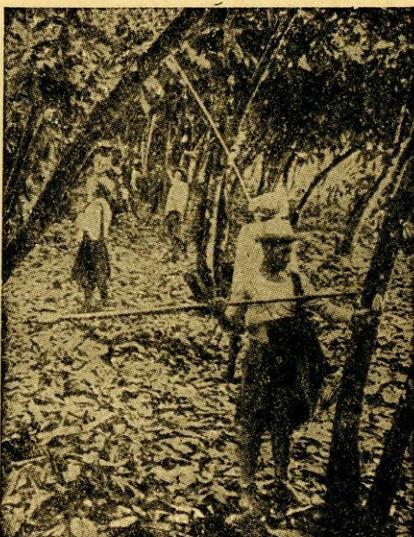
Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τεργα. χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τεργα. χιλιόμετρον	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότερο. προϊόντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	15.500	3	Ντακάρ (55) Τομβουκτού (6)	φιστίκια ἀ- ράπικα φοινικέλ. δέρματα
Βρετανν. Σουδάν :					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθούρστ (10)	
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Φρηγτάουν (44)	κακάον
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	"Ακκρα (38)	χρυσὸν
δ) Νιγηρία	850	20.000	22	Λάγος (100)	φοινικέλ.
ε) Αίγ. Σουδάν	2.600	5.700	2	"Ιμπαντάν (150) Χαρτούμ (50)	καουτσούκ βάμβαξ
Λιβερία	95	2.000	21	"Ομντουρμάν (100) Μονροβία (10)	καουτσούκ φοινικέλ.

Είς τὴν Ἀνω Γουινέαν ὑπάρχει καὶ μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγρητῶν, ἡ Λιβερία, ἵδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας κασουτσούκ.

Τὸ κακάον.—”Οταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς δποίας ἀπαιτεῖ μία φυτέια κακάου.

Ἡ κακαοφυτεία ὅμοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἰναι ἔως 8 μέτρα ὑψηλὰ καὶ ἵστανται εἰς ἀπόστασιν 4 ἔως 6 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἥλιου καὶ τοῦ ἀνέμου, φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδενδρον ἀγαπᾷ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα, εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ὑγρὰ τροπικὰ μέρη, Ιδίως δὲ εἰς ὅψη χαμηλότερα τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ δένδρος ἕπει τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγειοροειδῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἔρυθρῶν ἀνθέων. Ο συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχήν, δῶστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ τὰ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἰναι οἱ σπόροι, τῶν δποίων πρόκειται νὰ γίνῃ σειρὰ ἐπεξεργασιῶν δπως παρασκευασθῆ ἢ θρεπτικὴ αὔτη τροφή. Τὸ κακαόδενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο δὲ αἱ συγκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

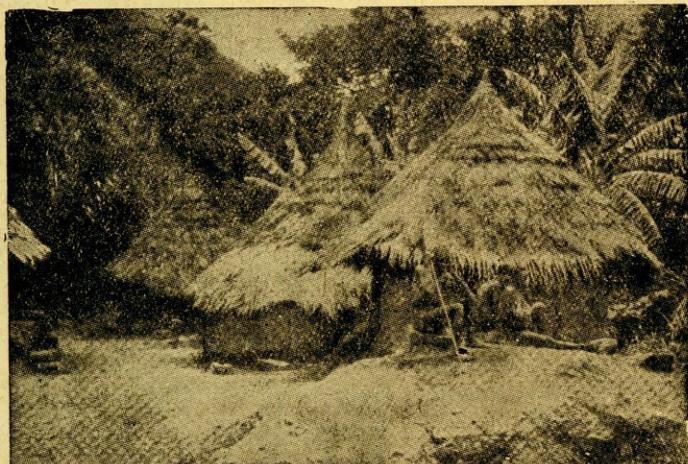

69. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικήν.

B'. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.—Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἔκτεινεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική, ἡ δποία εἰναι ἡ θερμοτάτη καὶ ἡ βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὅρος

Καμερούν, τὸ δόποιον εἶναι πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ύψους (ἐν Ἀθήναις 0,40 μ.). ὜ενεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος δέ μέγας ποταμὸς Κόγγος, δέ δόποιος ρέει εἰς τεραστίαν λεκάνην, ἔχει πάρα πολὺ υδωρ. Εἰς τὸ τοιοῦτον ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν δόποιών ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὄφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνά καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα.

70. Καλύβαι ἰθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ξύλα τῶν στεγῶν).

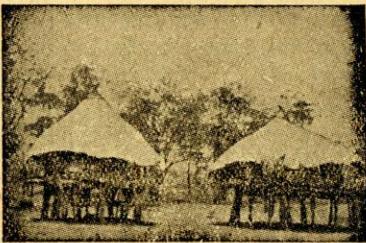
Κάτοικοι.—Οὐ ύγρὸς καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνθυγειεινὴν διὰ τὸν ἀνθρωπὸν, καὶ διὰ τοῦτο δὲ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετούς καὶ δυσεντερίαν, ύποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Μπαντού. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἔργαζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρόν. Καλλιεργοῦν κέγχρον καὶ ὅρυζαν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ Πυγμαῖοι, μὲ ἀνάστημα 1 μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

Πολιτική κατάστασις καὶ προϊόντα. — Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ τοὺς Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγόμενον Βελγικὸν Κόγκον, ὃν καὶ εἶναι ἔξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἔχει 10 ἑκάτομ. κατοίκους, ἐκ τῶν δύοις λευκοῖς εἶναι μόνον 4.000. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Λεοπόλδβιλ (40). Οἱ Μπαντού εἶναι εἰδωλολάτραι, ἔγκαθιστοῦν δὲ εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφὲ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεῦρον ἔδω πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν ΝΑ. περιοχὴν Κατάγκαν, ὅπου ἴδρυθη νέα πόλις, ἡ Ἐλισάβετβιλ (50). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Στάνλεϋβιλ, κατὰ τὸν μέσον ροῦν τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία Ἀγγόλα κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ὑπάρχει μία ἐποχὴ βροχῶν· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Ἡ Ἀγγόλα ἔχει 2.700.000 κατοίκους. Ἀπό τὴν πόλιν Βεγγούέλαν ἐστρώθη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ ἀγγλικὰ ἔξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὔκολον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

Συγκοινωνία. — Ὁλίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἀκταὶ εἶναι ἀπότομοι. Ἡ συγκοινωνία ὅμως εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν τοῦ Κόγγου γίνεται μὲ πλοῖα, τὰ δόποια πλέουν μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν. Ἀπὸ καιροῦ ἔχει ἀρχίσει καὶ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ δόποιοι ἔχουν ἐνταῦθα ἔγκαταστήσει σταθμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, ὑπάρχουν καὶ "Ἐλληνες".

Τὸ παρθένον δάσος. — Δέκα μῆνας τὸ ἔτος πίπτουν ἔδω κανονικῶτατα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαῖαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην

71. Πασσαλόπηκτοι καλύβαι ιθαγενῶν πρόφυλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζώων.

ύγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος. Ἡ βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ὀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἐρποντα φυτά. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρὰ δένδρα. Ὑπεράνω αὐτῶν δένδρα 20—30 μέτρων ὑψους ἀπλώνουν κλάδους, μετὰ τῶν δποίων συμπλέκονται ἄπειρα ἐλισσόμενα φυτὰ καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὑπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλάκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα φθάνοντα εἰς ὑψος 60 ἢ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν « λιάνων » περισφίγγουν τοὺς κορμοὺς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται, καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὡς ἄρμενα πλοίου, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικαθηνταί πλήθος παρασίτων. Λείπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναῖ, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότερα.

Τὰ ὑγρὰ τροπικὰ δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικὰ ὅμως χαρακτηριστικά εἶναι γενικά πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ ἴσχυράς ρίζας, οἱ δὲ κορμοὶ τῶν ὁμοιάζουν, ὃν καὶ ἀνήκει ἔκαστον δένδρουν εἰς ἕδιον γένος· παρὰ τὰς ὅχθας τῶν ποταμῶν ἡ ἀνύψωσις τῶν δένδρων κατὰ τρόπον ὀχυροῦ τείχους εἶναι γενική, καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν δποίων ἀναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκής πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς δλίγα ζῶα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωίαν καὶ τὴν ἐσπέραν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῶν δένδρων. Ἀγριογαλαῖ, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, περιφέρονται κατ' ἀγέλας εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλοι καὶ ἄλλα πτηνά ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μασκαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὃ δποίος ἔχει ὑψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βάρος τῶν τριῶν στατήρων. Μικραὶ διντιλόπαι, νανώδεις μόσχοι, μώνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια καὶ ἵππαρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, δπῶς γλιστροῦν καὶ οἱ ὄφεις, αἱ χελῶναι καὶ αἱ σαμραι. Ἀφροντις ὃ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχμης καὶ τῶν περιπετελεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ δποίον ὃ ἄνθρωπος ἐπωφελεῖται.

(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Πίναξ 9. Ἰσημερινὴ Ἀφρική.

Xῶρα	Ἐπιφύλαξις τετραγ. χιλιάδων.	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τερ. λην.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιῖαι πόλεις (κάτοικοι εἰς χιλιάδας)	Σπουδαιότατα προϊόντα γενικῶς
Γαλλ. Ἰσημ. Ἀφρ.	3.370.000	3.200	1,4		φοινικέλ. κακάρων χαλκὸς καυστοσούκ κακάρων φοινικέλ. καπνὸς κακάρων
Βελγικὸν Κόγγον	2.385.000	10.000	4,1	Λεοπόλδβιλ (40) Ἐλισάβετβιλ (50) Ἄγ. Παῦλος τῆς Λοάνδης (20)	
Ἀγγόλα	1.250.000	2.500	1		
Καμερούν (Γαλλικὴ ἐντολὴ)	430.000	2.200	5	Δουάλα (20)	

*Ασκήσεις.— 1. Σύγκρινε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.—2. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς διάγραψε τὰς ἀκτάς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ δῆμα. Χωραμάτισε τὰ πυκνὰ δάση.—3. Ὁρισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.

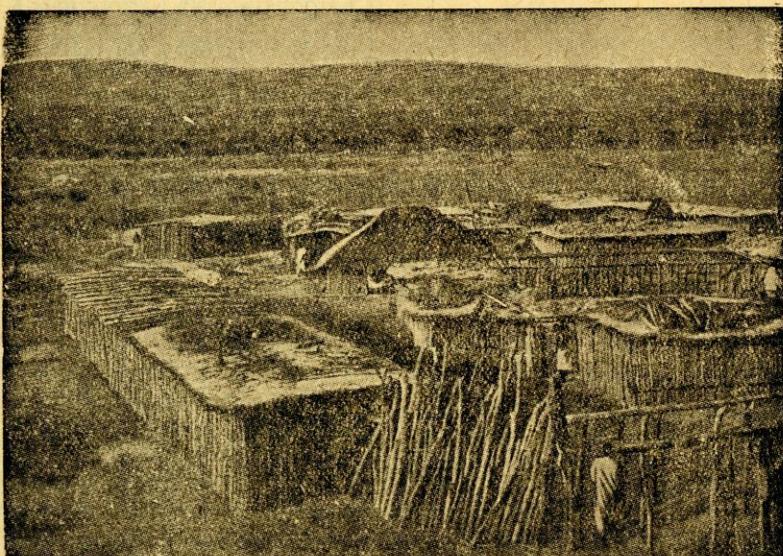
3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.— Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ὑψηλὴ χώρα, χωριζομένη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς ὁρέων καὶ καταπίπουσα πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὁ κόλπος τοῦ "Αδεν" χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονησοειδῆ χώραν Σομαλίαν.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ δόποιον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθίζεσσος καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὁρέων· ἡ καθίζησις, ἡ δόποια ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν., περικλείει σειρὰν μεγάλων λιμνῶν, εἰς δὲ τὰς πλευράς αὐτοῦ ὑψώνονται ἐσθεσμένα ἡ καὶ ἐνεργὰ ἡφαίστεια. Τὸ ἐσθεσμένον ἡφαίστειον **Κιλιμάντζαρον** (ὕψος 6.000 μέτρων) εἶναι τὸ ὑψιστὸν ὅρος τῆς Ἀφρικῆς· ἀν καὶ εύρισκεται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας. "Ψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὅρη τῆς Αἰθιοπίας ("Αβησσουνιακαὶ "Αλπεις"), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὁροπέδιον, τὸ δόποιον περιστοιχίζεται ὑπὸ ἡφαίστειων. Ἐκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης **Τάνας**

ἔχει τὰς πηγάς του δ ἀνατολικὸς βραχίων τοῦ Νείλου, δ **Κυανοῦς Νεῖλος**. Ὁ μακρότερος βραχίων αὐτοῦ, δ **Λευκὸς Νεῖλος**, ἔξερχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης **Βικτωρίας**, ἡ ὅποια εύρισκεται εἰς ὑψος 1.130 μέτρων καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς **Ἐλληνικῆς Μακεδονίας**.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν δὲν εἶναι τόσον ἄφθονοι, ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικήν. Ἡ Σομαλία μάλιστα, ἡ ὅποια ἀντικρύζει τὴν Ἀραβίαν, εἶναι πτωχὴ εἰς

72. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

βροχάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος ἔκει εἶναι στεππώδες. Μόνον ἡ παραλία πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχάς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τὰς παραλιμνίους περιοχάς καὶ τὰ χαμηλά μέρη τῶν ὁρέων. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἰς τὰ ὁροπέδια δὲν εἶναι νοσηρά, καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρική. Πλὴν τῶν Νιγρητῶν

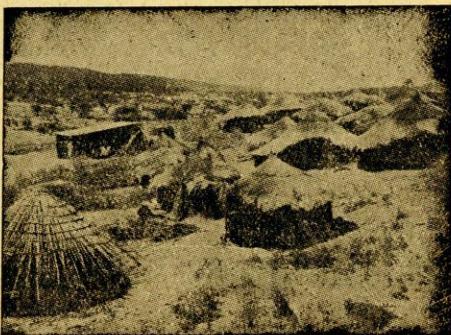
ένταῦθα κατοικοῦν καὶ Εύρωπαῖοι, οἵ ὅποιοι ἔχουν ἐγκαταστή-
σει πολλάς φυτείας ὁμοίας πρὸς τὰς φυτείας τοῦ Σουδάν.

Πολιτικὴ κατάστασις.— Η Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἦτο μέχρι
τοῦ 1940 διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς
Ἴταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Μετὰ τὸν τελευ-
ταῖον πόλεμον, ἡ μὲν Ἀβησσονία ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν
τῆς, αἱ δὲ τέως ἴταλικαι ἀποικίαι πρόκειται νὰ τεθοῦν ύπὸ τὴν
κηδεμονίαν μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως. Η κτῆσις τῆς Γαλλίας εἰ-
ναι ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Σομάλης **Γαλλικὴ Σομαλία**, παρὰ τὸν
πορθμὸν Βάβ-ἔλ-Μανδέβ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν αὐτῆς **Τσιμπου-**
τὶ ἔχει σπουδαιότητα. Ἐκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει
εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας **Ἄδδὶς** - **Αμπέμπα** (90).

**1. Η Αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ Ἀβησσονίας (900.000
τετραγ. χιλιόμ.)** ἔχει 10
έκατον μύρια κατοίκους.

Τὰ ἔδαφη αὐτῆς ἔκτεί-
νονται κατὰ βαθμίδας
εἰς διάφορα ὄψη· διὰ
τοῦτο, τὸ κλῖμα εἰς μὲν
τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι
θερμόν, εἰς δὲ τὰ ὑ-
ψηλὰ καθίσταται εὖ-
κρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη
εύδοκιμεῖ τὸ **ζαχαρο-**
κάλαμον, ἡ ὅρυζα καὶ
ὁ βάμβακ. **Ψυγλότερον**
τῶν 1.000 μέτρων εύδο-
κιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος, ὑψηλότερον
τῶν 2.700 μέτρων εἶναι ἡ περιοχὴ ὅπου καλλιεργοῦνται γεώ-
μηλα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθιοπες
διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἀλλούς Νιγρήτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς
τοὺς χαμιτικούς λαούς. Μὲ τὴν **Ἐλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν**
ἄλλοτε εύρισκοντο εἰςχέσεις καὶ ἀπὸ **“Ἐλληνας** **ἰεραποστό-**

73. Χωρίον τῆς Ἀβησσονίας.
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν των).

λους παρέλαβον τὴν χριστιανικήν θρησκείαν. Εἶναι δύμως μονοφυσῖται, δπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἴγυπτου.

Ἡ Αιθιοπία ἔχει ἀξιόλογον ἔξαγωγὴν καφὲ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τζιμπούτι. Οἱ Ἰταλοί, οἱ ὅποιοι εἶχον κατακτήσει διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τὴν χώραν, εἶχον ἀναλάβει νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αιθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Μασσάβας, ἡ ὅποια εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν Ἐρυθραίαν· ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ ἦτο ἀποικία τῆς Ἰταλίας.

Ἡ χερσόνησος Σομάλη, θερμὴ καὶ στεππώδης χώρα, ἔχει μικρὰν οἰκονομικὴν σημασίαν.⁷ Ήτο διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

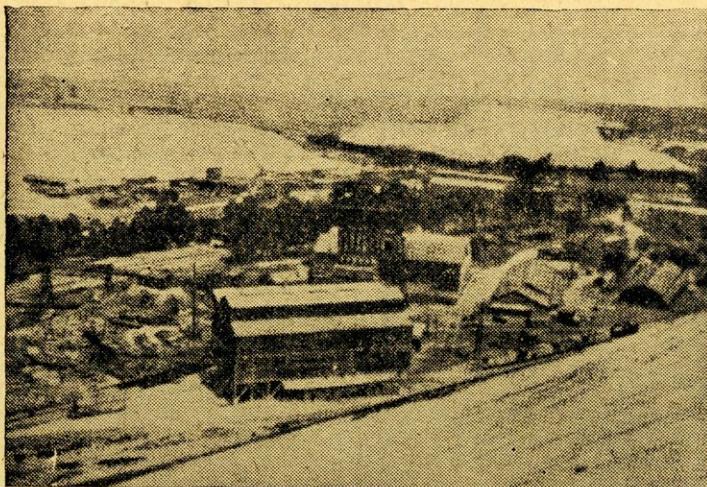
2. Ἡ Βρεττανικὴ Ἀφρικὴ συνέχεται μεσογείως ἀφ' ἐνὸς μετὰ τοῦ Αἴγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἔτερου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὔτως αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις φθάνουν ἔως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ Μομβάζα, ἔξαγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Ούγανδα, δπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν Δαρεσαλάμ ἄλλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγκανίκαν.

3. Ἡ Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη ἔκτείνεται νοτιώτερον. Ἔχει κλῖμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἔδω πολὺ δόλιγοι Εύρωπαῖοι. "Αν καὶ εἶναι πορτογαλική, εὑρίσκεται ύπο δάγγλικὴν ἐπιφροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους ἀγγλικὰς κτήσεις, τὴν Ρόδεσίαν καὶ τὸ Τράνσβααλ.

Ἀσκήσεις.—1. Διατί ὁ λιμὴν Τζιμπούτι ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλλίαν;—**2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφούνι.**—**3. Ποῖα τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;**

4. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.—Η Νότιος Αφρική ἔχει σχῆμα τριγώνου, τοῦ δύποιου αἱ δύο παράλιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εύρισκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (35°) εἶναι ἵσσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ελπίδος. Η νοτία αὕτη ἔχρησίμευε, πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Ισθμοῦ τοῦ

74. Τὸ μέγιστον χρυσωρυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιοχάννεσμπουργκ.

Σουέζ, ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν εἰς τὴν χώραν εύρωπαίων ἀποίκων εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ δύποιοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Η Νότιος Αφρική εἶναι μία τῶν πολυτιμοτέρων μεταλλοφόρων χωρῶν τῆς Γῆς καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς "Αγγλους".

Φυσικὴ ἄποψις.—Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας εἶναι 1.300 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ὅρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὥκεα-

* Ἡδη εἶναι ἀνεξάρτητον αὐτοδιοίκητον κράτος καὶ μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας.

νῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος Ἀφρική λαμβάνει μορφὴν πινακίου. "Ενεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλῖμα ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν ὀρέων της δλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρέει τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ ὄποιου ὁ ἀήρ ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ἔηρός.

Δι' αὐτὸν ἡ παραλία χώρα Νάμιπ καὶ ἡ ἔσωτερικὴ Καλαχάρη τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ἀλμυραὶ ἡ ἔηραι στέππαι. Αὗται πρὸς

75. Οἰκογένεια Βουσμάνων εἰς τὴν Καλαχάρην.

τὰ πλευρικὰ ὅρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, ὅπου ζοῦν μεγάλαι ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ἰδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὰς μεγάλα ποίμνια ζώων (αἴγες, πρόβατα). "Οπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις ἀπὸ ποταμὸν ἡ ἀπὸ ἀρτεσιανὸν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἔγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

Γενικῶς αἱ ἔξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὀρέων καταπίπτουν κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσ-

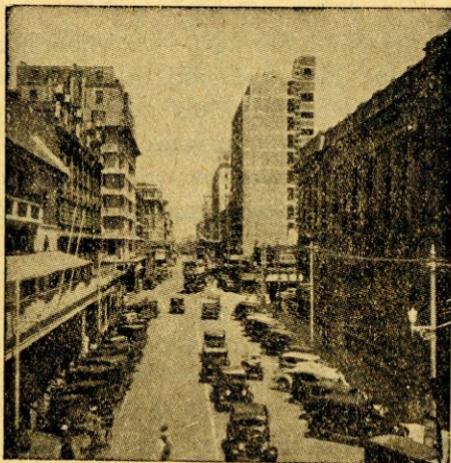
γειακαὶ φυτεῖαι ἡ καὶ τροπικαὶ, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὄψος καλλιεργοῦνται σιτηρά, εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα περιφέρονται πολλὰ αἰγοπρόβατα.

Πολὺ μεγαλυτέραν σημασίαν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα, γαιάνθρακες, ἀδάμαντες καὶ ἴδιας χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσωρυχίας εἶναι ἡ Γιοχάννεσμπουργκ, καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Ἀδάμαντες ἔξορύσσονται παρὰ τὸ Κίμπερλέν, τὴν Πραιτωρίαν καὶ τὴν ἔρημον Νάμιπ.

Πολιτικὴ κατάστασις.—'Η κυριωτέρα πρώην ἀγγλικὴ κτήσις ἐνταῦθα εἶναι ἡ Νοτία Ἀφρικανικὴ "Ενωσις." Ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν, τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῆς Ὁράγγης, τοῦ Νατάλ καὶ τοῦ Τράνσβαλ. "Εχει δύο πρωτευούσας, τὴν Πραιτωρίαν (85) καὶ τὴν Κεϊπτάουν (δηλαδὴ Πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 220). Λόγῳ τοῦ εὐκράτου κλίματός της εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς δὲ δικὸν ἀριθμὸν 9 ἐκατομμυρίων κατοίκων, 2 ἐκατομμύρια εἶναι Εὐρωπαῖοι, μεταξὺ τῶν ὁπίων 1.500 "Ελληνες.

"Υπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ιθαγενεῖς Ὀτεντότοι καὶ Κάφροι ζοῦν ἡ ὡς κτηνοτρόφοι, ἡ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχάρην ὑπάρχουν λείψανα παλαιοτάτης φυλῆς, οἱ Βουσμάνοι εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν σκληρὸν βίον ὡς κυνηγοὶ εἰς τὰς ἔηράς στέππας.

"Η Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ

76. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάννεσμπουργκ.

κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ήμίσεος τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Κέϋπταουν, δὲ Λιμὴν Ἐλισάβετ καὶ τὸ Ντῶρμπαν (200).

5. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικά.—Η Ἀφρική δὲν ἔχει πολλάς καὶ μεγάλας νήσους ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὥκεανῳ, ἡ Μαδαγασκάρη, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ νῆσοι εἶναι μικραί, οὐδεμίᾳ δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ Κανάριοι, αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῷ ἄλλαι, αἱ Ἀξόραι, ἡ Ἀσσενσιόν καὶ ἡ Ἄγια Ἐλένη, γνωστὴ ἐκ τῆς ἔξοριας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, εἶναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἡφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν "Αγγλῶν.

Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.—Αἱ νῆσοι Μαδέρα καὶ Ἀξόραι ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ Κανάριοι εἰς τοὺς Ἰσπανούς. "Εχουν ύγιεινὸν κλῖμα καὶ θαυμασίας φυσικάς καλλονάς καὶ διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτάς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστίμους καρπούς καὶ πρώιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ Λὰς Πάλμας καὶ ἡ Τενερίφα χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν.

Αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι πορτογαλικαί· ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν δύοιών δύο εἶναι ἀγγλικαὶ καὶ δύο πορτογαλικαί. "Εχουν τὸ ύγροτατον καὶ θερμότατον κλῖμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ Ἀσσενσιόν καὶ Ἀγία Ἐλένη ἔχουν ἀποτόμους ἀκτάς καὶ χρησιμεύουν διασταθμοὶ καλωδίων.

Η Μαδαγασκάρη.—Η νῆσος αὕτη, μεγαλυτέρα κατὰ τὴν

ἔκτασιν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου, ἔχει ύψηλάς δροσειράς πρὸς τὴν Α. πλευράν, καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχάς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρά αὕτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τούναντίον, τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι μᾶλλον ἔηρὸν καὶ πλῆρες στεππῶν (3 ἑκατομ. κάτ.). Αἱ πρὸς Α. τῆς Μαδαγασκάρης νήσοι δεικνύουν ὅτι ἄλλοτε ἡ νήσος δυνεδέετο μὲ τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βιοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσίων ρευμάτων, ἥλθον μὲ τὰ ἀκάτια τῶν Μαλαΐων ἀπὸ τὰς νήσους τῶν καὶ ἔγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιοτέρα τούτων εἶναι ἡ νήσος **Μαυρίκιος**, ἡ ὁποίᾳ ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πολὺ πλησίον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὁποίᾳ ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ **Μομβάζα**.

Ασκήσεις.—1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάροτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν; — 2. **Ιχνογράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε τὰς θαλασσίας ὁδούς**, αἱ ὁποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

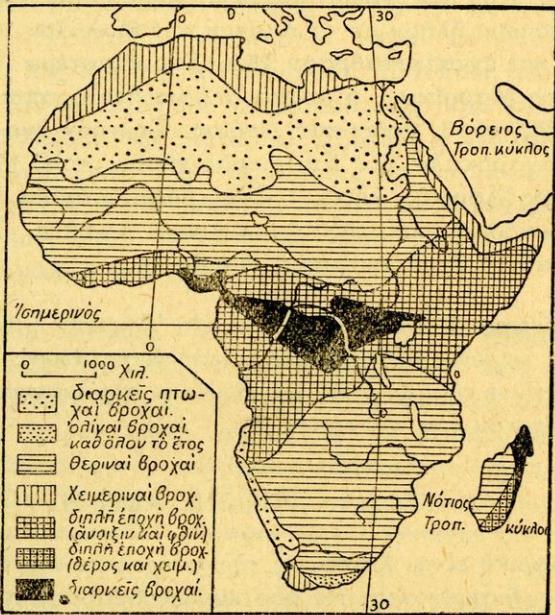
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἥπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν **Νιγρητῶν**. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως διμάδας, τοὺς **Σουδανούς** καὶ τοὺς **Μπαντού**. Ἐκάστη ἔξι αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαριθμους φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἥπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς ἔξουσιάζουν οἱ "Αγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Ὁλίγοι δύμως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτὴν, 3 περίπου ἑκατ. ἐπὶ ὀλικοῦ ἀριθμοῦ 140 ἑκατομ. ("Ἐλληνες 110.000). Οἱ Νιγρῆται τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν προνόμια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κατώρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἥπειρος τοῦ τροπικοῦ **αλίματος**. "Ἔχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐ-

τῆς μέρος εύρισκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Τὸ κλῖμα ἐδῶ εἶναι συγχρόνως θερμὸν καὶ υγρὸν (εἰς τὸ Τομβουκτού ἡ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνὸς εἶναι 35° καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς δλην τὴν ἔκτασιν μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλαδὴ 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ) πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

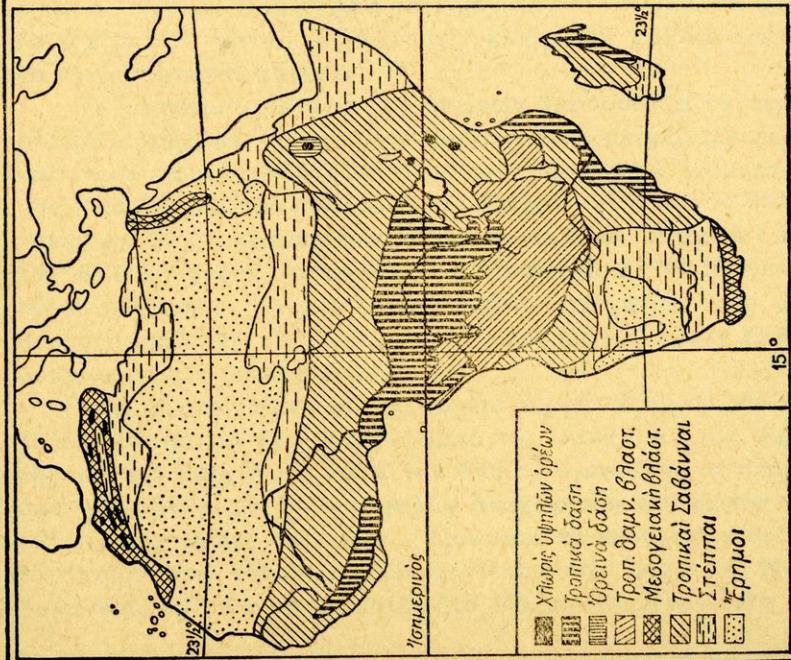
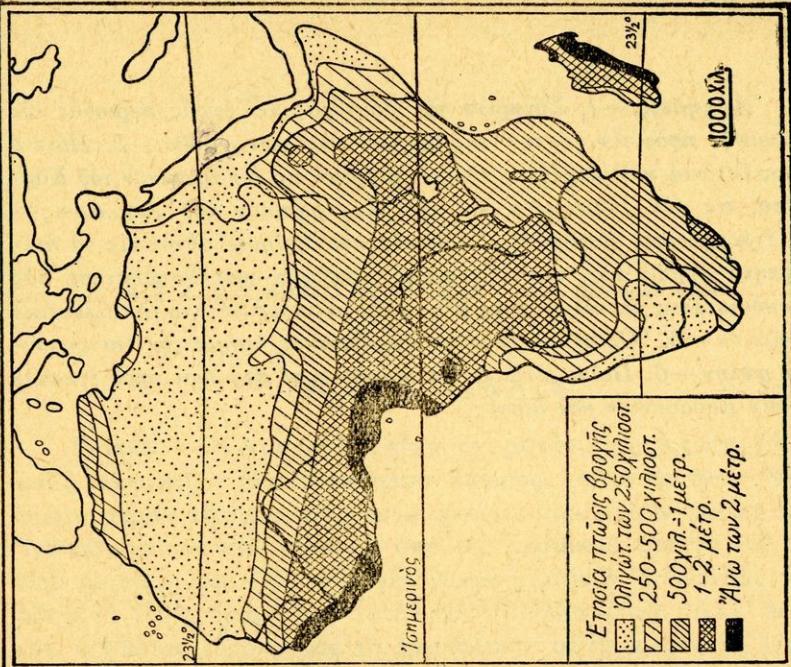
Τοῦτο εἶναι τὸ ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα. Οἱ κατὰ τὰ κλῖμα

77. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

αύτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται ἀληγεῖς. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς Γῆς τὸ κλῖμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (**ξηρὸν τροπικὸν κλῖμα**). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν: τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννα, ἡ στέπη, ἡ ἔρημος καὶ ἡ ὄασις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἀποφέρει τροπικὰ φυτικὰ προϊόντα, ώς κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

79. Εποικα πτώσης βροχής εις την Αφρικήν.

78. Χάρτης της γλωσσίδος της Αφρικής.

Ασκήσεις.—1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἐξαπλώσεως τῶν φυτῶν.—2. Πότε δὴ λιος ἴσταται κατακορύφως τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγαίου;—3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ διαίρεσε αὐτὸν εἰς τὰ ὀνειράριττα κράτη καὶ τὰς εὑρωπαϊκὰς κτήσεις.—4. Τοποθέτησε τὰς σπουδαιοτάτας μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιότατα μεταλλευτικὰ προϊόντα.—5. "Ορισε εἰς ἔκαστον ἀφρικανικὸν τμῆμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλήν.—6. Ποῖαι εἶναι αἱ καταλληλότεραι περιοχαὶ πρὸς ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Η ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικά. — 'Η Αύστραλία είναι όχι μόνον ή μικροτάτη, ἀλλὰ καὶ ή τελευταῖον ἀνακαλυφθεῖσα ἡπειρος. Τοῦτο προήλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ύπὸ τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ήμισφαιρίου. Πρώτος ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Ὀλλανδὸς Τάσμαν τὸ 1642, δονομάσας αὐτὴν Νέαν Ὀλλανδίαν. 'Αλλ' ἐκεῖνος, δ' ὅποιος ἔξηρεύνησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τὸ 1768, εἶναι ὁ "Αγγλος Κούκ. 'Απὸ τότε ἥρχισαν οἱ "Αγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζωνται ἀποικίαι.

'Η Αύστραλία μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. 'Ιδιως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ως ὁ δρυιθόρυγχος, ὁ μυρμηκόφαγος, ἡ καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἔξαφανισθή ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 60.000) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ιθαγενεῖς οὗτοι Αύστραλοι εἶναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαὸς ἀπὸ δοσους γνωρίζομεν· εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

'Απὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφὴν ἔξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αύστραλία ἦτο ἡνωμένη μετά τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν δοποίαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν "Αλπεων, ἡ Αύστραλία ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ἔηρᾶς. 'Ωσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουινέαν ἔκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῶν νήσων Φίτζι, ἦτο ἄλλοτε ἡνωμένον μετά τῆς

Αύστραλίας' τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀβαθῆ θαλάσσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνυψωθνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ. ἀκτὴν τῆς Αύστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγα σκοπελώδη φράκτην, ὃ ὁποῖος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

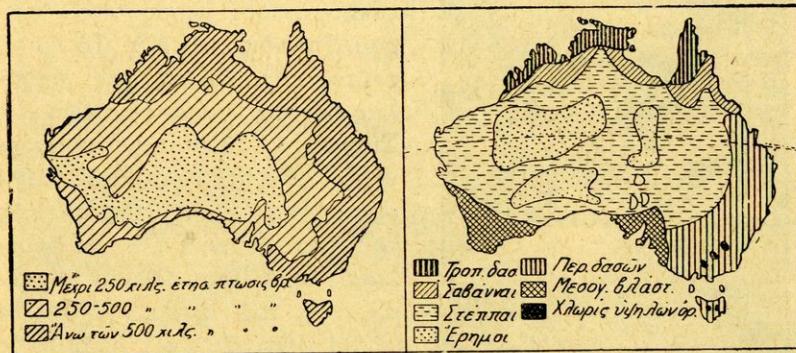
Ο ἀρχέγονος Αύστραλος. — Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεὶ εἰς τὸ ἄνοιγμα τῆς λόχης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν διάδα πιθανῶν οἱ ὁποῖοι ἔγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἀνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στήθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιοὺς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. Ἐπειτα στερεώνουν ζεῦγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἔγκαρσίως, δέι ουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολούθως τοποθετοῦν κατ' εὐθεῖαν κλάδον ἀπὸ διασταύρωσεως εἰς διασταύρωσιν. Πρὸς τὸ προσήνεμον στηρίζουν φλοιοὺς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξὺ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύψη εἶναι ἐτοίμη.

Αφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκήσουν καί, κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἴδωμεν καλύτερον. Ἐκεὶ πρὸ τῆς καλύψης κάθηται ἀνήρ καὶ στρέφει γοργῶς μεταξὺ τῶν παλαμῶν του μακράν ράβδον, ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς ὅπην τεμαχίου ξύλου, ἔξακολουθεῖ δὲ στρέφων αὐτὴν διαρκῶς, μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρώνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾶ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν. τότε θέτει ἐπάνω ηρὸς κλαδία καὶ ἡ πυρὰ ἥτοι μάσθη. Ἐνας γενειοφόρος Αύστραλος φθάνει σύρων μίαν καγκουρά, τὴν ὁποίαν ἔχει φονεύσει μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλο του, τὸ « μπούμεραγκ », ἥτοι τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ ὁποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θήραμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς ὁποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναῖκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

Πληθυσμός. — Οἱ ιθαγενῆς πληθυσμὸς εἶναι ἐλάχιστος (60.000) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι, δλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἥρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰώνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἐδῶ χρυσός. Ἡδη δημως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὠλιγόστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδὸν σταματήσει. Η ἡπειρος, ἀν καὶ ἡ ἔκτασίς της εἶναι 50 φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἵσον ἀριθμὸν κατοίκων πρὸς αὐτὴν (7 ἑκατομμύρια). Ο μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς ἔχηγεῖται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικάς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔχουν λάβει οἱ Αύστραλοί, δπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ἔξ-

νων· πρὸς πάντων ἀποκλείοντα τοὺς κιτρίνους, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν συναγωνισμὸν εἰς τὰ χειροτεχνικὰ προϊόντα τῶν. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν δσῶν ἔχει ἀνάγκην, καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλοῦτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ "Ελληνες, περὶ τὰς 20.000.

Θαλάσσιος διαμελισμός.—Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β. διαμελίζονται διλύγον ύπο τῆς θαλάσσης.

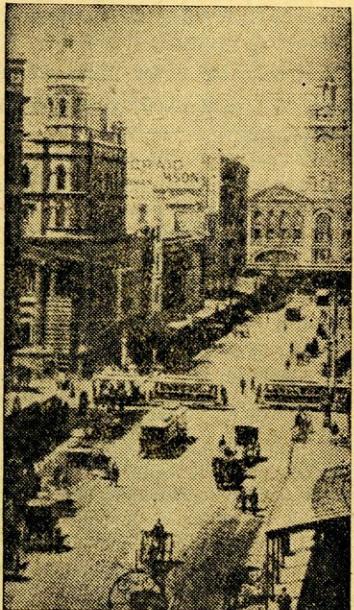
80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χλωρὶς τῆς Αὐστραλίας.

Φυσικὴ διαίρεσις.—Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς τὰ ἔξης τρία μέρη:

1) Τὸ δυτικὸν ἥμισυ εἶναι χαμηλὸν ὁροπέδιον, πλήρες ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἀμμώδεις ἔρήμους. Τοῦτο συμβαίνει, διότι οἱ συχνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὐστραλιανὰ ὅρη, ὅπου χάνουν τὴν ύγρασίαν τῶν, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ υψώνουν εἰς τὰς ἔρήμους μεγάλους θῖνας.

2) Τὸ ΝΑ. τμῆμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἔρημος συνεχίζεται, προβάλλοντας δύμας καὶ στέππαι καὶ ἀραιὰ δάση εὐκαλύπτων. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρέει ὁ Μώρος καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Ντάρλιγκ, τῶν δποίων τὸ ὄδωρο χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν.

3) Ή τρίτη περιοχή είναι τὰ πτυχωσιγενῆ Αύστραλιακά δόρη, τὰ όποια ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Λόγῳ τῆς ἀφθόνου πτώσεως βροχῶν ἔχουν ὡραῖα δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπείρου, τὰ όποια ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλῖμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση.

81. Μελβούρνη. Η κίνησις εἰς κεντρικὴν ὁδὸν.

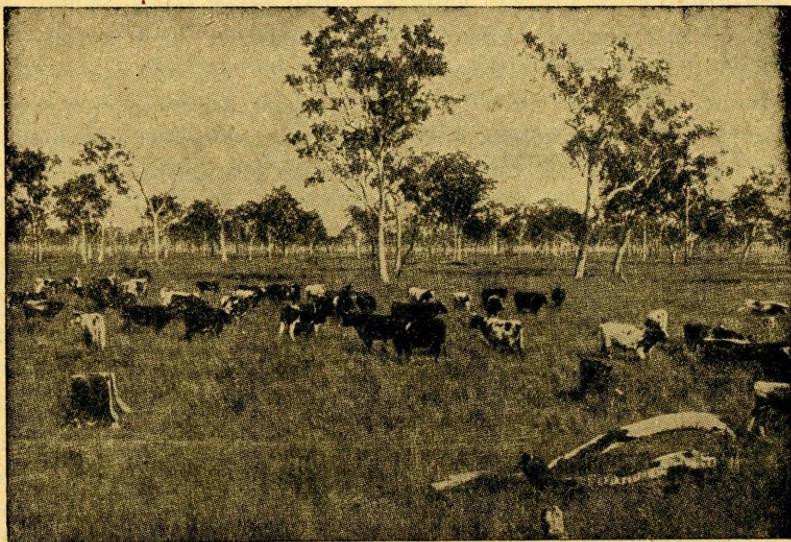
ἀπὸ ἔξ αποικίας, τῶν όποιων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἔδρεύει εἰς τὴν πολίχνην Καμπέραν (7), ΝΔ. τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ μᾶλλον ἡ χώρα τῶν μετάλλων καὶ τῆς βιομηχανίας. "Ολα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἥμερα ζῶα εἰσήχθησαν ἐδῶ ύπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Κτηνοτροφία.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν πεδιάδων εύνοοῦν τὴν διατροφὴν προβάτων· ἐν εἴδος τούτων, τὸ όποιον λέγεται **μερινόν**, ἀριθμεῖ περισσοτέρας τῶν

Πόλεις.—Ολος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς είναι συγκεντρωμένος εἰς τὸ εύφορώτερον καὶ εὐκραέστερον μέρος τῆς ἡπείρου, δηλαδὴ τὸ ΝΑ. Τὸ ἥμισυ τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγισται εἶναι ἡ Σίδνεϋ (1.260) καὶ ἡ Μελβούρνη (1.030). Η Βρισβάνη (317) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου. Η Ἀδελαΐς (225) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἔσαγωγῆς τοῦ σίτου. Η Πέρθη (200) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀποφις.—Η Αύστραλια ἀποτελεῖ αὐτόνομον δόμοσπονδίαν

100 έκατομμυρίων κεφαλών. 'Η ἐπερχομένη ὅμως πολλάκις Ἑρασία ἐπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῆ. 'Ἐπὶ πλέον, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῆ, ὡστε ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀνακαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέπης. Τὸ ἔριον τῆς Αὔστραλίας εἶναι τὸ πρώτον εἰς τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὴν

82. Στέπη μὲ εὐκαλύπτους εἰς Αὔστραλιαν.

ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Γεωργία.—'Η γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρραιν καὶ Ντάρλιγκ. 'Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπελοι, κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εύρωπην. Εἰς τὴν βορείαν ζώνην, τὴν τροπικήν, καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι καὶ

βάμβαξ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὁραι τοῦ ἔτους εἶναι δύντιστροφοι τῶν ἴδικῶν μας, δὲ θερισμὸς τοῦ σίτου εἰς τὴν Αὔστραλιαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἱανουάριον· τοιουτρόπως ἡμπορεῖ ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται σῖτον.

Ορυκτά.—Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Αὔστραλια ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἔξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῷ σήμερον εἶναι ἡ ἔβδομη. Ὁ χρυσὸς ἔξορύσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, ὃπου ἰδρύθησαν καὶ πολίχναι διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅρη εὑρέθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μιλύβδου καὶ ἴδιχ φευδαργύρου· ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ φευδαργύρου, ἡ Αὔστραλια σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία ἔγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ὑφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίδνεϋ καὶ εἰς τὴν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.—Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἡπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς ΒΔ. ἀκτῆς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίδνεϋ καὶ Μελβούρνης καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν ἐρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρώτη πελάτις εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ Αὔστραλια εἶναι ἡ μόνη ἡπειρος, ἡ δποία ἐξ ὀλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ. Λόγῳ τῆς ἀποκέντρου ταύτης θέσεώς της ἔχει ἀραιάν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπειρῶν· ἐπὶ πλέον, οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοί της κεῖνται ΝΑ., πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου.

“Ενεκα τῆς ἀπομεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὐστραλία ἐμφανίζει τόσα πολλὰ περίεργα, διστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ώς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. ‘Υπάρχουν ίδιαζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ιθαγενῆς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ώς πρωτόγονος.

’Αλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ἥρχισαν νὰ σχηματίζονται ύποδ τῶν “Αγγλῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. ’Απὸ τοῦ 1848, διόπτε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. ’Αργότερον, διτε ταῦτα σχεδὸν ἔξηντλήθησαν, οἱ μετανάσται ἀπὸ χρυσωρύχοι ἔγιναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὐστραλία ἔγινεν ἀποθήκη ἐρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολώνων τῆς Γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποίκισις ύποδ τὸν ὅρον νὰ ἐγκατασταθοῦν ώς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. “Ενεκα τούτου ἡ Αὐστραλία εἶναι ἀραιότατα κατωκημένη, ὁ πληθυσμός της δύμως εἶναι δύμοιογενής, δισον εἰς οὐδεμίαν ὅλην ἥπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὅρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικιῶν, τὰ δποῖα εἶναι εὐθεῖαι γραμμαί, αἱ δποῖαι ἔχουν καθορισθῆ κατὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

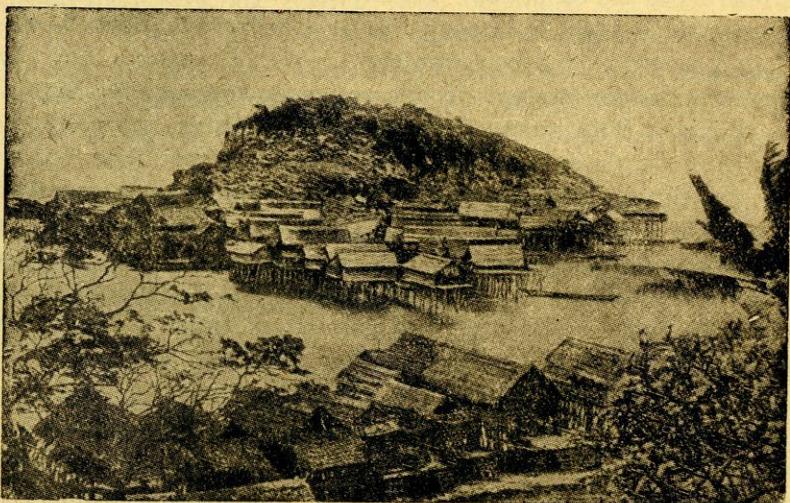
’Ασκήσεις.—1. Ἀπομνημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς.—2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀνυστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν αὐστραλιακὴν ἔρημον;—3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλῖμα δύμοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς Ἐλλάδος;

2. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά.—‘Υπὸ τὸ ὄνομα Ὡκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ νέαν Γουινέαν, ώς καὶ τὸ πλήθος τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ δποῖαι εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Ειρηνικῷ ὥκεανῳ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ δποία πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, δπως καὶ ἡ Αὐστραλία, δλαι αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν : τῆς Μεγάλης Βρεττα-

νίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὡκεανίας εἰς τὰς ἔξης τρεῖς συστάδας : 1) Ὑπὸ τὸ δύνομα **Μελανησία** (λόγω τοῦ μαύρου χρώματος τῶν κατοίκων της) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἐβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ υπαχθῇ καὶ ἡ νέα Ζηλανδία. 2) **Μικρονησία** δύνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ ὅποιαι κεῖνται πρὸς Β. τῆς Μελανησίας. 3) **Πολυνησία** δὲ τὸ

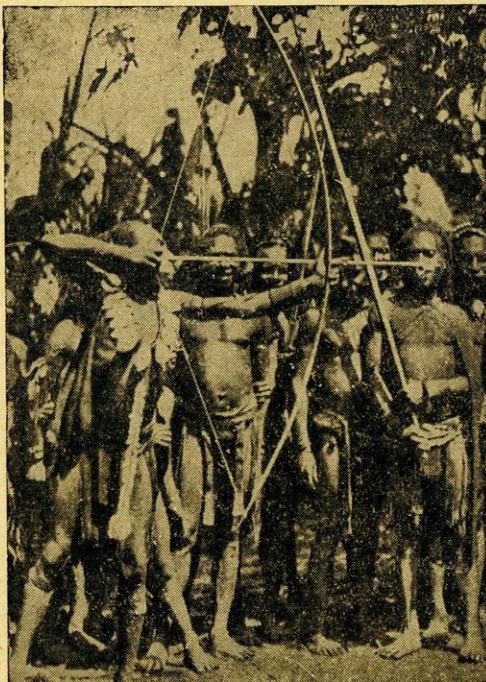
83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

πλῆθος τῶν νήσων, αἱ δόποιαι εύρισκονται πρὸς Α. τῶν προηγουμένων.

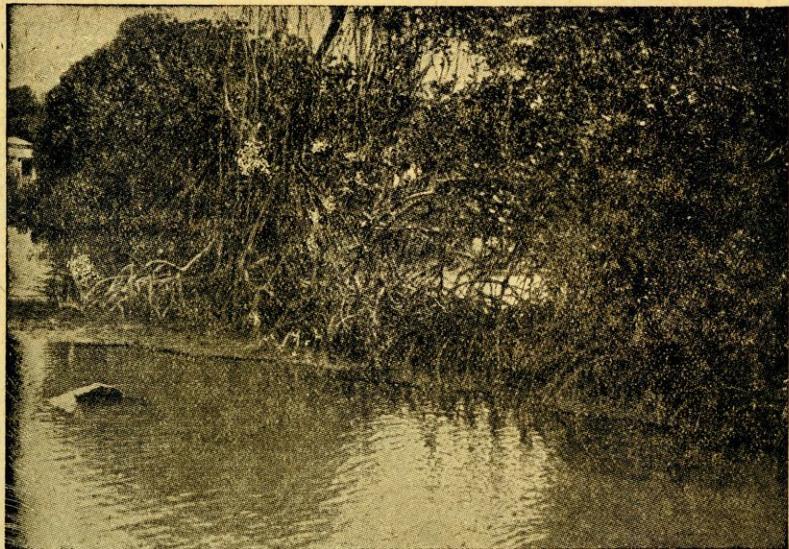
Αἱ νῆσοι ἴδιαιτέρως.—**Η Νέα Ζηλανδία** εἶναι ὁρεινή, χωριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα. "Οπως καὶ ἡ Ἰαπωνία, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἡφαίστεια καὶ θερμάς πηγάς. Τὰ ἀπότομα φιόρδ ἐνθυμίζουν τὴν Νορβηγίαν. Λόγω δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὔκρατον ζώνην, καὶ

τῶν ἔδω ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχάς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικὸν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικὸν εὔδοκιμοιν τὰ σιτηρά καὶ τὸ λίνον, ἐνῷ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ύπαρχουν στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουν μεγάλα ποιμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλούτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνά 20 πρὸς ἕκαστον κάτοικον. "Οθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἔξαγονται ἀπὸ τῶν λιμένα **Ωκλάνδην** (220). Οἱ ιθαγενεῖς **Μαόρι** (περὶ τὰς 70.000) ἔχουν ὡραῖα χαρακτηριστικά καὶ ζοῦν μὲ τὰ αὐτά δικαίωματα, τὰ ὅποια ἔχουν καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι λευκοὶ (κυρίως "Αγγλοί"). Ἡ Νέα Ζηλανδία, δλίγον μεγαλυτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἀποτελεῖ ἴδιαίτερον αὐτόνομον τμῆμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μὲ πληθυσμὸν 1 $\frac{1}{2}$, ἑκατομμυρίου κατοίκων.

Ἡ Νέα Γουινέα, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς Γῆς (πρώτη ἡ Γροιλανδία), εἶναι δλίγον ἔξηρευνημένη. Αἴτια τούτου εἶναι τὰ ἐλάδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνὰ δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικὰ δάση ἐκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλὰ

84. Τὸ μοναδικὸν ὅπλον τῶν Παπούων.

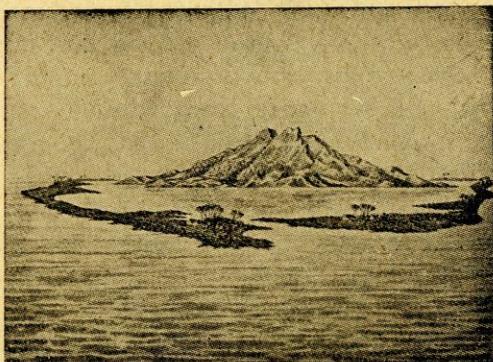
85. Μαγγρόβαι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Γουινέας.

86. Χωρίον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Νέας Γουινέας.

δρη της, τὰ ὁποῖα φθάνουν τὸ ὕψος τῶν εὔρωπαϊκῶν "Αλπεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετῶντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδεῖσια πτηνά. Οἱ θιαγενεῖς, οἱ Παποῦαι, εἶναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρῖνα, καὶ βραχύσωμοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποῖας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα, καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν "Αγγλων καὶ τῶν 'Ολλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἔξαγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ύπαρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοίνιξ παρέχει εἰς αὐτοὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν των. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται καὶ ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα κόπρα.

87. Κοραλλιογενῆς δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία. — Αἱ πολυάριθμοι αὔται νῆσοι εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὁρέων ἢ ἡφαιστείων. Αἱ περισσότεραι ἔξι αὐτῶν περιβάλλονται ἀπὸ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλαδὴ ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὥλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὔτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὅχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. "Οταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησίς αὕτῃ λέγεται ἀτόλη καὶ ὅμοιάζει μὲ δασιν ἐν μέσῳ ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ώκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιο-

γενούς έδάφους εύδοκιμοῦν ύψηλοι κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν κάπως ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τὸν Παπούας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἑκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ Σαμοῖνοι, εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὥραῖα χαρακτηριστικά. "Ολοὶ εἰναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, καὶ μὲ τὰ κομψά πλοιάριά των πλέουν εἰς μακρὰς ἀποστάσεις.

'Εξ δὲ τῶν νήσων σπουδαιόταται εἰναι αἱ Χαβάι, διότι χρησιμεύουν ως κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὔτας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἀμερικανοί. 'Η μεγαλυτέρα ἐκ τῶν νήσων τούτων εἰναι ἡ Χαβάι. 'Ο λιμὴν τῆς εἰναι τόσον εύρυχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ δλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἰναι ἡφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, δέχονται ἔξαιρετικῶς μεγάλας βροχᾶς (12,5 μ. ὑψ.). 'Ἐκτεταμέναι φυτεῖται ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδάς. Λιμὴν ἔξαγωγὴς εἰναι ἡ πρωτεύουσα Χονολουλοῦ. 'Η ἔξαγωγὴ γίνεται πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. 'Ο πληθυσμὸς εἰναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἰναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ ἔν δωδέκατον ίθαγενεῖς.

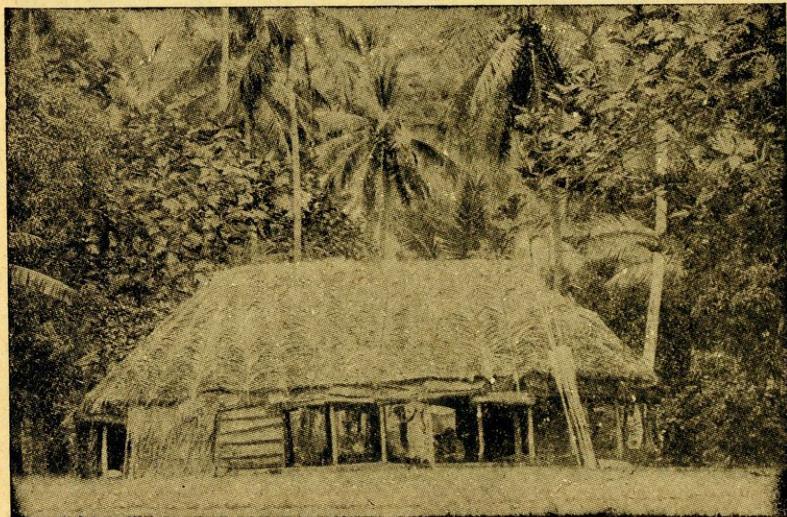
Πίναξ 10. Ὡκεανία.

Σπουδαιότεραι νήσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγωνικά χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Πληθυσμὸς πληθυσμὸς	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουϊνέα καὶ Καληδονία	3.700.000	337	0,7	Γρανιβίλλη Νουμέα (10)	κόπρα κακάου βάμβαξ κασουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		
Νέαι Ἐβρίδες	15.000	50	3		
Φίτζι	18.000	157	8		
Ν. Σολομῶντος	28.000	150	5,5		
Σαμόαι	3.000	42	14		ζάχαρις δπδρ.καφές
Χαβάι	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	

Εἰς μίαν νήσον τῆς Μελανησίας.—'Απὸ τὴν οἰκίαν μου, δταν ὁ καιρὸς εἰναι ὥραιος, ἡ ἀποψίς εἰναι ἔξοχος μαγευτική. Εἰς τὴν κατω-

φέρειαν ἵστανται δύλιγα μεγάλα δένδρα μὲδ δῶντωτά φύλλα, τὰ δόποια πλαισιώνουν τὴν γαλανήν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα δύνειρωδης, τόσον γλυκεῖα καὶ ἡσυχος, ὡστε νὰ νομίζῃ τις δτὶ δὲν εὐ-ρίσκεται πλέον εἰς γήινον τοπίον.

Ἡ θέα ἀπὸ τοῦ ἔξωστου μου εἶναι καὶ τὴν νύκτα ὥσαύτως γοη-τευτική. Ἀπὸ ἐν ἡφαίστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ἀτμός. Τὸ σεληνόφως παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλ-που, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐν εἴδει ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος, δὲ λειμῶν. Καὶ αὐτὸς χαμηλὰ τὸ ἀρτόδενδρον, τοῦ δοποίου τὸ σχῆμα,

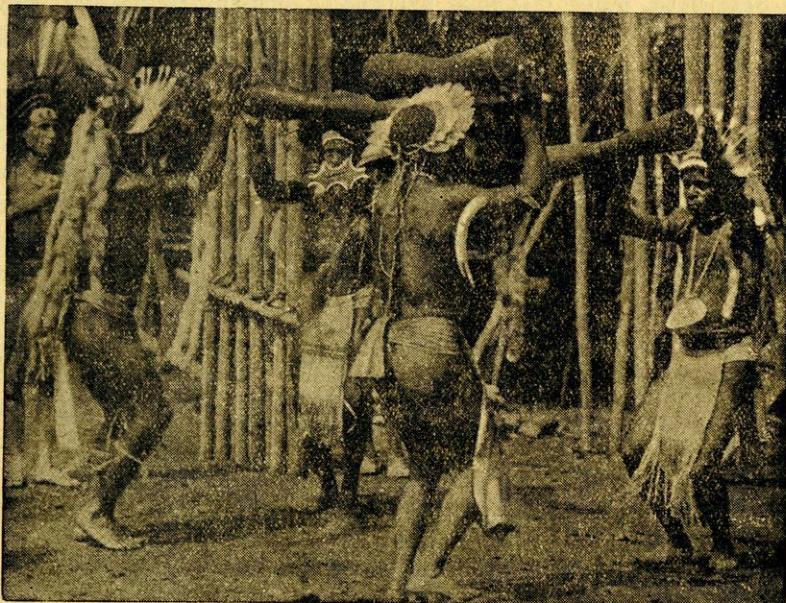
88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

εὐκρινῶς διαγράφεται, δὲν εἶναι σκοτεινόν, ἀλλ' ἐμφανίζεται μὲδ ἀρ-γυρόχρουν χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβὸν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ἄστρα.

Ἀπὸ τὴν παραλίαν ἀκούγεται δὲ ρυθμικὸς φλοῖσβος τῶν θραυσμέ-νων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι τραγουδοῦν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν φλυα-ρεῖ ἔνας πετῶν σκύλος καὶ μὲδ κουρασμένα πτερούνισματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, ὅπου κάθηται. Κατὰ τὰ ἀλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τού-τοις, ἔλαν ἔντείνη τις τὴν προσοχήν, ἀκροδάται πανταχοῦ ἥχους, ση-μεῖα μυστηριώδους ζωῆς. Ἀπὸ αὐτοὺς γεννῶνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρο-μερὰ φαντάσματα εἰς τὸ δάσος, τὰ δόποια γνωρίζουν οἱ ιθαγενεῖς: γίγαντες μὲδ λαβίδας καραβίδος, ἀνθρωποι μὲδ πυρίνους δόφθαλμούς, γυναῖκες, αἱ δόποιαι μεταβάλλονται εἰς ὅφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον,

αἱ νεφελώδεις καὶ πτερωταὶ ψυχαὶ τῶν προγόνων, αἱ δποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων.

Αἴφνης ἡ οἰκία τρίζει καὶ σείεται. Ἐμέσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκπυρσοκροτήσεις ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ ἔκει καὶ εἰς τοὺς δόφθαλμούς μας ἀπὸ τὸ λεπίδον καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδῷ λάμψις ἐρυθρά. Ἐξερράγη τὸ ἥφαίστειον. Θολόν, ἐρ-

89. Χορὸς Μελανησίων μὲ συνοδείαν τυμπάνων.

θροκίτρινον νέφος λάμπει ἀνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργά καὶ ἀπλοῦται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὄψος του βαθμηδὸν αὐξάνει, καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ δποίου ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβήνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν δποίαν κυριαρχεῖ καὶ πάλιν τὸ σεληνόφως.

(Περίληψις κατὰ τὸν F. Speiser)

Ἀσκήσεις. — 1. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ὡκεανίας καὶ δνόμασε τὰς κυριωτέρας νήσους καὶ νησοσυστάδας. — 2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτήν; — 3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβάι;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

“Ολαι αἱ ἡπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ὅποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὁ ὅποιος θὰ ἐλέγετο καλύτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριελαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὔστραλια. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν τῆς γηίνης ἔνθας, τῆς ὅποιας μεγάλαι ὅμοιόμορφοι ζῶνται ἔκτεινονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἔκτενοντος βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν δρη καὶ ὁροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλαι ὁροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν ὁρέων, αἱ ὅποιαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Ἀφρικήν διὰ τοῦ Ἀτλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειώνουν εἰς τὴν Νοτιοανατολικήν Ἀσίαν. Τὰ δρη ταῦτα προσδίδουν ὅμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμῆμα τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

‘Ωσαύτως αἱ ζῶνται τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν, καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ τούνδρα, τὴν ὅποιαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα εὐδρασιατικὸν δάσος. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ καλλιεργημένης ἔκτάσεως. Τέλος ἔξαφανίζεται καὶ αὐτὴ καὶ τὴν διαδέχεται ζώνη ἐρήμων, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν ἕως τὴν εῦφορον πλευράν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀκολούθως εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευράς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔξαπλουται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν τροπικῶν δασῶν. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αὔστραλίας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὗται ζῶνται, αἱ ὅποιαι ἀντιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχᾶς, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν ὠρισμένα εἴδη ζώων καὶ ὠρισμένους λαούς.

‘Ομοίως καὶ τὸ κλῖμα διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακράς ζώνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραί, αἱ δύο εὔκρατοι καὶ ἡ τροπική. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὥκεανείου κλίματος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. ‘Ως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετική. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος διακρίνεται εἰς τέσ-

σαρα μεγάλα τμήματα, εις τὰ ὁποῖα κατοικεῖ χωριστά ἡ λευκή, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλή. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλῆμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ υπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικά, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς αὐτάς δὲ τὰς περιοχάς εὑρίσκονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἔξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εύρωπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἐγκατασταθῆ σχεδόν πανταχοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἔξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν "Αγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ "Αγγλοι πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν (Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ἡ εἰσοδος δὲ εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική είσαγωγή. — Παρατηρούμενες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς Γῆς, βλέπομεν τὴν διπλῆν ἥπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλαδὴ τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικήν, εύρισκομένην μεταξὺ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὀκεανῶν τῆς Γῆς. Τὸ βορειοδυτικόν τῆς ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῷ δὲ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἄκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις τῆς, καὶ ἴδιως τῆς ἀνατολικῆς τῆς πλευρᾶς, ἡ δόποια ἔχει μάλιστα εύνοηθῆ καὶ περισσότερον ύπὸ τῆς φύσεως, εὔκολύνει τὴν συγκοινωνίαν τῆς μὲ τὴν Εὐρώπην. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὀκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα, καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν δόδούς. Ἐπὶ πλέον, αἱ ΒΑ. νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κείνεται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεία δμως θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλίμα των φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

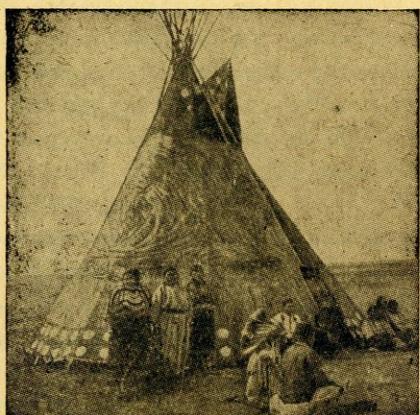
Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔξηγεῖ καὶ τὴν ἴστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἡδη πρὸ τοῦ 100 μ. Χ., οἱ Νορμανδοί, πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν, ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τὸ 1492 δὲ Κολόμβος, πλέων πρὸς Δυσμάς διὰ νὰ εὕρῃ ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, δτὶ ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ δόποια ἀνῆκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὗται Δυτικαὶ Ἰνδίαι καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν Ἰνδιάνοι. Ἡ ἥπειρος δμως ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμέρικον Βεσπούκιον, δ δποῖος πρῶ-

τος έδημοσίευσεν άκριβή περιγραφὴν τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἔξερεύνησαν τὴν ἡπειρον Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολούθως ὁ Πορτογάλος Μαγελᾶνος ἐπλευσε πρῶτος τὸ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικήν, ὁ δὲ Κορτέζ, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσε τὸ Μεξικόν. Ὁλιγον ἀργότερον ὁ Πιζάρρος κατέλαβε τὸ Περοῦ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἐξηρευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, "Αγγλῶν, Γάλλων καὶ Ολλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

'Ο Δυτικὸς κόσμος κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἔκτεινεται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικήν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικήν.

I. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγὴ.—Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατ. τετρ. χλμ.). Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, ὃπου εύρισκονται καὶ πολλαὶ νῆσοι. Ὁ ὥκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη, τὰ δύοια ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων καὶ κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α. καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὄψιονται παλαιὰ μέτρια ὅρη, τὰ Ἀππαλάχια, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εὐρύτατον βαθύπεδον. Τοιουτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εύρισκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἡμέρων.

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. ὅρη, τὰ Ἀππαλάχια, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εὐρύτατον βαθύπεδον. Τοιουτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εύρισκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἡμέρων.

ροῦν ἀκωλύτως νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

Ο πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 150 περίπου ἑκατομμύρια καὶ κατανέμεται ἀνίσως ἔνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ θιαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἔξ διλοκλήρου ἔξαφανισθῆ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγρῆται, οἱ ὅποιοι ὡς διοῦλοι εἶχον μεταφερθῆ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰς φυτείας.

Ἀσκήσεις.—1. Εὑρὲ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὅρων καὶ δοισε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς Βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος; — 2. Εὑρὲ ἄλλην παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανὸν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β.γ.π.). — 3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὅρων καὶ Χάβρης ὡς καὶ μεταξὺ Ἀγίου Φραγκίσκου καὶ Τόκιο. — 4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρειος Ἀμερική; — 5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης; — 6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις.—Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν διακρίνονται αἱ ἔξης φυσικαὶ περιοχαὶ: 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερική, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα, 4) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ δροπέδιον τῶν λειμώνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα.

Η Βόρειος Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β.) καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν.).

A'. ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

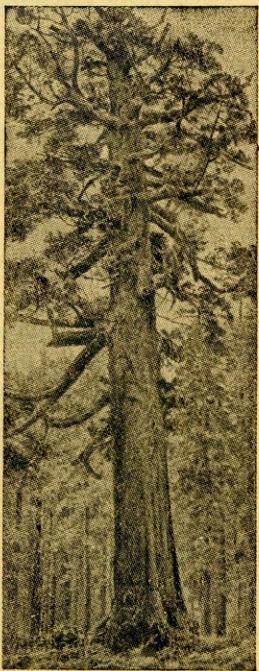
1. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικὰς χώρας, αἱ ὅποιαι χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ φύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εύρασίας. Μέγας κόλπος, ὁ κόλπος τοῦ Χῶντσον, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, δμοία πρὸς τὴν Βαλτικήν,

καὶ αἱ περὶ τοῦτον περιοχαὶ ἐνθυμίζουν τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Φιλανδίαν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ὑπὸ τῶν παγετώνων τῆς παγετώδους ἐποχῆς καὶ περιέχει πολυάριθμους λίμνας, ἥλη καὶ ποταμούς πλήρεις ἤχθυσιν. "Αν καὶ ἡ Ἀρκτικὴ εὑρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὴν Σουηδίαν, ἐν τούτοις τὸ κλῖμα τῆς εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὡκεανοῦ δὲν εύρισκουν ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς Νότον καὶ δὲπι ἔξαμηνον παγωμένος κόλπος τοῦ Χῶντσον εἶναι ὡς «ἀποθήκη ψύχους». Ἐπὶ πλέον, ρεῦμα ὡκεάνειον, τὸ δόποιον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὡκεανὸν ρέει πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, καθιστᾶ τὴν χερσόνησον Λαβραδόρῳ ψυχροτάτην καὶ ἀκατοίκητον.

Γενικῶς δῆμος ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ὅχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς Νότον τῶν τουνδρῶν, δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ δόποια κατέχουν ἔκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἀφθονον ξυλείαν. Εἰς τὰς τούνδρας καὶ τὰ πλησίον δάση ζοῦν τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες καὶ ἄλλα τριχωτὰ ζῶα, ὡς καὶ πολυάριθμοι λαγώποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὡκεανοῦ ὑπάρχουν λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες καὶ θαλάσσιοι ἵπποι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκτικῆς εἶναι ὀλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ὑπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ὑπάρχουν ὀλίγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἐσκιμώων, οἱ δόποι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εύρωπαῖοι ἔχουν ἐδῶ μερικούς σταθμούς, δπου οἱ ιθαγενεῖς

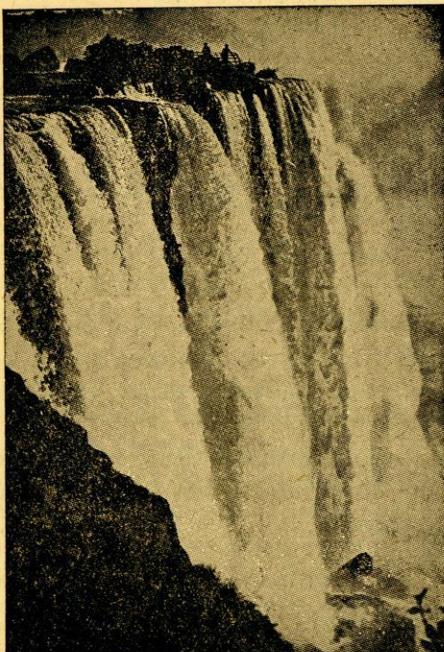
91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς
Βορείου Ἀμερικῆς
ὑψους 146 μ.

λιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ὑπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ὑπάρχουν ὀλίγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἐσκιμώων, οἱ δόποι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εύρωπαῖοι ἔχουν ἐδῶ μερικούς σταθμούς, δπου οἱ ιθαγενεῖς

τούς δίδουν δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αἱ πέντε μεγάλαι λίμναι, δηλαδὴ ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μίσιγκαν, ἡ Υοῦρον, ἡ Ὄντάριο καὶ ἡ Ἡρη εἶναι δημιουργήματα τῆς παγετώδους ἐποχῆς. Ἡ ἐπιφάνεια ἐκάστης ἔξ αὐτῶν εἰναι διπλασία σχεδὸν τῆς Ἐλλάδος, κεῖνται δὲ εἰς διάφορα ὕψη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπό τὴν μίαν λίμνην εἰς τὴν ἄλλην σχηματίζονται καταρράκται. Περίφημος εἶναι δὲ Νιαγάρας, δὲ ὁποῖος πίπτει ἀπό ὕψους 47 μ. μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν Ὄντάριο καὶ Ἡρης. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ τῶν λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν Ἀγιον Λαυρέντιον, δὲ ὁποῖος ἐκβάλλει ΒΑ. διὰ μεγάλου στομίου.

92. Ο καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

Ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει μέγαν πλούτον. Τὸ στεππώδες ἔδαφος αὐτῆς εἶναι καταληλότατον πρὸς καλλιέργειαν, καὶ, πλὴν τοῦ σίτου καὶ τῶν ζώων, συγκεντροῦται ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπό τοῦ Βορρᾶ ξυλεία. Παρὰ τὴν λίμνην Ὑπερτέραν κεῖνται τὰ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κοιτάσματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ. Δι' αὐτὸν αἱ λίμναι εἶναι χωροὶ συγκεντρώσεως πολλοῦ πλούτου καὶ μέγας ἐμπορικὸς στόλος πλέει εἰς αὐτὰς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

Παρά τάς λίμνας καὶ τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον συμπίπτουν τὰ δρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐκεῖ ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ 1852 ἡ Δουλούνθη ἦτο χωρίον, καὶ σήμερον εἶναι ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἑσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ Σικάγον, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κάτ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τὰς ὡραίας ἐπαύλεις του τὸ Σικάγον εἶναι ἔφαμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ὑόρκην· 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ Μπούφφαλο συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

"Η οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Ὁ πάγος ἐμποδίζει κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν πλοῦν, ἡ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔξιδος αὐτῶν κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος παρακάμπτεται ἐσχάτως διὰ πολλῶν διωρύγων, οὕτως ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν Μοντρεάλ (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ύπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

α') Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, καὶ διὰ τοῦτο κατῳκήθη ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ πυκνοῦ εύρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ 1613 οἱ Ὀλλανδοὶ ἵδρυσαν ἐπὶ νησῖδος πόλιν, δονομάσαντες αὐτὴν Νέον "Αμστερνταμ. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοι καὶ τὴν μετωνόμασαν Νέαν Ὑόρκην. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος πολυάριθμοι Ἀγγλοι μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΒΑ. ἀκτὴν, καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πολλοὺς λιμένας, νοτιώτερον ὅμως γίνεται ἀμμώδης καὶ ἀλίμενος.

Από τάς ἀκτάς μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων δρέων ἐκτείνεται πεδιάς πλήρης ἀπό φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὅρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικάς πόλεις, αἱ ὅποιαι εύρισκονται πλησίον.

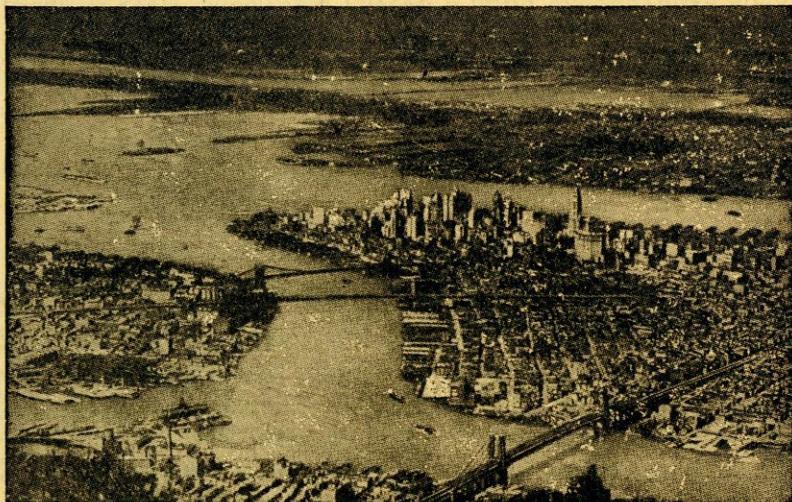
β') Τὰ Ἀππαλάχια εἶναι ὅρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, ὅμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ μέρη συνίστανται ἀπὸ ὁμαλάς θολοειδεῖς ράχεις· αῦται πρὸς Ν. ἦχουν μεγαλοπρεπῆ δάση ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολλαὶ γραφικαὶ κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὅρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὔκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μὲ τὰς λοιπὰς περιοχάς. Ἡ κυριωτέρα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον. Τὰ βορειοδυτικὰ Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυρούς δρυκτῶν. Ἐδῶ εύρισκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς Γῆς. Ωσαύτως τὸ ὅρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

Αἱ πόλεις.—Οἱ πλοῦτοις οὗτοις τοῦ ὑπεδάφους, ἡ εὔκολος μὲ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εύρωπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατώκημένη καὶ ἔχει πολλάς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Ἀππαλαχείων κεῖται ἡ Πίττσμπουργκ (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ Βαλτιμόρη (820), ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ Φιλαδέλφεια, (2 ἑκατ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Γῆς Νέα Υόρκη, καὶ ἄλλαι.

Ἡ Νέα Υόρκη (10 ἑκατ.), κειμένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Χῶντσον, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀπ' ὅσους ἔχει ὀλόκληρος ἡ Ἑλλὰς ἢ ἡ Σουηδία. "Οπως ὅλαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, οὕτω καὶ ἡ Νέα Υόρκη ἔχει ὅδούς κανονικάς, διασταυρουμένας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπροντγουαίη). Ἡ ρυμοτομία ὅμως αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικάς πόλεις μο-

νότονον ὅψιν. Εἰς τὸ ἐμπορικὸν τμῆμα τῆς πόλεως ὑψώνονται οἱ «οὐρανοξύσται», ὑψηλαὶ οἰκίαι μὲ 20—60 πατώματα. Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα 'Υόρκη, Μπρούκλιν, Νέα 'Υερσέη κ. ἄ.). Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἴσταται ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, ἡ δὲ εἰς τὸν λιμένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Ἐκεῖ κατοικοῦν ἄνθρωποι διαφόρου καταγωγῆς· Ἰταλικῆς καταγωγῆς κατοικοῦν ὅσοι καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ἔλληνικῆς δὲ περὶ τὰς 200.000 (πρὸ τοῦ πολέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγρῆται

93. Ἀποψίς τῆς Νέας 'Υόρκης.

ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες (ἄλλοτε ὡς δοῦλοι καὶ ἀργότερον ἔλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἔκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἔκεī εἶναι χαμηλά καὶ καταπίπτουν ἀπό τόμως εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Τὰ δροπέδια, τὰ δόποια εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετῶδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ἥροι βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ σκανδιναϊκὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλῖμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ

Πίνακας 11. *Αριθμός κατοίκων πόλεων τινων κατά διάφορα έτη
(εἰς χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
*Αθήναι	10	40	600
Βερολίνον	700	900	4.300
Λονδίνον	1.500	4.000	8.200
Νέα 'Υόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δέν ύπηρχε	300	4.000
Τόκιο	—	6	5.400

πέντε μήνας οι ποταμοί μένουν παγωμένοι, καὶ ὁ μόνος ἔλευθερος πάγων λιμὴν εἶναι δὲ Χάλιφαξ, δὲ ὅποιος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδᾶν.

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντᾶται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ Λαβραδόρου, τὸ ὅποιον παρασύρει καὶ βουνά πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ δμήχλη, ἡ ὅποια, μαζὶ μὲ τὰ παγόβουνα, εἶναι μεγάλος κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν ἵχθυών κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἵχθύες τοῦ Βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς Γῆς ἀλιευτικὸν πεδίον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ὀστακοί).

*Αφιξεις εἰς Νέαν 'Υόρκην.—Τὸ ύπερωκεάνειον μὲ τὸ ὅποιον κατεπλεύσαμεν εἰς τὴν Νέαν 'Υόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθειὰ μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον, ὁ ὅποιος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν 'Υερσένην. Διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειράν μας, δρῶς ύποβληθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαίνοήρχοντο, περιοστότερα εἰς ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζούς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκείνα ἐπερνοῦσαν βιαστικά. Δέν ἐστάθη κανεὶς περιέργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ύπερωκεάνειον, τὸ ὅποιον μὲ τὰ πολλά του πατώματα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοξυστῶν.

*Ἀπὸ τὸ ύπερωκεάνειον ἀπεβίβασθημεν ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὅλα κιτρίνου χρώματος, ἥρχοντο μὲ σειράν πρὸ τῆς ἔξόδου τοῦ

τελωνείου καὶ παρελάμβανον τοὺς ἐπιβάτας. "Οσοι ἡσαν ἔλεύθεροι ἀποσκευῶν, ἡμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἀν πρώτην φορὰν ἥρχοντο εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην" διότι ἡ δονομασία τῶν ὁδῶν μὲ ἀριθμούς προσανατολίζει ἀμέσως τὸν ξένον. "Οταν εὑρίσκωμαι εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῆ ὅλο σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμῆμα τῆς Νέας Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἔνα μακρόστενον ἐπίπεδον χαράξατε κατὰ μῆκος ἔνδεκα γραμμᾶς καὶ δονομάσατε τὰς λεωφόρους 1ην, 2αν κλπ. μέχρι τῆς 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμάς, καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν δονομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδούς· τοιουτοτρόπως θὰ ἔχετε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανχάταν**, τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νέας Ὑόρκης. "Αν καὶ ἦτο νύξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλαὶ φωτισμέναι οἰκίαι μοῦ ἔφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ἡσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἔφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα· λόγου χάριν, ἀν ἔφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ὸν πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἡ καὶ ἀνω, ἔβλεπομεν τὰ ἀνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἔνα δεκαώροφον ἡ εἰκοσαώροφον οἰκοδόμημα μετέωρον.

Τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ δόποιον μεταβαίνω, εἶναι τοῦ συμπατριῶτου μας Γ. Ταβουλαρίδου, ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἐρωτᾶ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. 'Ο ἀνελκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας, καὶ δηγοῦμαι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2.933 δωμάτιον. 'Ερωτῶ τὸν ὑπηρέτην, τὸν « γκρούμ », ἀν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατὶ ρωτάτε;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἡμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἔδω, ἀν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

— Δὲν χαλᾶ, κύριε, ποτέ. Μόνον ἀν γίνη ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, ὅπότε πάλιν θὰ ἡμπορήτε εὔκολα νὰ κατεβῆτε. Δὲν θὰ κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῆτε δέ, θὰ θέλετε μόνον ἔνα τέταρτον ἔως εἰκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἑξακόσια σκαλοπάτια.

(Καὶ τὸν Α. Ασημακόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ. πλευρικῶν ὁρέων κεῖται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἵσον πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν, τοῦ δόποιου τὸ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον δμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. 'Η Ιλύς, τὴν δόποιαν φέρει δι ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους του παραποτάμους Μισουρῆν καὶ Ὁχάιο, προσχώ-

νουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἑκβολή του προχωρεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρέει εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὀρέων, καὶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Καναδᾶ. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται Πραίρι, δηλαδὴ λειμών, διότι ἔως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὡστε νὰ φυτρώνῃ χόρτον. Δυτικώτερον ὅμως ἡ βροχὴ εἶναι ὀλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἐδῶ βαθμίδες εἶναι στέππαι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθυέλλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροὺς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ Νότου.

Ἡ τεραστία αὐτὴ λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ περιοχὴ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, εἰς τὴν Βορείαν Ντακότα καὶ τὴν γειτονικὴν καναδικὴν ἐπαρχίαν Μανιτόμπαν, διότι ἐδῶ ἡ ύγρασία εἶναι μεγαλυτέρα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερείας, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλυτέρα, εὑρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι καπνοφυτεῖαι καὶ βάμβακοφυτεῖαι τῆς Γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου τὰ κατέχουν ὁρυζῶνες.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ ἔξαγωγὴ πετρελαίων καὶ γαιανθράκων εἰς τὸν "Ανώ Μισισιπῆν καὶ εἰς τὴν Πραίρι.

Οἱ πληθυσμὸς εἰς τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισιπῆ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, ὃσον εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν Ἀππαλαχίων. Ἰδίᾳ πρὸς Δ. διλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εὑρίσκονται εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικὰ ἢ μεταφορικά κέντρα. Ἡ Ούίννιπεγκ (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον καὶ ἡ σιταγορά τοῦ Καναδᾶ. Ἡ διπλῆ πόλις "Αγιος Παῦλος - Μινινεάπολις" ἔχει πολυαριθμούς ὑδροπρίονας καὶ ἀλευρομύλους. Ὁ "Αγιος Λουδοβίκος" (Σαιν Λουί, 840) ἀνεπτύχθη εἰς μεγίστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ Νέα Όρλεάνη εἶναι ἡ δευτέρα ἀγορά βάμβακος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ Κάνσας Σίτυ, εἰς τὸ ἄκρον τῶν λειμῶνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

‘Η παρακειμένη χερσόνησος Φλωρίς ἔχει κατά μέγα μέρος παραλίαν ἐλώδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταινίαν κοραλλιογενῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικὰ μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

‘Η δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὁρεινὴ χώρα, τῆς ὅποιας αἱ μακραὶ ὁροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων. Τὸ τόξον τῶν Ἀλεούτων νήσων εἶναι λειψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καὶ, δῆπος αἱ Σουνδαῖαι νήσοι, εἶναι γεμάται ἀπὸ ἥφαιστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμῆμα, ἡ Ἀλάσκα, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εἰς παγετῶνας χώρας τῆς Γῆς. “Ἄν ἔξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὡκεανὸν μέρη, τὰ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὡκεανὸν φιόρδ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κουροσίθο, καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰ ὁριμάζουν τὰ σιτηρά. Ἐδῶ ζοῦν ἀρκετοὶ Εύρωπαῖοι εἰχον ἔλθει ἐδῶ, διότι προσείλκυσαν τούτους τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς χώρας, τὰ δποῖα σήμερον ἔχουν ἔξαντληθῆ.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὁρεινὴ χώρα διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α. διακλαδίζονται τὰ Βραχώδη ὅρη, τὰ δποῖα ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ. δύο παράληλοι ὁροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων δρέων καὶ τῶν Βραχώδων ἐκτείνεται τρίτη περιοχή, ἡ δποία εἶναι κλεισμένον ύψιπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Κολομβίας καὶ Κολοράδο.

α') Τὰ Βραχώδη ὅρη, ἵσα κατὰ τὸ ὑψος πρὸς τὰς Ἀλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὡκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ, λόγῳ τῆς βορείας αὐτῶν θέσεως, ἐκτεταμένους παγετῶνας. Ἄλλ' εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχά εἰς βροχάς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν δλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλοῦτον μετάλλων, τὰ δποῖα προέρχονται ἀπὸ ἥφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ δποῖαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων των καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λί-

μνην 'Υελλοστόουν, ἔχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν δόποιων θερμοπίδακας (γκέύζερ).

β') Τὸ ἑστερικὸν ὑψίπεδον εἶναι στεππῶδες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχάς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὅρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγαι δάσεις. Εἰς μίαν δασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἔρημου εἶναι ἡ Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης.

'Ο ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρώσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγγος, βάθους σχεδόν 2.000 μέτρων καὶ μήκους 300 χιλιομέτρων. Τοιαῦται φάραγγες, μὲ ἀποτόμους ὅχθας, λέγονται κανύδον (δηλαδὴ σωλῆνες).

γ') Τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας Ἀλπεις (6.000 μ.) καὶ τὰ Κασκάδια ὅρη (4.400 μ.). Τὰ πρώτα εύρισκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἀκταὶ διασχίζονται ὑπὸ φιόρδ, δόμοιων μὲ τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἓν τοιούτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες Βανκούβερ εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ Σήττλη εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πρὸς Νότον, εἰς κλειστὸν λιμένα, εἶναι ὁ Ἀγιος Φραγκίσκος, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, ὅπου τὸ κλῖμα γίνεται θερμότερον, δόμοιον πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λός Ἀντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1.300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲ φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς ὁποίους, ὡς τεράστια δένδρα, ὑψοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ Χόλλυγουντ, προάστειον τοῦ Λός Ἀντζελες. "Ολη ἡ δυτικὴ αὔτη χώρα λέγεται Καλιφορνία. Ἡ ἔξαιρετικῶς ἡηρὰ χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας (πρὸς Ν.) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμερημος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50.000 κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὅρη.—'Απὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πραίρι, τὰ Βραχώδη ὅρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναίων ἢ τῶν Ἀλπεων, διότι τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ δόποιου στηρίζονται, εἶναι ἡδη ἀρκετὰ ὑψηλὸν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰμὴ πρὸς Β. "Αλλοτε μὲν τὰ ὅρη δρθοῦνται μὲ ἀποτόμους βράχους ἄνωθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἀλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὀμαλῶν κλιτύων, αἱ ὁποῖαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθὺ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς φάραγγας συγχέεται μὲ τὸ βαθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρα-

νὸν δὲ τὸ δασικὸν δριον τελευτὴ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαὶ ἐγυμνώθησαν ἀπὸ τὸν βασάλτην ἢ τὸν γρανίτην καὶ ἡδη λάμπουν εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου μὲ τοὺς ἐκρηκτιγενεῖς ἐρυθρούς, κυανοῦς ἢ πρασίνους βράχους τῶν.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μέσου τῶν Βραχωδῶν δρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραίρι μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εὐδίᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιηγητὴν μία ἐκ τῶν μεγαλοπερεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πεντήκοντα ὥρας, ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν ὁφθαλμῶν του' αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκάστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι δταν, μετὰ τὴν πρωινὴν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμαξαν, διὰ τῆς πυρόχρου ὄντας θυρίδος, ἢ ὅποια εὑρίσκεται εἰς τὸ ὑψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρητὸν ἐξωτερικὸν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὅποια κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὅποιους ἢ ἀμαξοστοιχία φαίνεται δτι ὑπερπηδᾶ, τὰς βραχώδεις ἐπάλξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πριονιστηρίων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὅποιοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ὅχημα· παρατηρητήριον εἶς τὴν οὐράνιαν τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιηγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικὰ καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύγοντα τοπία, τὰ ὅποια ἀκαταπαύστως ἐπανέρχονται καὶ ἀνασυντίθενται πρὸ τῶν ὁφθαλμῶν τῶν. Νομίζει τις δτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἢ ὅποια, ἀνατρεπομένη ἄλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγιώθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὀραιότητος.

(*Kata τὸν Charles Gestre*)

Β'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. Ο ΚΑΝΑΔΑΣ

‘Ο Καναδᾶς, ἡ Βόρειος Βρεττανικὴ Ἀμερική, εἶναι κτῆσις βρεττανική, ὅπως καὶ αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι, ἡ Αὔστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία*. Εἶχε καταληφθῆ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν ‘Ἐπταετῆ πόλεμον περιήλθεν εἰς τοὺς ‘Αγγλους. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουν ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερον ἢ γλωσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνὸς τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

‘Ἀποτελεῖ δημοσπονδίαν ἐξ ἐννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν δηποίων κοινὴ πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ὁττάβα (130). Ἡ ἐπιφά-

* Δηλαδὴ εἶναι αὐτοδιοίκητα ἀνεξάρτητα κράτη καὶ μέλη τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας.

νεια αύτού είναι 9 ½, έκατ. τετρ. χιλμ. Είς τὴν ἔκτασιν ταύτην, ἵσην σχεδόν πρὸς τὴν Εὐρώπην, κατοικοῦν μόνον 11 έκατ. κάτοικοι, λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς είναι εὔφορον καὶ δὲ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σῖτος πολὺς, δὲ δόποιος ἔξαγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναῖ είναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τοῦ Καναδᾶ μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ύλοτομίας, μέγας είναι καὶ δὲ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον δὲ Καναδᾶς ἀποφέρει τὰ 90 έκατοστὰ τῆς δλῆς ἐν τῇ Γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι δὲ χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακας κλπ.

Λόγῳ ἀνεπαρκείας ἐργατικῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν είναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιοτέρα είναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ Τορόντον.

Λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς είναι εἰς μὲν τὸν Ἀντλαντικὸν οἱ τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου καὶ τοῦ Χάλιφαξ, εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν τοῦ Βανκούβερ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν σῖτος καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταργοὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία.—Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πραΐρι) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ δόποιοι ἔκτεινονται ἀπὸ τῆς Οὐίννηπεγκ μέχρι τῶν Βραχωδῶν δρέων, περιλαμβάνονται πλέον τῶν ἔκατὸν ἑκατομμυρίων ἑκατάριών καλλιεργησίου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη είναι δύο εἰδῶν· ἡ τῶν ὑψηλῶν λειμῶνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειμῶνων, ἡ δόποία, λόγῳ τοῦ αὐτοφυοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

“Οταν φαντασθῇ τις εὐρείας πεδιάδας, εἰς ἔκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, μὲν ὑψηλὸν χόρτον, αἱ δόποιαι νὰ διακόπτωνται ἐδῶ καὶ ἔκει ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλλαια, θὰ λάβῃ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν καναδικῶν Πραΐρι. Ἔδαφος μαῦρον ως πίσσα, ἔξαιρετικῆς εύφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοτιτανώδους, ίδού ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

“Εκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ἴδιοκτησίαν τούλαχιστον 65 ἔκταρίων ὑπάρχουν δύμως καὶ συνεταιρισμοί, διὰ τῶν δόποιων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορά τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἔξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμποροι φροντίζουν νὰ ἴδρυουν σιδηροδρομικάς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἔκαστον σιδηροδρομικόν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταποθῆκαι, εἰς τὰς δόποιάς τὰ δχήματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται ἀπευθείας μὲ τὴν βοήθειαν σωλήνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιεργείας, εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα, ὑφίστανται δὲ ὁσαύτως τοιαῦται ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἔκάστην τὴν μεταφοράν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὑδριῶν, σιδηροδρομικῶν, ἐξ ἀποστάσεως πολλάκις 30 ἔως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruron)

2. Η ΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Γενικά.—Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτείαι τῆς Ἀμερικῆς ἥσαν ἀλλοτε ἀποικίαι Ὁλλανδῶν, Ἀγγλῶν καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρ-

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

τητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ δόποια σήμερον ἀνέρχονται εἰς 49 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὅμοσπονδίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Οὐάσιγκτων, μεγίστη ὅμως πόλις ἡ Νέα Υόρκη.

Ἄπο τοῦ 19ου αἰῶνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς

Εύρωπης ηδήσαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῷ ἀφ' ἔτερου οἱ παλαιοὶ ιθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔξετο πίσθησαν εἰς ὡρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς δλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἥσαν καὶ Ἑλληνες, οἱ ὅποιοι ἔργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον, ὅποτε ἔχει περιορισθῆ ἡ μετανάστευσις, μένουν ἑκεῖ ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἑλληνες. Μετὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν Νιγηρῶν (11 ἑκατ.). Οὗτοι εἰχον μεταφερθῆ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τὰς θερμάς νοτίους πολιτείας, καὶ ἔχουν πολὺ πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρίζουν ὡς «μαῦρον κίνδυνον». Πρὸς Δ. ζοῦν δλίγοι μετανάσται Ἰάπωνες καὶ Κινέζοι (200.000). “Ολοὶ οἱ Ἀμερικανοὶ διαπνέονται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικήν των κατάστασιν. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἔργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως καὶ ὑποκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἑδάφους. Διὰ τοῦτο αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει σπουδαιοτάτη οἰκονομικὴ ἀποθήκη δλου τοῦ κόσμου.

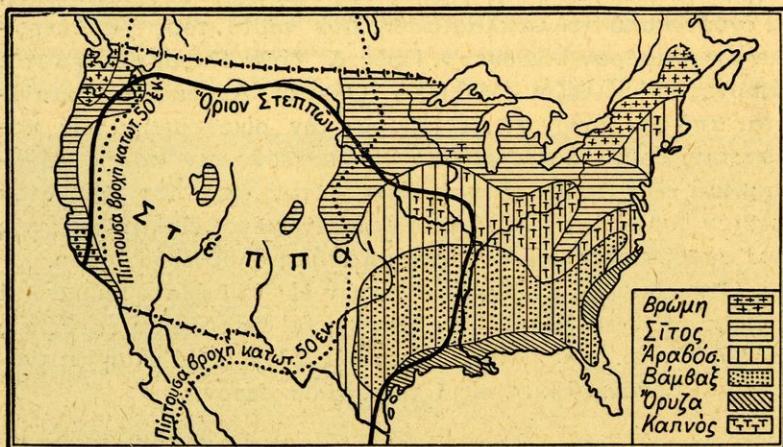
‘Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130 ἑκατομμύρια καὶ διαρκῶς αὔξανε. Εἶναι δημος ἀκόμη, δι’ ἐπιφάνειαν ἐκτάσεως 7.800.000 τετρ. χιλιομέτρων, σχετικῶς δλίγος. ‘Η μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμετρον.

‘Η κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ αἱ πόλεις.—‘Ο πληθυσμὸς εἶναι κατανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχὰς μεταξὺ τοῦ Μισισιπῆ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, δημος εύρισκονται αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, παρουσιάζεται πολλάκις πυκνότης 200 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. Τούναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι, μὲ τὰ ἐρημικὰ μέρη, ἔχουν πυκνότητα μόλις 1 ἢ 2 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. ‘Ο πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνός καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικὴν περιοχὴν, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν δόποιων ἄνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν ύπερ τὰς 100.000 κατοίκους. ‘Η τοιαύτῃ ἀνάπτυξις πόλεων προῆλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα πέριξ ὀρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις.

τόσον ταχέως, ώστε αἱ πολλαπλασιαζόμεναι δόδοι αὐτῶν δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ γνωσθοῦν μὲ δόνόματα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀριθμούς.

Ἡ Οὐάσιγκτων, πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν εἰσβολήν, καὶ εἶναι ἡ πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ τῶν κήπων. Αἱ ἔκατομμυριοῦχοι πόλεις εἶναι κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ: ἡ Νέα Ύόρκη, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ντετρόϊτ, τὸ Λός Άντζελες καὶ ἡ Κλήβελαντ.

95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ γεωργία.—"Αν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔκτάσεις ἄγονοι, ως παρά τὰ Βραχώδη ὅρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὰ ἀτλαντικὰ παράλια, καὶ μάλιστα ἐδάφη, τὰ δοποῖα καλλιεργοῦνται ὅχι ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἔκτεινεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι καὶ εὐκράτων κλιμάτων καὶ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἔκτάσεις, ώστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδό-

σεις. Ἡ καλλιέργεια αὕτη ὀνομάζεται ἐκτατική. Διακρίνεται δὲ ἡ ζώνη τοῦ σίτου, ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κλπ.

"Αλλοτε, δτε ὁ πληθυσμὸς ἥτο δλίγος, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔξῆγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικά προϊόντα, ἐνῷ σήμερον ἔξαγουν μόνον δλίγα ἄλευρα.

α') Αἱ πρὸς τροφὴν καλλιέργειαι.—Ἡ ζώνη τοῦ σίτου εἶναι εἰς τὰς Πραιτί, εἶναι δὲ προέκτασις τῆς τοῦ Καναδᾶ. "Αν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παρα-

96. Καλλιέργειαι βάμβακος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας

γωγὴ τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἔκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργοῦνται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρῶμη.

Μεγαλυτέραν ἔκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου, δόποιος εύνοεῖται ἔξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμὰ καὶ ύγρὰ μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μισισιπῆ. Χρησιμοποιεῖται ως τροφὴ ἀνθρώπων καὶ ζώων (ἰδίως χοίρων), καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνεύματος.

‘Η νοτία ζώνη, δπου αί πολιτεῖαι Φλωρίς, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν ὁρυζαν.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται καὶ ἄλλα κηπατῖα, ώς καὶ ποικίλαι δπῶραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατατάσσονται μετὰ τὴν Γερμανίαν.

β') **Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι.**—‘Η ἀξιολογωτέρα τούτων εἶναι ἡ τοῦ βάμβακος, εύδοκιμοῦσα εἰς τὴν τροπικήν ζώνην ἀπὸ τῶν Βραχωδῶν δρέων μέχρι τῶν ἑσχατιῶν τῶν Ἀππαλαχίων. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγκοσμίου βάμβακος. ‘Η ἄλλοτε μεγάλῃ ἔξαγωγῇ αὐτοῦ δλιγοστεύει σὺν τῷ χρόνῳ, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ δποῖα διαρκῶς αὐξάνουν. Ωσαύτως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, τοῦ δποίου αἱ φυτεῖαι εύρισκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ κτηνοτροφία.—Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς δποίας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἔξαγωγήν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Ἐκεῖ δπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ώς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι βοῶν καὶ ἀγελάδων. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβιστίου περιορίζονται οἱ χοῖροι, εἰς δὲ τὰς ἔηράς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται πρόβατα.

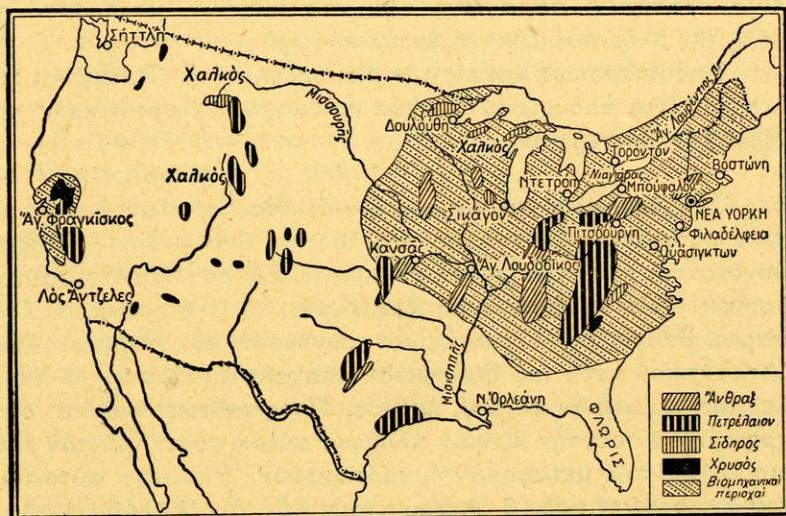
Τὰ ζῶα ταῦτα ὀδηγοῦνται πρὸς σφαγὴν εἰς ὀρισμένας πόλεις, ἵδιως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, δπου γίνεται καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν, καὶ ἐκχυλίσματος κρέατος.

Ἡ ἀλιεία.—‘Η πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ρέγγας καὶ σκόμβρους. Ἐν τούτοις αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἰχθῦς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Βιομηχανικὰ ὄρυκτά.—Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ

πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἔξης δρυκτῶν : τοῦ γαιάνθρακος, τοῦ σιδήρου, τοῦ χαλκοῦ, τοῦ μολύβδου, τοῦ ψευδαργύρου, τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ θείου καὶ τοῦ πετρελαίου· δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν βωξίτην.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ γαιάνθρακος εἶναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, παρὰ τὸ Πίττσμπουργκ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλλινόις, νοτίως τοῦ Σικάγου. Ἡ παραγωγή του εἶναι τόσον

97. Χάρτης μεταλλείων καὶ βιομηχανίας τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν.

ἄφθονος, ώστε πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ὁ σίδηρος παρέχει τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ εὑρίσκεται παρὰ τὴν Ὑπερτέραν λίμνην καὶ τὰ Ἀππαλάχια. Τὸ πετρέλαιον, ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ ὅποια εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια τῆς Νέας Υόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσμπουργκ κλπ. Προσέτι αἱ Ἕνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν φρέατα πετρελαίου καὶ εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσια των πρὸς καθαρισμόν.

·Η βιομηχανία.—**Η μεταλλουργία** συγκεντρούται μεταξύ των Καναδικών λιμνών καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσμπουργκ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ύψικαμίνων. Συναντᾶται ὅμως καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν αἱ ἀναγκαῖοι ὄρη εἰς αὐτὴν πρῶται ὅλαι. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ μεταξούργια, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ βαμβακουργία, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Καταπληκτική εἶναι προσέτι ἡ παραγωγὴ τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85 %, τῆς δλῆς παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι πλουσιωτάτη χώρα καὶ παραβάλλονται πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

·Η ἔσωτερικὴ συγκοινωνία.—Πλῆθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ δόποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελαντ, τὸ Ντητρόιτ κ.ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ· ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 2 ½, ἡμέρας. Πρὸς τούτοις πολλαὶ δόδοι χρησιμεύουν εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων. Ἔκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 8 Ἀμερικανούς (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἐλληνας).

Τὸ ἐμπόριον.—Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται δι’ ἐμπορικοῦ στόλου, δόποιος εἶναι δὲ δεύτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Οἱ μέγιστοι λιμένες εἶναι: ὁ τῆς Νέας Υόρκης, τῆς δόποιας τὸ Χρηματιστήριον εἶναι ἡ καρδία τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς ζωῆς· ἡ Βοστώνη, ἡ Τσάρλεστον καὶ ἡ Νέα Ορλεάνη, λιμένες ἔξαγωγῆς τοῦ βάμβακος· ὁ "Ἄγιος Φραγκίσκος, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετάξης καὶ τεῖου ἀπὸ τὴν Ἀπωλεῖαν νατολήν.

Τὰ ἔξαγόμενα εἴδη μεταφέρονται πανταχοῦ καὶ κατέχουν τὰ 54 %, τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου· ἀποτελούνται ἰδίως ἀπὸ ἄν-

θρακα, πετρέλαιον, ύφασματα βαμβακερά, ἀλευρα καὶ κονσέρ-
βας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὅλαι διὰ τὴν βιο-
μηχανίαν, ὡς ἔριον, καουτσούκ καὶ μέταξα.

’Απὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἀλευρα, λίπη ζωικά καὶ ὀρυκτά, κατειργασμένα δέρματα κ. ἄ.,
στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρά σῦκα, ἔλαῖαι καὶ
πυρηνέλαιον, τάπητες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

Κτήσεις. — Αἱ ἔξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἡνωμένων Πολι-
τειῶν εἶναι νέαι καὶ ὅχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

α') Τὸ 1867 ἡγόρασαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ 7 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ-
μυρίων δολλαρίων τὴν Ἀλάσκαν.

β') Τὸ 1898 ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατέλαβον
τὸ Πορτορίκον καὶ τὰς Φιλιππίνας.

γ') Αἱ νῆσοι Χαβάηι κατελήφθησαν τὸ 1900 μαζὶ μὲ ἄλλας
νήσους τῆς Πολυνησίας.

δ') Τὸ 1903 κατελήφθη ἡ ζώνη τοῦ Παναμᾶ.

ε') Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον (1917) ἡγόρα-
σαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, τὸν
”Αγιον Θωμᾶν καὶ τὴν Σάντα Κρούζ.

ζ') Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου Κούβας καὶ
τῆς νήσου Ἀίτης.

Οἱ Ἑλληνες ἐν Ἀμερικῇ. — ’Απὸ ὅλας τὰς ξένας χώρας,
εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἐγκατεστημένοι Ἑλληνες, ταῦς περισσο-
τέρους ἔχει ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400.000.
Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτε-
λοῦντες εἶδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνες
παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προόδους τῆς πατρίδος των καὶ
εἰς πολλὰς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς αὐτήν.
Διὰ νὰ διατηρήσουν τὸν ἔθνισμόν των, ἔχουν δργανώσει σωμα-
τεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ Ἑλληνικάς ἐφημερίδας, 10 τὸν ἀριθμόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

‘Η Βόρειος ’Αμερική ώς πρός τὴν φυσικήν διάπλασιν ἔχει διαφοράς ἀπὸ τὴν Εύρωπην, ώς καὶ δμοιότητας.

Αἱ διαφοραὶ εἰναι αἱ ἔξῆς: Τὰ πτυχῶσιγενῆ ὅρη τῆς ’Αμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α. Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλῖμα. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εύρωπη, βροχάς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἢ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἥ ἥ Εύρωπη. Κυριωτέρα δὲ δμοιότης εἰναι ἡ ἔξῆς: ὅπως ἡ Βόρειος Εύρωπη, οὕτω καὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς ’Αμερικῆς ἐσκεπάζοντο κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἀπὸ πάγους καὶ δι’ αὐτὸ ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφὴν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εύρωπης. “Οπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ εὑρίσκονται φιόρδ, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου κόσμου ἥρχισαν ἀπὸ τὴν Εύρωπην μεταναστεύσεις. Εἰς ούδεν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς, ἐκτὸς τῆς Εύρωπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὅψις διὰ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, δσον εἰς τὴν Βόρειον ’Αμερικὴν. Κατ’ ἀρχὰς οἱ Εύρωπαῖοι μετέφερον ἴππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα. Οἱ μετανάσται ἥσαν ἵσχυροι καὶ ἐργατικοὶ ἀνθρωποι, οἱ δόποι οἱ ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των λόγω κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀφορμάς. Οἱ ιθαγενεῖς Ἰνδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. ’Απὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ δόποιον ἔλαβε χαρακτῆρα ἀγγλικόν. Ὡς μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναὶ. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ ’Αμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

- 1. Ὁρόμασε τὰς γνωστὰς πόλεις τοῦ Καναδᾶ. —
2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. — 3. Ποῦ βασίζεται

τὸ παράξενον τῆς γραμμῆς τῶν δρίων μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, ποὺ βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην; Ποῦ ἀλλοῦ γνωρίζομεν τοιαῦτα ὅρια; — 4. Ποίαν διαφορὰν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν Πολιτειῶν; — 5. Ὁρόμασε τὰ ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς. — 6. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν ΜειραΪ εἰς τὴν Νέαν Ὅροκην καὶ τὸν Ἀγιον Φραγκίσκον.

II. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά.—Ο Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, δὲ όποιος βρέχει τὰ δυτικά παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, δπου σχηματίζεται δὲ ίσθμος τοῦ Τουαντεπέκ. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικαὶ Ἰνδίαι, αἱ όποιαι προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουν τὴν Καραβαϊκὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Εἰρηνικὸν καὶ σχηματίζεται δὲ ίσθμος τοῦ Παναμᾶ. Τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν τμῆμα, ἡ Μέση Ἀμερική, ἔκτεινεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον. Αἱ δὲ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦσαν μεγάλη δρεινὴ χώρα, ἡ όποια συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ἡ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλευράν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἐσχηματίσθησαν ρήγματα, τὰ όποια εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν πολυαρίθμων ἡφαιστείων. Σήμερον ἀκόμη ἐκρήξεις ἡφαιστείων καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἐκρηξίς ἡφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἔκτασιν ἵσην μὲ τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριώδους ἀερίου, προερχόμενον ἀπὸ ἐκρηξίν ἡφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἀγιον Πέτρον μὲ 30.000 ἀνθρώπους.

1. ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ Μεξικὸν ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον, τὸ όποιον

περιβάλλεται μὲ δρη ὑψηλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἡφαίστεια, ίδιως πρὸς Ν. Αἱ πρὸς τοὺς ὠκεανοὺς πλευραὶ του καταπίπτουν ἀποτόμως καὶ ἀφήνουν μόνον στενά παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὑγροὶ ἔτησίαι ρίπτουν πολλὰς βροχὰς εἰς τὰς ἔξωτερικὰς πλευράς, καὶ ίδιως εἰς τὰς ἀνατολικάς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ θερμὰ βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὁρεινῶν κλιτύων τὸ κλῖμα εἶναι γλυκύ· ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὑψιπέδου ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ κατωτέρα, δηλαδὴ ἡ θερμή, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Ἡ μέση (600 - 1800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικὰ φυτείας, ίδιᾳ καπνὸν καὶ διπάρας. Τὸ δὲ ὄροπέδιον ἔχει κλῖμα εὐκραές, διότι μὲ τὸ ὕψος ὀλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ξηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν αἱ ίδιομορφοὶ κάκτοι καὶ ἀγάραι, ἔχει ὅμως γίνει καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἰνδιάνοι ἐκαλλιέργουν ἔδω δημητριακούς καρπούς, ὅπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίναν. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, δτε οἱ Ἰσπανοὶ ἥλθον ἔδω ζητοῦντες πολύτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν Ἀζτέκων ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαξαν ἀπὸ τὰ ὀλίγα πυροβόλα τῶν Ἰσπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. Ἀπόγονοι τῶν Ἰσπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ Κρεολοί.

Τὸ Μεξικόν, ὅπως καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἡνωμένας πολιτείας (27 τὸν ἀριθμόν). Ἄλλὰ αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προοδεύσουν, ὅπως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, διότι τὸ Μεξικόν διαρκῶς ταράσσεται ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πληθυσμός του εἶναι ὀλίγος. Εἰς ἑκτασιν 2 ἑκατ. τετρ. χιλι. ὑπάρχουν μόνον 10 %, ἑκατομ. κάτοικοι. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἐπιρροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ὄρυκτά πλούτη τοῦ ἔδαφους του, καὶ ίδιᾳ διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικόν εἶναι πλούσιον εἰς ὄρυκτά, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τοῦ ἀργύρου (45 %) καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἔξα-

γωγήν τοῦ πετρελαίου. Εἰς τὰ ἐν τῷ ὁροπεδίῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὔκρατον κλῖμα ὀφείλει τὴν ἀκμήν της ἡ πρωτεύουσα πόλις **Μεξικὸν** (960).

Ως παράλιαι πόλεις τοῦ ἐμπορίου εύρισκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ **Βερακρούν** καὶ τὸ **Ταμπίκον**.

2. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ λοιπὴ στερεά τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἶναι ὀρεινὴ χώρα στενή, ἡ δποία συνέχεται μὲ παραλίους πεδιάδας κατὰ τὴν χερσόνησον **Υουκατάνην** καὶ τὴν **Νικαράγουαν**. Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἐτησιῶν δέχεται πολλὰς βροχάς, ἵδιως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ βαθύπεδα εἰ-

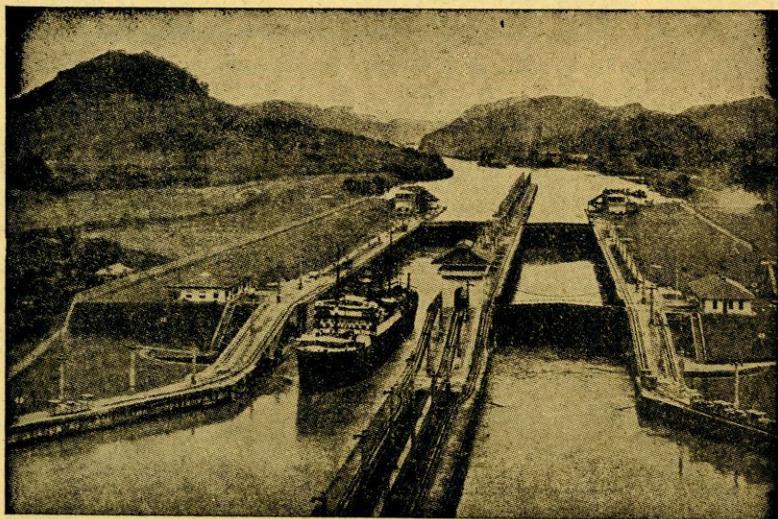

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κοσταρίκαν.

ναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξύλειαν. Ἐπὶ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἔδαφους αἱ καφέαι φθάνουν μέχρι 1.800 μ. ὅψους· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊὸν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εύδοκιμοῦν ἐπίσης δ βάμβακις, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν

έκτελούν οι Ἰνδιάνοι, πλήν τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, δημοσίου ἔργα-
ζονται Νιγρῆται. Ἰνδιάνοι καὶ Νιγρῆται ἔχουν ἀποτελέσει μι-
κτὸν λαόν, διόποιος λέγεται **Ζάμπο**. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι
ζητοῦν νὰ ὑπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ὑπὸ τὴν οἰκον-
μικήν των ἔξαρτησιν.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν Ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώ-
ρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώ-
ρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν

99. Ἡ Διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ.

δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ
μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεα-
νὸν εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Ἡ τομὴ τῆς διώρυγος, ἡ ὁποία ἐτε-
λείωσε τὸ 1914, συνήντησε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια
τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις **Κολὸν** καὶ **Παναμᾶς**. Ἀπὸ τὴν
Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν) ἔως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Εἰρη-
νικὸν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον
ἀναβαίνει μὲ σειράν δεξαμενῶν μέχρις ὅψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν

έπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ἀμερικανοὶ σκέπτονται νὰ ἀνοίξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτικὴ διαιρεσις.—'Η Κεντρικὴ Ἀμερικὴ διαιρεῖται εἰς ἔξ δημοκρατίας. Εἶναι δὲ αὐταὶ :

α') 'Η Γουατεμάλα, μὲ 2.600.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (165).

β') 'Η Σαλβαδόρ, μὲ 1.600.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (100).

γ') 'Η Ὄνδονόρα, μὲ 900.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Τεγουσιγάλπαν (47).

δ') 'Η Νικαράγουα, μὲ 900.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Μανάγουαν (32).

ε') 'Η Κοσταρίκα, μὲ 550.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸν Αγιον Ἰωσῆν (60).

ζ') 'Ο Παναμᾶς, μὲ 490.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (75).

3. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι νησοσυστάς δμοία πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους Μπαχάμας, τὰς μεγάλας Ἀντίλλας καὶ τὰς Μικράς Ἀντίλλας.

α') Αἱ Μπαχάμας εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι τῆς Γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος. Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρέει τὸ ἀπὸ τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσσης, τὸ ταχύτερον τῆς Γῆς. Ἀπ' αὐτὸν ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδιάνοι Καραϊβαι, οἱ δόποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἥσαν πολυάριθμοι, δὲν ύπάρχουν πλέον. Σήμερον ύπερτεροῦν οἱ Νιγρῆται καὶ οἱ Μουλᾶττοι, δηλαδὴ μικτὴ φυλὴ προελθοῦσα ἐκ Νιγρηῶν καὶ λευκῶν.

β') Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι εἶναι τέσσαρες : ἡ Κούβα, ἡ Ιαμαϊκή, ἡ Ἀίτη καὶ τὸ Πορτορίκον. Μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κούβα. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, ὅπως καὶ τοῦ Πορτορίκου, ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λευκούς. Ἡ Κούβα εἶναι ἡ πρώτη χώ-

ρα τῆς Γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχάρεως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα Ἀβάνα (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Ἡ Ἰαμαϊκὴ παράγει βανάνας, ζάχαριν καὶ ρώμι. Ἡ Ἀίτη ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν Ἀίτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγρήτας, καὶ τὸν Ἀγιον Δομινικον, ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακάον, βάμβακα καὶ ξυλείαν.

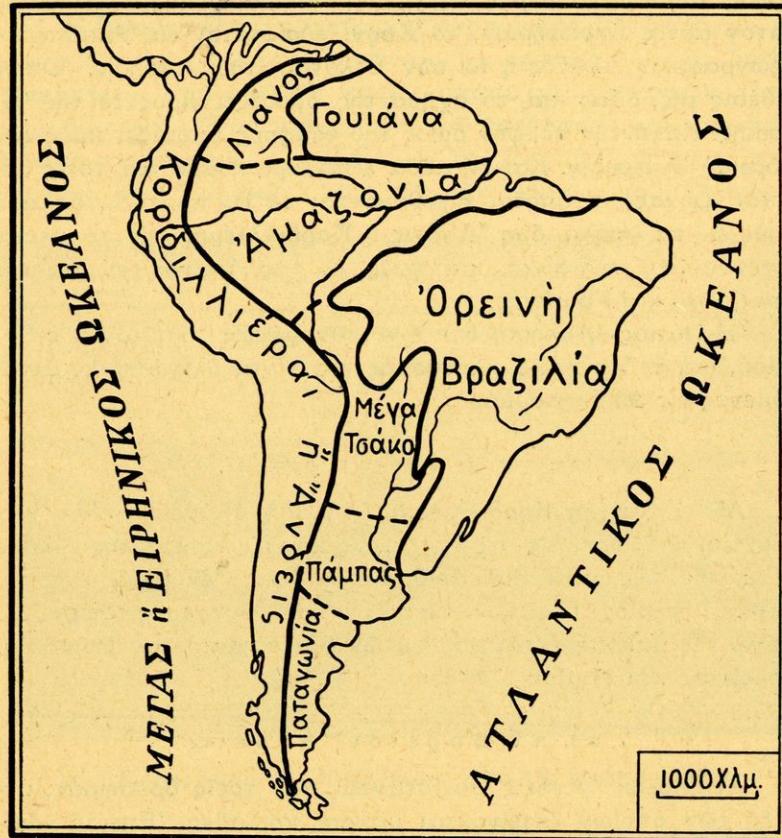
γ') Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι, 67 τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἡφαιστειώδεις καὶ ἔκτείνονται ὡς σμῆνος ΝΑ. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Ἀίτης εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ισθμοῦ τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ὡς προκείμεναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικήν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδίαι.

Νῆσοι ἢ οράτη	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδες	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιό- τατα προϊόντα
Νῆσοι Μπαχάμας Κούβα	11.000 115.000	63 4.000	5 35	Νάσσαου Ἀβάνα	(22) (500)
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1.000	84	Κίνγκστον	(100)
Δημ. Ἀίτης Δημ. Ἀγ. Δομινικού	26.000 50.000	2.300 1.200	83 24	Λ. Πρίγκιπος "Αγ. Δομίνικος	(120) (35)
Πορτορίκον Μικρ. Ἀντίλλαι Ἀμερικανικαὶ Βρεττανικαὶ Γαλλικαὶ Όλλανδικαὶ	9.000 360 4.300 3.100 1.000	1.600	178 26 470 500 72	"Αγ. Ιωάννης "Αγ. Θωμᾶς	(115) (8) ζάχαρις βανάναι καφὲς κακάον

Ασκήσεις.—1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Ἀμερικῆς καὶ χωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας.—2. Σύγκρινε τὴν μορφὴν τῆς διώρυ-

100. Φυσικὴ διαιρεσὶς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

γος τοῦ Παναμᾶ ποὸς τὴν τοῦ Σονέζ.—3. Παραχωλούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ Ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

III. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Είσαγωγή. — Η Νότιος Αμερική κείται, δπως καὶ ἡ Ἀφρική, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ Χόρν, εὑρίσκεται εἰς νοτιώτερον γεωγραφικὸν πλάτος ἢ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ὁπως ἡ θέσις τῆς, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ τὴν μορφὴν δύμας τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικήν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ δποῖαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλαδὴ πρὸς Δ. τὰ ὑψηλὰ ὅρη "Ανδεις ἢ Κορδιλλιέρας, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμένας πεδιάδας, καὶ πρὸς Α. τὰς ὀρεινὰς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουιάνης.

Η Νότιος Αμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ δηληθυσμός τῆς εἶναι δλιγάτερος, ἀνερχόμενος εἰς 90 ἑκατομμύρια.

1. ΑΙ ΑΝΔΕΙΣ "Η Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Αἱ "Ανδεις, ἢ Κορδιλλιέραι (δηλαδὴ ἀλύσεις), εἶναι νέα πτυχωσιγενῆ ὅρη, εἰς τὰ δποῖα, ὡς καὶ εἰς τὰ ὅρη τῆς Μέσης Ἀφρικῆς, ὑψομνται πολυάριθμα ἡφαίστεια, ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοὺς σεισμούς. Λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως αὐτῶν διακρίνονται εἰς Βορείους, Κεντρικὰς καὶ Νοτίους "Ανδεις.

α') ΑΙ ΒΟΡΕΙΟΙ "ΑΝΔΕΙΣ.

Αἱ Βόρειοι "Ανδεις συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὁροσειράς, μεταξὺ τῶν δποίων ἐκτείνονται μακραὶ κοιλάδες. Ἐπειδὴ εὑρίσκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλῖμα, δέχονται πολλὰς βροχάς καὶ αἱ ἀκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ύγραι. Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὑψος τοῦ ἐδάφους, δπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. Οἱ πληθυσμός ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Ἰνδιάνους, Νιγρήτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Τὰ κράτη τῶν Βορείων "Ανδεων. — Εἰς τὰς Βορείους "Αν-

δεις ἀνεπτύχθησαν τρία κράτη· ἡ Βενεζουέλα, ἡ Κολομβία καὶ ὁ Ἐκουαντόρ.

Ἡ Βενεζουέλα ἔκτείνεται καὶ ἀνατολικῶς τῶν Ἀνδεων, εἰς τὸν βαθύπεδον καὶ τὴν Γουϊάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος διακόπτεται ἀπὸ φυτείας καφέ, κακάου καὶ βανανεῶν. Πολὺ σπουδαιότεροι εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ύπεδάφους καὶ πρὸ πάντων τὸ πετρέλαιον. Ὁ πληθυσμός της εἶναι 3 ‰, ἑκατομ., πρωτεύουσα δὲ ἡ Καρακάς (140). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ὄρενόκου

101. Ἡ Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχεράν ἐποχήν.

ἔκτείνονται αἱ λάνοις, δηλαδὴ πεδιάδες· ἔπειτα δὲ δὲν φθάνουν ἐδῶ πολλαὶ βροχαί, αὐταὶ ἐμφανίζονται ὡς σαβάνναι ἢ ὡς στέππαι, αἱ ὅποιαι εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Συνήθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι παράξενοι κάκτοι.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι καὶ ἡ βρεττανικὴ νῆσος ἡ Αγία Τριάς· ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ Ἀγγλοι λαμβάνουν πετρέλαιον.

Ἡ Κολομβία κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν καὶ τῶν

ποταμῶν της εἶναι μᾶλλον κράτος τοῦ Ἀτλαντικοῦ (8', ἔκατ. κάτ.). Εἰς τὴν ύψηλοτέραν ζώνην (ἔως 300 μ.), εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Μπογκότα** (270), εἰς εὔφορον περιοχὴν βανανεῶν. "Εχει πλούσια κοιτάσματα μετάλλων καὶ πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατάγεται ἀπὸ Ἰσπανούς.

"Ο Ἐκουαντόδο (δηλαδὴ Ἰσημερινὸς) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του (2', ἔκατ. κάτ.). Ἐπὶ ὁροπεδίου, ἀνωθεν τοῦ ὅποιον ύψοινται τὰ ἡφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (100). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτῆς ἔνθυμιζουν τοὺς ισπανικοὺς χρόνους. Ἐπίνειον εἶναι ἡ **Γουαγιάκιλ**.

β) Αἱ Κεντρικαὶ "Ανδεις.

Νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ "Ανδεις κατ' ἀρχὰς στενεύουν, ἔπειτα διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ύψιπεδον, τὸ ὅποιον δμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ μεξικανικόν, εἶναι δμως κατὰ πολὺ ύψηλότερον (4.000 μ. ὑψος). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ύψοινται γιγαντιαῖα ἡφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ύπο πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχίζομένη. "Αλλοτε ἐδῶ οἱ ιθαγενεῖς **Ινκας** εἶχον ἴδρυσει μέγα κράτος, τὸ ὅποιον λόγῳ τοῦ εἰς ἄργυρον πλούτου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. "Ερείπια ἔνθυμιζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν **Ινκας**. Σήμερον εἰς τοὺς ξηροὺς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων **λάμαι**.

"Ωσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάμιπ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὅποιας ἡ κόπρος θαλασσίων πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεσωρεύθη εἰς ὁγκώδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. "Η κόπρος αὕτη, ἡ ὅποια λέγεται γκούανο, εἶναι ἄριστον λίπασμα. "Η ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τούναντίον βροχερά, ἀν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει, διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρ-

χονται ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, ὅταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων, ψύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχάς. Δι' αὐτὸν κατὰ τὴν ΒΑ. πλευράν τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων ἐκτείνεται τροπική δασικὴ βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῷ σήμερον λαμβάνεται οὗτος διὰ τὸ ἔμποριον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Ἰάβαν.

Τὰ Κράτη τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων.— Εἰς τὰς Κεντρικὰς Ἀνδεῖς ἀνεπτύχθησαν δύο κράτη: ἡ Περουβία καὶ ἡ Βολιβία.

102. Λάμαι τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων.

"Η Περουβία, ἡ Περοῦ, εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγάς πετρελαίου ('/, ἑκατ. κάτ.). Ἡ πρωτεύουσα Λίμα (400), μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ισπανικοῦ πλούτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ Καλιάον. "Η χώρα, λόγῳ τοῦ δρεινοῦ ἐδάφους της, εἶναι πολὺ δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο ἔμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. "Ολίγοι σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν, καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

"Η Βολιβία εἶναι ώσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ βρέχε-

ται ύποδ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀριθμεῖ 3 ἑκατ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Λαπάζ (δηλαδὴ Ἡ Εἰρήνη, 155), τὴν ύψιστην τῶν μεγαλοπόλεων (ύψος 3.700 μ.).

γ') Αἱ Νότιοι Ἀνδεις.

Αἱ Νότιοι Ἀνδεις ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν ὁροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37° νοτίου πλάτους προσβάλλονται ύποδ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, δὲ ὅποῖς φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἀκταὶ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχάς τῆς Γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ύπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσει τὴν ἀκτὴν εἰς πολυάριθμα φιόρδ, ὅπως εἰς τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι Ἀνδεις εἶναι λίαν διαμελισμέναι καὶ παρουσιάζουν δχι πολὺ ύψηλάς διόδους. Παλαιότερος ύπερανδειος σιδηρόδρομος ἀπὸ τὸ Μπουένος Ἀϋρες εἰς Βαλπαραΐζο διέρχεται τὰς Ἀνδεις εἰς ύψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος. Εἰς τὰς Νοτίους Ἀνδεις ἀνεπτύχθη ἐν κράτος, ἡ Χιλή.

Χιλή.— Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ ὅποιον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, δμοιάζον πως μὲ τὴν Νορβηγίαν. Ὁπως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῷ τὸ ἐν ἄκρον τῆς Χιλῆς εύρισκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

Οἱ κύριοι πλοῦτοι τῆς βορείου Χιλῆς εἶναι χαλκὸς καὶ νίτρον. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

Ἐπειδὴ πολλαὶ ἐκτάσεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι δλίγος (4¹/₂, ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλῆς ιδίως εἰς μίαν μικρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ύπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἐκτεταμένοι σιταγροί, ἀμπελῶνες καὶ κῆποι διπωροφόρων δένδρων. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα Σαντιάγο (750), ἡ μεγίστη πόλις τῶν Ἀνδεων. Τὸ ἐπίνειόν της Βαλπα-

ραῖξο εἶναι δέ κύριος λιμήν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Νοτιώτατα εἶναι ἡ **Πούντα Ἄρενας**, ἡ νοτιωτάτη πόλις τῆς Γῆς. Πρὸ τῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιοτέρα, ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ δόποια περιέπλεον τὴν Νότιον Ἀμερικήν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου σχηματίζει ἡ Γῆ τοῦ Πυρός. Αὕτη εἶναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὥρατα τοπία. "Ἐνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἔως

103. Κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

τὴν θάλασσαν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου εἰς μέρη, τὰ δόποια προστατεύονται ἀπό ψυχρούς ἀνέμους, ύπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ δόποια ζοῦν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ παρὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, ὅπως καὶ οἱ Ἐσκιμώοι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγκρινε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ἄτλαντος τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.— 2. Ὁνόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.—

3. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις δμοίας κατὰ τὸ κλῖμα μὲ τὴν ὁρεινὴν χώραν τῶν Ἀνδεων. — 4. Περίγραψε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ χάρτου σου τὴν ὁδὸν τῶν ἴστιοφόρων, τὰ δόποια μεταφέρουν τὸ νίτρον ἀπὸ τὴν Χιλῆν εἰς τὴν Εὐρώπην. — 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νίτρον;

2. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

α') Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγωνία.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** ἐκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξὺ τῶν "Ἀνδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὁρέων. Ὁ ποταμὸς **Λαπλάτα** (δηλαδὴ Ἀργυρορρός) μὲ τοὺς παραποτάμους του δμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισιπῆν· ὅπως καὶ αὐτοὶ, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὔφορος χοῦς, ὁ δόποιος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται πά μπας. Ἐκατομμύρια βιῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λιβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὔκρατον κλῖμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκούς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὸ εὔφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέππαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἐκτείνεται τὸ **Μέγα Τσάκον**, ὅπου ὑπάρχουν ὑποτροπικά δάση καὶ γίνεται καλλιέργεια βάμβακος, ζαχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδῆς χώρα **Παταγωνία**, ἡ δόποια ἀπὸ τῆς 40° νοτίου πλάτους φθάνει μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ὑψώνεται κατὰ βαθμίδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἔως τὰς "Ἀνδεῖς. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν δόποιαν ὑψώνονται μεμονωμέναι ὁροσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχάς, τὰς δόποιας φέρουν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι εἰς τὰς "Ἀνδεῖς, μόλις δὲ λίγαι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλλήλους διὰ προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εύρεθῇ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὰ Κράτη τοῦ Λαπλάτα. — Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα

καὶ ἡ τραπεζοειδής Παταγωνία κατέχονται ύπό τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάη καὶ Ούραγουάη.

Ἡ Ἀργεντινὴ (2.800.000 τετρ. χλμ.) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Αμερικῆς. Ὄλιγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκονο-

104. Μερικὴ ἀποψίς τοῦ Μπουένος Ἀνδρες.

μίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς (13 ἑκατομ.). μεγάλαι ποσότητες σίτου, ἀραβισσίτουν καὶ λιναροσπόδου ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς νομὰς ἔρια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ δέρματα. Εἰς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χοανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα, ύπαρχουν μεγάλαι ἐμπορικαὶ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ Μπουένος Ἀνδρες (δηλαδὴ

Εύάερος, ύπερ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος "Αυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται ἀκτινοειδῶς εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα Μπαχία Μπλάνκα.

"Η Παραγουάη κατοικεῖται ἀραιῶς (870.000 κάτ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ δάση φύεται ὁ θάμνος μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὅποιου παρασκευάζεται τὸ μάτε-τσάϊ, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτιών Ἀμερικανῶν. "Εως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν Ἀσουνσιὸν (100), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

"Η Ούραγουάη εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἔκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2 ἑκατ. κάτ.). "Έχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ύποτροπικὸν αὐτῆς κλῖμα παράγονται μεγάλαι ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαιῶν καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Μοντεβίδεο (600).

β') Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς Γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ύπό τὸν Ἰσημερινὸν πίπτουν τεράστιαι ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. "Ωσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικαὶ ἀκταὶ τῆς ὁρεινῆς Βραζιλίας καὶ τῆς ὁρεινῆς χώρας τῆς Γουιάνας λαμβάνουν υγρασίαν ἀπὸ τοὺς BA. ἀληγεῖς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὁρεινὰς αὐτὰς χώρας τὸ ἀειθαλές πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ ὄποια ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται σέλβας καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ δλίγοι Ἰνδιάνοι πλέουν εἰς τοὺς ποταμοὺς μὲ λέμβους καὶ συλλέγουν ἄγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν καὶ φαρμακευτικὰ ἢ ἀρωματικὰ φυτά. "Απειρα δὲ ἄγρια ζῶα ζοῦν ἐδῶ, ἀλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι καὶ πολύχρωμα ἄλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη ὁ ἀνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φυ-

τείας ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἑσωτερικοῦ, ἡ ὁποία εὐκόλως ἀποσαθροῦται, παρέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν τοῦ καφὲ ὅλης τῆς Γῆς. Ἡ ὄρεινὴ Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλουσία καὶ εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον καὶ μαγγάνιον.

Πολιτικῶς ἡ Βραζιλία περιλαμβάνει ὅλας σχεδόν τὰς περιοχὰς τοῦ μεγάλου βαθυπέδου καὶ τῆς ὄρεινῆς χώρας καὶ ἀπο-

105. Τοπίον τῆς ὄρεινῆς Βραζιλίας.

τελεῖ τὰς «Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας» (45 ἑκατομ.). Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλῆμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ύγρὸν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ ὁποῖοι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους καὶ Ἰταλούς, ζοῦν εἰς τοὺς λιμένας ἀπὸ τὰς πλευράς τῆς ἀνατολικῆς ὄρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλῆμα εἶναι ύποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν ἐκεῖ κατὰ μεγάλους ἀριθμούς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ύπάρχουν καὶ αἱ μεγάλαι οἰκήσεις. Τὸ Περναμποῦκον καὶ ἡ Μπαΐα (ἢ Σάλ-

βαδόρ) είναι οι λιμένες τής έξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ Ρίον Ἰανέῖδον είναι ἡ πρωτεύουσα ($1\frac{1}{2}$ ἑκατ.) καὶ μία τῶν ὀραιοτάτων πόλεων τῆς Γῆς, μὲθαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ Ἀγιος Παῦλος (1 ἑκατ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ Σάντος, είναι οἱ μεγάλοι ἔξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ ὄποιοι ἄλλοτε ἦσαν ἐστίαι πυρετοῦ, δὲ ἀνθρωπος μὲ μεγάλους κόπους κατώρθωσε νὰ ἔξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς.

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

‘Η ὁρεινὴ χώρα τῆς Γουϊάνας. — ‘Η Γουϊάνα ὁμοιάζει πρὸς κυματοειδῆ δρεινὸν ὅγκον, ἄνωθεν τοῦ ὄποιου ὑψοῦνται μεμονωμένα τινὰ ὅρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὑψος τῆς ἐλληνικῆς Πίνδου. Ὁπως καὶ εἰς τὴν δρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικὰ τῆς χώρας είναι ὑγρὰ μὲ τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακαόδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστημένους ἔδω Ἰνδούς καὶ Κι-

νέζους. Πολιτικῶς εἶναι διαμοιρασμένη εἰς κτήσεις, τὴν Βρετανικὴν Γουϊάναν, τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν Γουϊάναν. Ἡ τελευταία εἶναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αῦται ἀποικίαι ύπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

Καφεοφυτεία.—Ἐπὶ μίλλια ἔκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεώνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἐν δισεκατομύριον καφέαι. Περισσότερον ἡ καφέα εὑδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποψιλωμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὑψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μέτρων. Ἀγαπᾶ τὴν πολλὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ φῦχος, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρός ἄνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἶναι λίαν εὐάσθιθτοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις ὅτου ἀναπτυχθοῦν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἢ ἔξι, ἔτη μετὰ τὴν σποράν, ὁ θάμνος, ὁ δόποιος ἡδη ὑφοῦται εἰς δλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του δμοίους πρὸς κεράσια. Εἰς ειδικὰ ἔργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἔξάγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπτίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἡμισυ τοῦ ὅλου καφέ, ὁ δόποιος παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἐτος ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος ἔξαγεται τόσος καφές, ὃσος θὰ ἐγέμιζε 50.000 σιδηροδρομικὰ δχῆματα. Τὸ ἡμισυ τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφὲ εἰς τὸ Σάντος εἶναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον Αμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικὰς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Αμερικῆς εἶναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰώνος κατείχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Αμερικὴ ἀπὸ εύρωπαϊκὰ κράτη, δπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Αμερικὴν εἶναι ἡ μικρὰ Γουιάνα. Πρῶτοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, δπως καὶ τῆς Αφρικῆς, ἦσαν οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὖτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Αμερικῆς τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμόν των. Ἡ γλώσσα γενικῶς πρὸς Α. εἶναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ. δὲ καὶ Β. ἰσπανική.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἥπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν., εἰς τὰς περιοχάς τοῦ εὐκράτου καὶ ὑποτροπικοῦ κλίματος, ώς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἀλλοῦ ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων, καὶ ΒΑ. τῶν Νιγρητῶν, ἐπὶ τῶν ὅποιων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὑπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶν προωδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατὸν ζώνην κείμενα Ἀργεντινή, Βραζιλία καὶ Χιλή. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται ὅμως, κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμᾶ καὶ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ δοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι αξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λαπλάτα, ώς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἐκουαντόρου. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατώκημένη, δέχεται ἀκόμη εὐρωπαίους κυρίως μετανάστας, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εὐρίσκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανούμενου πληθυσμοῦ τῆς. Εἰς τὴν Ἀργεντινήν, τὴν Χιλήν καὶ τὴν Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἐκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὅρη, τὸν ποταμὸν καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις. — 2. Κατάρτισε πίνακα τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτευόντας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν. — 3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλληλότερα δι' ἀποίκισιν Εὐρωπαίων; — 4. Πότε περίπου ὠριμάζει ὁ σῖτος εἰς τὴν Ἀργεντινήν; — 5. Ποίας ἄλλας τειοφόρους χώρας γνωρίζεις; — 6. Ἀνάφερε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. — 7. Λεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ ὅποῖον εὐρίσκεται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ

τοῦ Ἰσημερινοῦ, δύον καὶ αἱ Ἀθῆναι.—8. Τί παρατηρεῖς δύον ἀφορᾶ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων;—9. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέιδον καὶ Μπουνένος Ἀνδρες.

**Πίναξ 13. Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς
(εἰς ἑκατομμύρια κατοίκων)**

Η πειραιών	1800	1830	1870	1910	1933
Εύρωπη	172	230	306	447	520
Ασία	320	450	670	859	1.150
Αφρική	72	82	100	127	160
Αμερική	21	38	85	180	260
Αύστραλία καὶ Ωκεανία	1	1	3	7	10
Ολος δὲ πληθυσμὸς τῆς Γῆς	581	801	1.164	1.620	2.040

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά.— Αἱ πολικαὶ χῶραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιοχὴν (’Αρκτὶς) καὶ Νότιον (’Ανταρκτὶς). Ἐκτείνονται ἀπὸ τοὺς πολικοὺς κύκλους περίπου ἔως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ωρισμένας ἐποχὰς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ωρῶν· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἐβδομάδας καὶ μῆνας. Τὸ ὕδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα.

‘Η Ἀρκτὶς λοιπὸν κατὰ τὸ ἴδικόν μας θέρος φωτίζεται καθ’ ὅλον τὸ ἡμερούκτιον ὑπὸ τοῦ ἥλιου, ὁ δποῖος φαίνεται περιφερόμενος ὀλίγον ὑψηλότερον τοῦ δρίζοντος χωρὶς νὰ δύῃ. ‘Ο ἥλιος, ὅταν κατὰ τὴν ὕραν τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἄνωθεν τοῦ δρίζοντος, ὀνομάζεται ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου. Θὰ φαντάζεται τις, ὅτι μὲ τὴν διαρκῇ αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρασία θὰ ὑψώνεται πολὺ· τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές. ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εύρισκεται

109. ‘Ο ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς Σπιτοβέργην.

πάντοτε πλησίον τοῦ δρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτίνας του πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὖται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ’ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν ἔχει μεγάλην λάμψιν, καὶ αἱ πολικαὶ χῶραι εύρισκονται ὑπὸ ἡμίφως. ‘Η πολικὴ ἡμέρα εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας

(6 μῆνας καὶ πλέον), εἰς 80° βορείου πλάτους διαρκεῖ 134 ήμέρας, καὶ εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ήμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τούναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ πολικὴ νῦξ, ἡ ὅποια δύμως πόλλακις φωτίζεται ἀπὸ τὸ βόρειον σέλας. Εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ἡ πολικὴ νὺξ συμπίπτει πρὸς τὸ ἴδικόν μας θέρος, ἐνῷ ἡ πολικὴ ήμέρα πρὸς τὸν ἴδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἀρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ

108. Ἀρκτικὴ ἀκτή.

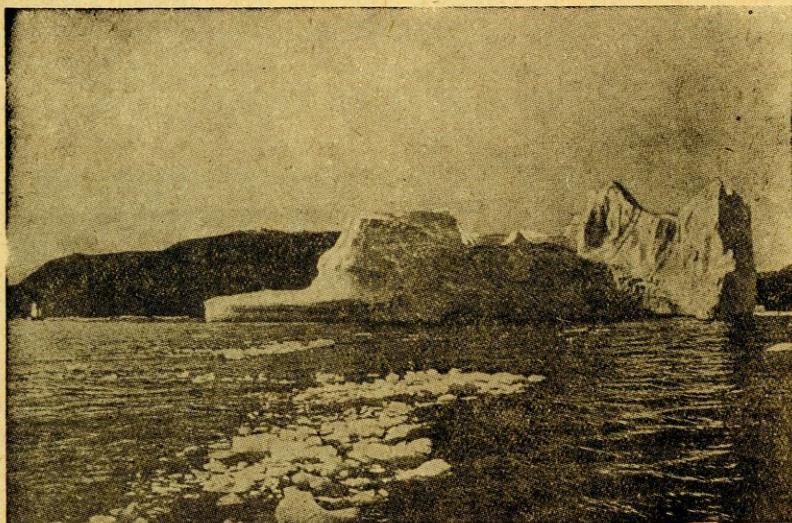
τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψῦχος καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρότεροι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα, ἀλλὰ ὅχι πολὺ χιονώδεις ὥπως εἰς τὴν Ἀρκτίδα.

1. ΑΡΚΤΙΣ

Ἡ Ἀρκτίς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὅποια γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἀρκτικὴ θάλασσα ἢ Βόρειος Παγωμένος ὥκεανός. Εἰς δλίγα μέρη εύρισκονται ἔξοδοι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένη μὲ στρῶμα πά-

γου πάχους 1 μέτρου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει τήκεται. Τότε τεμάχια πάγων εύρισκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ δύκταπαγοὶ αὐτοὶ ὑψώνονται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εύρασίας καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὡς ὀρεινὰ προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἔπλευσαν διὰ τὴν ἔξερεύνησιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ 1878 - 1879 δὲ Νορβηγὸς Νόροντενσκαϊλντ ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς

106. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἔως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Ειρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν, κατὰ τὰ ἔτη 1893 - 1896, μὲ πλοῖον, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε μὲ ἔλκυθρα, τὰ ὁποῖα ἐσύροντο μὲ κύνας, πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦγδσεν κατώρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903 - 1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευράν. Πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐφθασεν εἰς τὸν Βόρειον

Πόλον, είναι ό της Αμερικανὸς Πῆρυς κατά τὸ 1909. Μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιον. "Ολοὶ αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, δτὶ περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ἔηρά, ἀλλὰ καὶ ἔκει ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰς δοποίας λαμβάνονται δέρματα καὶ ἵχθυέλαιον. Ἐπίσης γίνεται ἔκει κυνήγιον καὶ διατροφὴ ταράνδων. Διὰ τοὺς σκοπούς αὐτοὺς εἶναι ἰδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοὶ.

Ἡ Γροιλανδία εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετώνα, ὑπόλοιπον ἔκείνου, ὁ δοποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ δλην σχεδὸν τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰ πολυάριθμα φιόρδ ὁ παγετών, ὁ δοποῖος γλιστρᾷ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτὴν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν δοποίων μόνον τὸ ἔν ἔβδομον ἔξεχει τοῦ ὕδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ δοποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, ὅπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον

110. Νέαι τῆς Γροιλανδίας.

ξώς τὸν Αὔγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμήν των νοτιώτερον.

Εἰς τὰ στενὰ παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τὰς 14.000 Ἐσκιμῶι (δηλαδὴ ἄγριοι ἀλιεῖς). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὅποια ἀλιεύουν, ἰδίως τὰς φώκας, προμηθεύονται κρέας, λίπος, ἵχθυ-έλαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲν μεγάλην ἐπιδειξιότητα ἀκάτιον ἰδικῆς των κατασκευῆς, τὸ καγιάκ. Κυ-

111. Χειμεριναὶ κατοικίαι τῶν Ἐσκιμώων.

νηγοῦν ἀκόμη πολικοὺς λαγούς, πολικὰς ἀλώπεκας, πολικὰς ἄρκτους, ταράνδους καὶ πτηνά, τὰ ὅποια κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμήνη εἰς τὰς ἀκτάς. Τρέφουν ταράνδους, οἱ ὅποιοι μαζὶ μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ θέρμασιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον τὸ ὅποιον ἔξαγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὅποιας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην των, ἡ ὅποια εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρός, ἐν τούτοις δμως οἱ Ἐσκιμῶι εἶναι πάντοτε εύχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἥρχισαν νὰ κατασκευάζουν ξυλίνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ο βίος τῶν Ἐσκιμώων μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἀνθρωπος ἔζη καὶ εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυ-

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἐσκιμώων.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατασκευασμένη ἐκ δερμάτων ταράνδου).

τικά αύτής παράλια ᔁχουν ίδρυθη μικροί συνοικισμοί Δανών, οι δποίοι προσεπάθησαν νά έκπολιτίσουν τούς Έσκιμώους.

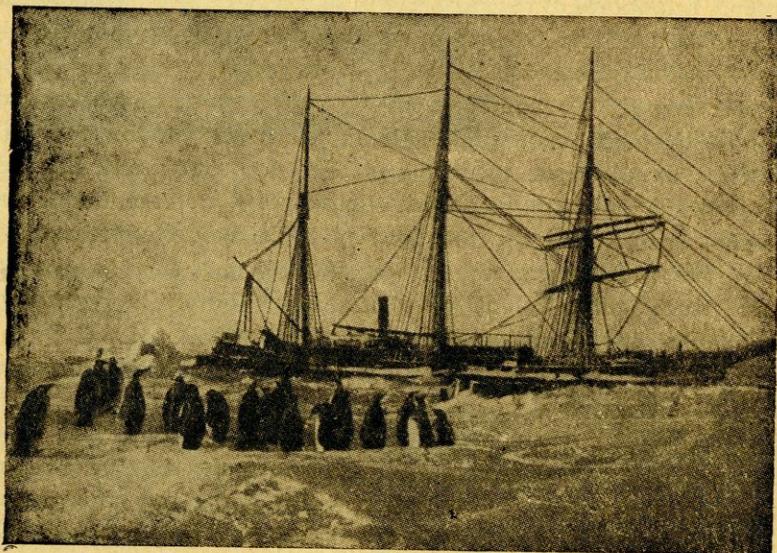
Μετά τής Δανίας συνδέεται καὶ ή νήσος Ίσλανδία (δηλαδή Χώρα τῶν Πάγων), ἀποτελεῖ δημοσ αύτόνομον κράτος (100.000 τετρ. χλμ., 110.000 κάτ.). Είναι πλήρης ήφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλάς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαὶ πηγαί, αἱ δποίαι δύνομάζονται γκέυζερ. Τὰ ήφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνά καὶ μέσα εἰς τούς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς δποίας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν. καὶ ΝΔ., δποι φθάνει τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἔλη καὶ λιβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εὑρίσκεται ἡ πρωτεύουσα Ρέυκιαβικ (δηλαδὴ Κόλπος τοῦ Καπνοῦ). Τὸ δηνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς πηγαίς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν δποίων τὸ ὅδωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλύσιν. Ἡ Ρέυκιαβικ (25) ἔχαγει ἰχθῦς καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ή Σπιτσβέργη, καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν τῆς ύψωνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νήσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ δποία ᔁχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς δποίας τὸ ὑπέδαφος δὲν ᔁχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Κατοικεῖται ἀπὸ 1.200 περίπου ψυχάς.

2. ΑΝΤΑΡΚΤΙΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ὑπάρχει ξηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ Ἀνταρκτική, ἡ δποία θεωρεῖται ως ἔκτη ἡ ἔβδομη ἡπειρος. Τὸ μεγεθός τῆς υπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εύρωπης (14 ἑκατομ., τετρ. χλμ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., εἶναι γυμνὴ πάγων. Εἰς δλην τὴν ἔκτασίν της ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψυχος, θύελλαι δέ, συνοδεύμεναι πολλάκις ἀπὸ πυκνὴν

χιόνα, ἐπιπίπτουν μὲν μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἔδω ἑτησία θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς Γῆς (-25°). Μόνον αἱ ἀκταὶ τῆς γλυκαίνονται δύλιγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δῆπου δὲ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲν πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εύρισκονται καὶ ἐνεργά ἡφαίστεια, ὡς δὲ Φόβος καὶ δὲ Ἐρεβος. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνά, ἴδιως οἱ περιεργοὶ καὶ ἀστεῖοι πιγκουΐνοι. Ὅπαρχουν

118. Πιγκουΐνοι εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

ἀκόμη φάλαιναι καὶ φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοὶ τῶν ἀλιέων, οἱ δόποιοι πλέουν ἔδω διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν ζώων τούτων. Ἡ περαιτέρω διείσδυσις εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἔξερευνητὰς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον τὸ 1911 δὲ Ἀμοῦνδσεν, δόποιος παρετήρησεν, διτὶ εύρισκεται εἰς ἔκτεταμένον καὶ ἐντελῶς παγωμένον δροπέδιον ὄψους 2.000 μέτρων.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

οἱ δόποῖοι διαμένουν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ

(πλὴν τῆς Εὐρώπης)

ώς ύπήκοοι ξένου κράτους ἢ ώς μετανάσται

(Ἀπογραφὴ 1928)

”Ηπειροὶ καὶ χῶραι	”Ελληνες κάτοικοι	”Ηπειροὶ καὶ χῶραι	”Ελληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ	276.150	Αβησσυνία	2.000
Κύπρος	271.668	Μαδαγασκάρη	102
Συρία	5.500	Νοτιοαφρ. Ἐνωσις	1.500
Παλαιστίνη	1.747	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	40	Ηνωμέναι Πολιτεῖαι	400.000
Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι	111	Καναδᾶς	10.000
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	Μεξικὸν	1.600
Αἴγυπτος	100.044	Κούβα	2.500
Κυρηναϊκὴ	151	Βραζιλία	3.000
Τριπολίτις	586	Ούραγουάνη	400
Ἀλγέριον	148	Χιλὴ	800
Τυνησία	443	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Μαρόκον	780	Νέα Ζηλανδία	160
Σουδāν	3.000		
Κόγγον	2.000	Eἰς ὅλην τὴν Γῆν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος	1.160.000
Πορτογαλικαὶ ἀποι- κίαι	2.000		

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

‘Η ξηρά καὶ ἡ θάλασσα δὲν είναι ἔξι ίσους κατανεμημέναι. Τὸ δὲ τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς (28,5%) ἀποτελεῖται ἀπό ξηράν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. ’Αν ἔξαιρέσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, μεταξὺ τῶν ἡπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὥκεανοι μετά πολυαριθμῶν θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὥκεανοι είναι δὲ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, δὲ Ἀτλαντικός καὶ δὲ Ἰνδικός (ἴδε σχῆμα 114).

114. Πᾶς κατανέμονται ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γηίνης ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χλμ.).

1. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ

‘Ο Εἰρηνικὸς ὥκεανὸς είναι δὲ μεγαλύτερος, ίσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους ὅμοιοι. Είναι προσέτι καὶ δὲ πλέον τρικυμιώδης, ἐπομένως κατ’ εὐφημισμὸν ἐπονομάζεται Εἰρηνικὸς ὥκεανός. Λόγῳ τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεώς του ἡ ὑπερωκεάνειος συγκοινωνία εύρισκε δυσκολίας. Πλὴν

τούτου, ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτή, λόγῳ τῆς ἀποτόμου καὶ δρεινῆς πρὸς τοῦτον πλευρᾶς της, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετά τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο δλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. ’Ολιγαὶ είναι καὶ αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ δοποῖαι ἀπό τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάᾳ φέρουν εἰς τὴν Ἀνατο-

λικήν Ἀσίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αὐτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν ἐταιρεῖαι ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλιακαί καὶ Ἰαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντηγωνίζοντο ἀνέκαθεν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρὰ κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὅποιων συνδέεται μετ' αὐτοῦ ὁ Ἰνδικὸς Ὡκεανός. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογούν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν.

Ο Ἀτλαντικὸς ὥκεανὸς εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότερος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὥκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται τόσον εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια αὐτοῦ, καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲν ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακός διαμελισμὸς καὶ εύνοϊκοὶ ἄνεμοι εύνοοῦν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμῆμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατῳκημένα καὶ βιομηχανικά κράτη. Τεράστιαι ποσότητες τροφίμων, πρώτων ὄλων καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὥκεανοῦ καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἵδια ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ ὅποια ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμένες διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐνῷ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μόνον τέσσαρες. Ὅπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς «Νέας Ἑλλάδος», ἡ ὅποια δεικνύει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς ὅμογενεῖς μας ἐν τῇ Νέᾳ Ὅρκῃ.

Ο Ἰνδικὸς ὥκεανὸς εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β. καὶ Δ. φράσσεται ύπὸ ἀποτόμων καὶ ὀρεινῶν παραλίων. Πρὸς Ν. ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὅποια παρέχει κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ περιοχαὶ ἀραιῶς κατοικούμεναι, ἔξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη μὴ βιομηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ ἀπο-

βλέπουν κυρίως εις τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης μετά τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμή, διὰ τῆς δόποιας ἐκτελεῖται ὁ γύρος τῆς Γῆς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῇ μεθα πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

2. Η ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἡπείρων. Πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Εύρωπῃ φέρονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκ Δ. πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος, τοῦ δόποιου συνέχεια εἶναι ὁ μαντζουρικὸς καὶ ὁ κινεζικός. Συνέχεια τῶν εύρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ ὑπεροκάσπιος. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καράτσι εἰς τὴν Καλκούταν. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἡπειρωτικὴ γραμμή, ἡ δόποια δύμας δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κεīπτάουν εἰς Κάιρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλάς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἡπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ τὴν μεταξὺ τῶν ὥκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ τοῦ Μπουένος "Αυρες εἰς Βαλπαραΐζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὅλων τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

3. Η ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ ὅλων τῶν ἡπείρων, προορίζεται δύμας διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχείαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἡμπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνη τὸν γύρον τῆς Γῆς μὲ τοὺς ἀπαραιτήτους σταθμοὺς ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η Α Σ Ι Α

	Σελίς
<i>E i s a γ ω γ ḡ . . . . .</i>	5
1. Πρόσω 'Ασία	7
α. Μικρὰ 'Ασία	7
'Η Μικρὰ 'Ασία κατὰ μέρη	11
'Η Τουρκικὴ Δημοκρατία	25
β. Συρία καὶ Παλαιστίνη	30
γ. 'Αραβία	37
δ. Μεσοποταμία	43
ε. 'Αρμενία	46
ζ. Καυκασία	48
η. 'Αριανή	50
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Πρόσω 'Ασίας	53
2. Νότιος 'Ασία	55
α. Άι 'Ινδίαι	56
Άι 'Ινδίαι κατὰ μέρη	57
β. 'Ινδοκίνα	67
γ. 'Ινδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	72
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου 'Ασίας	74
3. Ανατολικὴ 'Ασία	76
α. 'Ιαπωνία	77
β. Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος	85
γ. Μαντζουρία	93
'Ανακεφαλαίωσις τῆς 'Ανατολικῆς 'Ασίας	94
4. Υψηλὴ ἢ Κεντρικὴ 'Ασία	95
5. Βόρειος 'Ασία	99
6. Δυτικὴ 'Ασία	102
'Ανακεφαλαίωσις τῆς 'Ασίας	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

	Σελίς
<i>Εἰσαγωγὴ</i>	107
1. Βόρειος Ἀφρική	109
α. Αἴγυπτος	109
β. Λιβύη	115
γ. Αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος	116
δ. Ἡ Ἔρημος Σαχάρα	119
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς	124
2. Ἡ Τροπικὴ Δυτικὴ καὶ Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ	125
α. Σουδάν	125
β. Ἰσημερινὴ Ἀφρική	129
3. Ἀνατολικὴ Ἀφρική	133
4. Νότιος Ἀφρική	137
5. Αἱ νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς	140
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Ἀφρικῆς	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Αὐστραλία	145
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Αὔστραλίας	150
2. Ωκεανία	151
Γενικὴ ἀποψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	159

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

<i>Γενικὴ εἰσαγωγὴ</i>	161
I. Βόρειος Ἀμερικὴ	162
A'. Τὰ φυσικὰ τμήματα	163
1. Ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ	163
2. Ἡ περιοχὴ τῶν Μεγάλων λιμνῶν	165
3. Τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸ δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα	166
4. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ Ὁροπέδιον τῶν Λειμώνων	170
5. Ἡ Δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα	172
B. Πολιτικὴ διαιρεσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	174
1. Καναδᾶς	174
2. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι	176
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	184

	Σελίς
<i>II. Μέση Ἀμερικὴ καὶ Δυτικὰ Ἰνδίαι</i>	185
1. Μεξικὸν	185
2. Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς	187
3. Αἱ Δυτικὰ Ἰνδίαι	189
<i>III. Νότιος Ἀμερικὴ</i>	192
1. Αἱ Ἄνδεις ἡ ἡ Δυτικὴ δρεινὴ χώρα	192
α. Αἱ Βόρειοι Ἄνδεις	192
β. Αἱ Κεντρικαὶ Ἄνδεις	194
γ. Αἱ Νότιοι Ἄνδεις	196
2. Τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ ὁρειναὶ ἀνατολικαὶ χῶραι	198
α. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγωνία	198
β. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία	200
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς	203

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

<i>Γενικὰ</i>	206
1. Ἀρκτίς	207
2. Ἀνταρκτίς	211

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

<i>Εἰσαγωγὴ</i>	214
1. Οἱ τρεῖς Ὡκεανοὶ	214
2. Ἡ κατὰ ἔηραν παγκόσμιος συγκοινωνία	216
3. Ἡ ἐναέριος συγκοινωνία	216

*Επιμελητής τῆς ἐκδόσεως ΔΗΜΟΣΘ. ΑΡΚΟΥΔΕΛΣ (ἀπ. Δ.Σ. Ο.Ε.Σ.Β. 487/7.4.53)

Στοιχειοθεσία - *Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία *Ἐλληνικῆς *Ἐκδοτικῆς *Ἐταιρείας.
*Ἐκμετάλλευσις Α. ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

